

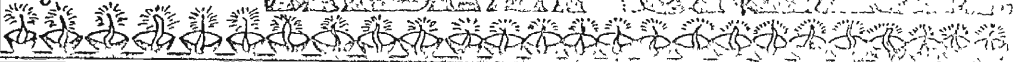
SOUTH-AFRICAN-PUBLIC-LIBRARY
3 NOV 1950

વિજ્ઞાન આંદોલન

મહાત્મા ગાંધીના દેસે
સને ૧૯૦૩માં સ્થપાયું.

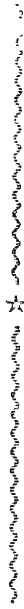
Founded by
MAHATMA GANDHI
IN 1903.

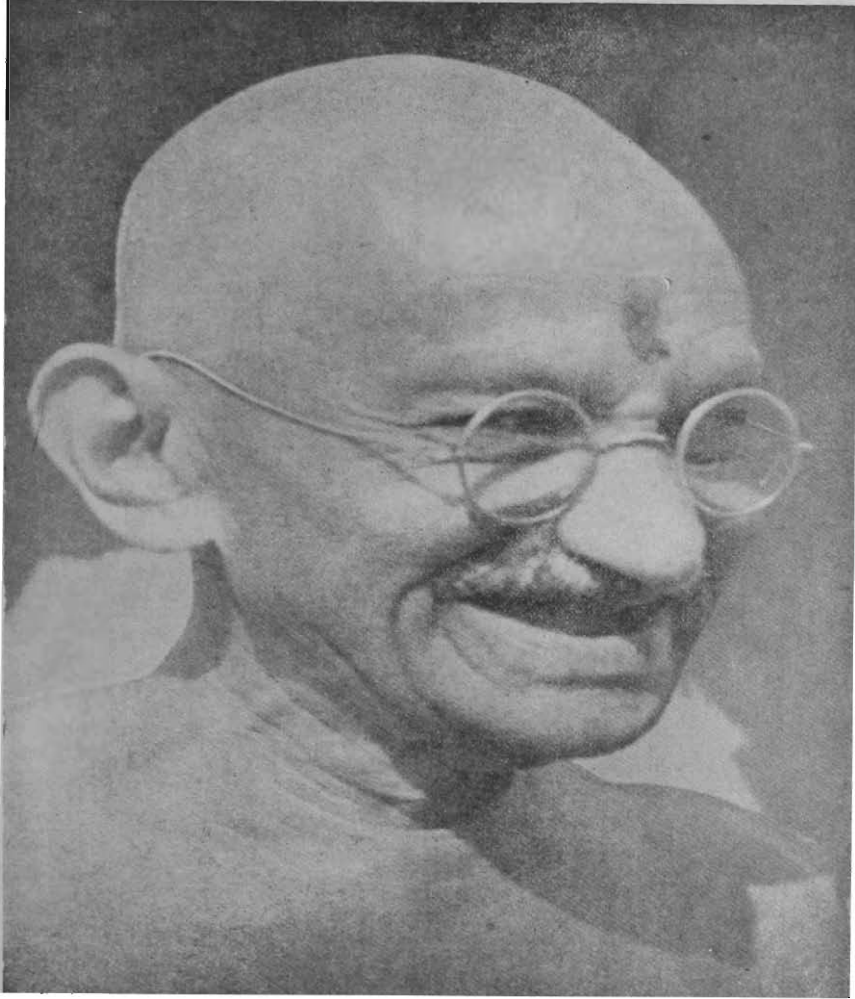
NO. 44.—[XLVIII.]

3RD NOVEMBER, 1950.

REGISTERED AT THE C.P.O. AS A NEWSPAPER
PRICE: ONE SHILLING.

WE BOW TO YOU ON THIS AUSPICIOUS OCCASION AND SEEK YOUR BLESSINGS
આ શુભ અવસરે અમે આપને નમન કરીએ છીએ અને આશિર્વાદ યાચીએ છીએ

Mahatma Gandhi

પુજ્ય ગાંધીજી

'Hinduism and all other religions are being weighed in the balance. Eternal truth is one. God also is one. Let every one of us steer clear of conflicting creeds and customs and follow the straight path of truth. Only then shall we be true Hindus. Many styling themselves *sanatanis* stalk the earth. Who knows how few of them will be chosen by God? God's Grace shall descend on those who do His will and wait upon Him, not on those who simply mutter 'Rama Rama.' "

—Gandhiji.

હિંદુ ધર્મ અને બીજા સઘળા ધર્મોની વચ્ચે કરોટી થઇ રહી છે. અનાદિ સત્ય એક જ છે. ઇશ્વર પણ એક જ છે. લીરોલ્લી પંથો અને રીવાજો તે આપણે સૌ પર રહીએ અને સત્યના સીધા માર્ગને અનુસરીએ. તેજ આપણે ખરા હિંદુ બની શકીશું. ઘણા પોતાને સનાતનીઓ કહેવડાવી આ પૃથ્વીપર લીચરી રહ્યા છે. કોણુ જાણે તેમના કેટલાને ઇશ્વર પસંદ કરશે. ઇશ્વરની કૃપા તે તેઓના ઉપર જ ઉતરશે જેઓ તેમની ઉપાસના કરશે અને તેનો કુક્રમ ઉઠાવશે, નહીં કે ખાલી "રામ રામ"નું રટણ કરનારાઓપર.

ગાંધીજી

WE BOW TO YOU ON THIS AUSPICIOUS OCCASION AND SEEK YOUR BLESSINGS

આ શુભ અવસરે અમે આપને નમન કરીએ છીએ અને આશિર્વાદ યાચીએ છીએ

Kasturba Gandhi

પુજ્ય કસ્તુરબા

"Kasturba was not a literary scholar nor could she make public speeches. But she fully symbolised the place of a woman occupied in the ancient Hindu culture. Her name would go down in history with those of Ahalya, Tara, Draupadi and Sita. If we continue to do selfless work, only then shall we make ourselves worthy of receiving the blessings of Kasturba."

—Sardar Patel while laying the foundation stone of Kasturba Gram, headquarters of Kasturba Gandhi Memorial Trust, which is being built five miles from Indore at a cost of about two million Rupees.

"કસ્તુરબા પંડીત નહોતાં, તેમ તેમને બાલજ્ઞ કરતાં અવગત નહોતાં. છતાં પ્રાચીન હિંદુ સંસ્કૃતિમાં સ્ત્રીને જે સ્થાન હતું તેના પુરુષ પ્રતીકરૂપ કસ્તુરબા હતાં. ઇતિહાસમાં તેમના નામને અહલ્યા, તારા, દ્રૌપદી અને સીતાનાં નામની સાથેજ સ્થાન મળ્યું. આપણે નિઃસ્વાર્થ કાર્ય કરીશું તોજ કસ્તુરબાના આશિર્વાદને પાત્ર કરીશું."

—સમગ્રમ ૩૧ ૨૦ લાખના ખર્ચે ઇંદોર પાસે કસ્તુરબા ગાંધી નિધિનું મુખ્ય કેન્દ્ર ખંધાઈ રહ્યું છે તેનું ખાતસ્થાપન કરતી વખતે સરદાર પટેલે ઉચ્ચારેલાં વચન.

INDIAN OPINION

Founded by
MAHATMA GANDHI
IN 1903.

No. 44—VOL.—XLVIII.

FRIDAY 3RD NOVEMBER, 1950

Registered at the G.P.O. as a Newspaper.
Price: ONE SHILLING

Indian Opinion

FRIDAY 3RD NOVEMBER, 1950

Divali And New Year

THE Hindu world will be celebrating their Divali Festival on Thursday, November 9. It is as great a festival to the Hindus as Christmas is to the Christians. It is a festival of lights in honour of the return back to his throne in Ayodhya, his kingdom, of the conqueror, Shri Rama, after slaying Ravana, the greatest demon of the age, who, by his unsurpassed arrogance and pride of power had become a curse to mankind and dared even to defy God. In other words it marks the triumph of Good over Evil. It is, therefore, a very sacred occasion. It is also important as it marks the ending of another year followed by the dawn of a New Year.

The Hindus will on this occasion review their doings in the year that is about to end, count up their losses and gains and turn over a new leaf for the coming year with renewed hopes and fresh resolutions.

By a cursory glance over the past year one would find that materially it has, on the whole, not been a bad year especially for the Hindus in South Africa. It has been one of happiness and sorrow. Nothing calamitous has however happened excepting for the harsh laws that have been passed by the present Government, which, when put into operation, will

certainly make things as bad as they were under the demon Ravana. We should therefore be content and thankful to God that he has been merciful to us.

Then the question we have to ask ourselves is, what progress have we made morally and spiritually during the past year? That question makes us pause and think deeply. The answer does not readily come to us. We must admit that, in this test we have been found wanting. Not only the progress of the Hindus or of any particular section, but of the whole world is dependant, not so much on the material but on the moral and spiritual strength mankind has achieved. In regard to that, we find ourselves on the verge of bankruptcy. We must be humble enough to admit that as a part of humanity, we are as much responsible as anybody else for the evils that prevail in this and in other parts of the world. To the extent that we have not conquered hate, greed and prejudices which are rooted within us, we are responsible for the evils perpetrated in this land by the present Government and for the bloodshed that is going on in Korea. When we look beyond our realms and think of our Motherland, India, we find that our revered leaders there have made wonderful strides in the country's material pro-

gress. They can claim to have achieved much in regard to moral and spiritual progress too. The country is fast getting rid of the curse of drink, gambling and untouchability. All the three are now legally prohibited. In contrast to that in South Africa they are, in one way or another, being legally sanctioned! But though there is legal prohibition in India it does not necessarily follow that the people have completely discarded those evils from within themselves. It is regrettable to note too that the relations between Pakistan and India are still strained and the Kashmir question is still unsettled.

Then we find that the curses of earthquakes and floods have fallen heavily on India. This should fill us with grief and humble us and make us reflect whether we are not lacking in our faith in God and in our obedience to His laws.

We who desire the end of all wars and long for peace to prevail throughout the world have to work for that in our own individual lives.

There can be nothing better on this great and sacred occasion than to meditate over and to try honestly to imbibe the following words of Marcus Aurelius, which we offer to our readers with hearty Divali greetings and a prayer for a bright and happy New Year:

"I shall meet with the busy-body, the ungrateful, arrogant, deceitful, envious, unsocial. All these things happen to them by reason of their ignorance of what is good and evil. But I who have seen the nature of the good that it is beautiful, and of the bad that it is ugly, and the nature of him who does wrong, that it is akin to me not [only] of the same blood or seed, but that participates in [the same] intelligence and [the same] position of the divinity. I can neither be injured by any of them, for no one can fix on me what is ugly nor can I be angry with my kinsman, nor hate him. For we are made for co-operation like feet, like hands, like eyelids, like rows of the upper and lower teeth. To act against one another then is contrary to nature, and it is acting against one another to be vexed and to turn away."

Our Special Number

The publishers have great pleasure in presenting to the reader, with Divali Greetings and good wishes for a Bright and Happy New year, this Divali Special Number. We had stated that we did not intend to bring out any Special Number this year but that we would place before the reader some useful and interesting reading. Thanks to the co-operation and help of our small staff, who has worked most willingly and energetically, and thanks to the merciful God, we have been able to produce this as our humble Divali and New Year gift to our subscribers and friends. We hope they will appreciate it as a token of our labour of love and overlook any shortcomings that they may detect in it.

ABOVE ALL—TRUTH

By L. W. Ritch

A FEW weeks ago I wrote an article drawing attention to a number of important facts which, taken together, constitute in my opinion what I ventured to call the Mock in Democracy. At that date the Korean campaign had only just started. Anticipating the broadcasted threat of Dr. Syngman Rhee—South Koreans' President—to invade and conquer his northern neighbour's territory, made only a week or so earlier, the latter, not very surprisingly, seized the initiative.

U.N.O. very correctly interposed. World conflagrations have had very much smaller beginnings. As, of course, was inevitable as long as the campaign did not develop into open world war between the major powers, the initial successes of the Northerners were short-lived; the invaders are now the invaded and look like finding themselves, willy-nilly, under the decidedly undemocratic rule of Dr. Syngman Rhee in the near future.

What of ambition this dictatorial Ruler of the South failed to achieve for himself, General McArthur of the U.S.A., presumably under the authorisation of U.N.O. has now achieved for him. Regardless of the wishes of the people of North Korea and even in defiance of them, the rulership of Dr. Syngman Rhee is to be forcibly imposed upon them. The latest example of Democracy, New Style.

I am not returning to this subject because of any sudden preference for Marxism, Stalinism or any of the isms under which dictatorship, tyranny and regimentation so frequently delude and enslave their victims, but because of my detestation of whatever savours of humbug and hypocrisy. Also, because I share the dread, frankly admitted by "The Rand Daily Mail" in its issue of October 23, that "If the Western Powers are not careful, they will find themselves imposing the rule of military dictators throughout Eastern Asia, in the name of democracy and freedom."

The danger thus envisaged is by no means imaginary. Imperialism may no longer be regarded favourably or even tolerantly by the great Western Powers, but a very objectionable and unwelcome

imposition of pressure by those Powers upon small Far Eastern nations, in at least three instances, quite recently, on the ground of strategic necessity, can hardly have failed to somewhat perturb the major Asian Powers, with whom Asia for the Asians has become a fundamental article of faith.

The retaliatory invasion by U.N.O. of Northern Korea can certainly not be regarded as setting a good example. The enforcement upon the people of North Korea of a form of government to which they are definitely opposed can hardly be regarded as sound democratic practice. On the contrary, it violates the very root principle of Democracy and arms its enemies with an argument to which there can be no really satisfactory answer. The rejection of Pandit Nehru's offer to act as mediator and pacifier is another unfortunate feature in a business which, while bad in itself, might have been turned into an object lesson to all onlookers and an example of inconsistency between profession and practice. Formosa and Indo-China furnish two other disquieting examples of intervention by the Western Powers undoubtedly motivated by considerations of strategy, wherein the wishes of the peoples primarily concerned are treated as of no account, and which, because expediency seems to require it, violates every principle of Democracy to the Nth degree.

The facts in both cases are too well known to call for repetition. The one fact that stands out in boldest relief and which I regard as of most vital importance, is, that the peoples who should count most of all—the people, in each case, whose country it is; the people to be governed—don't count at all but are regarded as mere pawns in the strategic moves of the Great Powers against each other.

This sort of thing may possibly serve to prove the advantages of Democracy when honestly practised, but it affords very unconvincing testimony of the sincerity of some of those professing it when it is thought by

them to be necessary or profitable to abandon it for dictatorship. Unless it be maintained that what is wrong for one may be right for another the establishment of puppet or satellite states, whether for strategic or any other reasons, can no more be defensible in the case of the U.S.A. than in that of the U.S.S.R.

Additional point is lent to the criticism by the fact that in all three of the South Asian cases mentioned, it is not even suggested that the form of government enforced from outside was acceptable or that the opinions of the governed really mattered.

Quite apart from the respective merits or demerits of the conflicting ideologies it is not easy to understand why a Western Power such as the U.S.A. should know better than, say, an Oriental people such as the Chinese the form of government that is best for the latter.

The principles of Democracy have nothing in common with Military Dictatorship. Conversion to Truth has never yet been effected by force of arms. The end, however righteous, does not justify the adoption of unrighteous means.

Imperialism or its first cousin "Spheres of Influence" imposed upon defenceless peoples in the interests of political or commercial expediency doesn't smell any the less offensively because it is given another name.

And, the Four Freedoms, so rightly inserted to Democracy's banner and revered by all Men of Goodwill, is no less Right Doctrine in Korea, Formosa and Indo-China than it is in the U.S.A., the Balkans, Greece, or even South Africa.

The Government of India has very rightly declined to lend its approval to the chasing of the North Koreans beyond the 38th parallel, quite reasonably fearing that such action is not only likely to lead to an extension of the conflict but to set a bad precedent instead of a good example. Pandit Nehru's Government has adopted a similarly consistent attitude in regard to Indo-China and Formosa—Government of the People, by the People, for the People.

Right for right sake, is sound, profitable statesmanship.

Hypocrisy may be a form of homage Vice pays to Virtue but in the end it inevitably recoils on itself. All Man's strivings and strugglings for prosperity, happiness and peace are, if rightly understood, just searchings for Truth. *Aut veritas, aut nihil* (other than Truth, nothing). The only thing (or think) of any real, lasting value, is that that is true.

And that searching, that groping after Truth is in turn nought but Man's search for God, the substantive ultimate Reality; Man's efforts towards self-realisation.

Our experiments with un-Truth are numerous and various. They occupy vast expanses of Time. It may be that they are necessary so that we shall become wise at long last, wise in knowledge, wise in action. Meanwhile, it is being more and more vividly brought home to us that good brings good, evil returns evil; that such is God's inescapable Law, and that only the fool deceives himself with the notion that God is ever really mocked.

WAR AND PEACE

*Were half the power that fills
the world with terror,
Were half the wealth bestowed
on camps and courts,
Given to redeem the human
mind from error,
There were no need of arsenals
or forts.
The warrior's name would be
a name abhorred!
And every nation, that should
lift again
Its hand against a brother, on
its forehead
Would wear for ever more the
curse of Cain!
Down the dark future, through
long generations,
The echoing sounds grow fainter
and then cease;
And like a bell, with solemn,
sweet vibrations,
I hear once more the voice of
Christ say, "Peace!"
Peace! and no longer from its
brazen portals
The blast of War's great organ
shakes the skies!
But beautiful as the songs of
the immortals,
The holy melodies of Love arise.*

—Longfellow.

WAKE UP BANTU !

[The following article appeared in the 'Ilanga Lase Natal' nearly forty years ago. It is as fresh to-day as it was then. It is reproduced here in the earnest hope that it will catch the eye of the Bantu people and act as an inspiration.—Ed. I.O.]

ALL the nations in South Africa are pushing on ever farther and farther along the path of material progress. Great cities are springing up in our midst. Railways are uniting all parts of the country together. Ports, roads, bridges, are extended and constructed everyday. All is energy, development, progress. The Bantu alone stand still. Wake up, Bantu, wake up!

It is true that, in all this wonderful development, you have had your very large share, but only in the form of unskilled labour. It is true that you have been engaged in farming the land, but here again you have used only most antiquated and clumsy methods. It is true that you now have schools, but you fail to see what road to pursue when school days are over. You ask for still higher schools and for colleges, but if the whole Bantu race were to sit in school, their land, their beautiful land, would fall to ruin! Every civilisation in the world has been evolved not out of books, but out of things. Every civilisation in the world has been built up, bit by bit, by the need for food and the need for things. The path of progress does not lie in buying a white loaf of bread and eating it, but out of learning to grow the corn and grinding it; not in wearing clothes but in weaving them; not in living in a square house but in building it, Agriculture! Production! Let those be your watch-words. Not by herding into cities and mines, there to depend on the false glitter and excitement of city life and to pick up its vices can we serve and save our land, but in living the same and wholesome life of the country, there to grow our food and labour with our hands to satisfy the decent necessities of life. The Bantu cannot hope to sit on the top of Western civilisation and escape the toilsome ladder by which that civilisation has been reached. While he sits in his schools, or while he goes off to his unskilled labour in the cities, his land, his beautiful untitled land, will slip away from him. If he lays up his one talent in a napkin, it will be taken from him and given to him that hath ten talents. Even if no Agricultural College, no Technical Institute, as yet is established to make the path easy, still, go back to the country; use your

reading for improvement, your writing for asking information. Learn from books, learn from others, learn by the use of your eyes. Tillage, carpentering, weaving, house building, water-storing—these are the paths of civilisation in this as in every other land. Make your beautiful country blossom as the rose, and so earn the gratitude and admiration of the best of the white race as well as the salvation of your own. And work out your salvation in your own way. In dress, in food, in home, in customs evolve in ways suited to the simple, beautiful country

life you hope to lead. Let the name "Zulu" still stand for what is manly, strong and pure. Do not be led away by false lights, but follow the best of modern cries, "Back to the Land!" Not there to stagnate in the old morass from which you are hoping to escape, but to a new life of eager toil and hope, in pushing up ever upward and onward. Wake up, Bantu, wake up!

With God's help, and with our honest endeavours, we will succeed, "Each for all and all for each;" let that be our motto.

MOHAMMAD MAQBOOL SHERWANI

A BIOGRAPHICAL SKETCH

BORN in a poor Muslim family of Baramulla, about 34 miles from Srinagar, Modh. Maqbool Sherwani was actively associated with the movement for Kashmir's liberation since his early boyhood. A staunch follower of Sheikh Mohd, Abdullah, even in his school days, he participated in each and every struggle launched by him and was arrested a number of times. While still in teens he became the moving spirit of the organisation in this part of the Valley and led a number of peasants' struggles against the landlords.

However, it was in 1944 that he shot into prominence when the Muslims of Baramulla, under his leadership, refused to be moved by communal politics of the Muslim League even though the late Mr. M. A. Jinnah held a public meeting there. Despite Mr. Jinnah's appeal in the name of religion, the audience showed their displeasure at the remarks against Sheikh Abdullah and the National Conference. It was the first instance when a Muslim gathering in India had questioned Mr. Jinnah's authority to speak on behalf of Indian Muslims.

The news of this meeting was splashed in the Press all over India and the Muslim League Press and followers felt bitter and expressed violent feelings against Sherwani. Subsequently, soon after this incident, reports came one morning of Sherwani's narrow escape from the hands of a band of Muslim Leaguers who had attacked him with axes and

knives late in the night while he was returning home from the District National Conference headquarters. He had escaped by jumping into a river and swimming across to safety.

Hunger Strike

During the "Quit Kashmir" movement launched by the National Conference in 1946, Sherwani came once again into limelight when he baffled the State Military and Police by dodging arrest and working "underground" for about two months. Even inside the jail his rebellious spirit would not allow him to be idle and he took up cudgels for the ordinary prisoners and went on a hunger strike to get their lot improved. Released from jail soon after Sheikh Abdullah's release in October, 1947, he had hardly settled down when the tribal raiders from Pakistan invaded Kashmir. Tons of hundreds of non-Muslim refugees driven out of their homes by the raiders in Muzaffarabad came to Baramulla, bringing their woeful tales of the raiders' atrocities.

Sherwani brought relief and succour to his unfortunate brethren, who had suffered so heavily at the hands of his co-religionists.

Meanwhile, Sheikh Abdullah gave a clarion call to the people to rise in defence of their country. A People's Militia was organised and the Indian Army came to the help of Kashmir.

By then, the raiders had occupied Baramulla and laid it in ruins. The raiders made a

futile search for Sherwani, who, however, had escaped to Srinagar to join the resistance forces there. He led a number of detachments of militiamen which toured different areas instilling confidence in the people.

Martyrdom

On a fateful day while he was on one such tour in Sambal, a village about 16 miles from Srinagar, he fell into the hands of the raiders who dragged him to Baramulla. There he was asked to reveal the positions of the Indian Army and the National Militia, which he refused to do. Indignant at his blunt refusal to comply with their wishes, the raiders decided to award him a "fitting" punishment. He was fastened to a pillar in the Central Square of his home-town. Even while blood was gushing through several wounds he had received, he preferred death to the betrayal of his country. He was again offered "amnesty" if he would shout the slogan of "Down with Sheikh Abdullah." To their utter fury instead of shouting the slogan he spat at the face of the person standing before him, and shouted popular slogans: "Hindu-Muslim-Sikh Itbad," "Azad Hindustan Zindabad." A volley of shots burst and pierced through his heart. The inhuman raiders were not satisfied with this much and shot fourteen times at the dead body of Sherwani which they nailed up to a door post.

Though Sherwani is dead, his name has become a legend throughout Kashmir. His unflinching loyalty to his country and his acts of heroism provide inspiration to tens of hundreds of Kashmiris, young and old, as members of the National Militia to-day stand guard on the frontiers of Kashmir. He is dead, but his spirit lives in the hearts of millions of Kashmiri people. P.T.I.

The Art Of Tribal India

"People sometimes complain about the poverty of Indian tribal art. I myself have been struck rather by its richness. It is not easy to find; most of it is hidden far away in the hills or forests; but when it is found it is worth while.

"Indian aboriginal art has much to be proud of. It has a widespread and ancient tradition of oral literature, which is ever being recreated by the inspiration of to-day; its dancing is magnificent, its carving and painting, though crude, is a genuine expression and fulfilment of tribal sensibility."

—Verrier Elwin.

—Courtesy All India Radio.

NOTES AND NEWS OF THE WEEK

ON arriving at New York to take over the leadership of the Union delegation to the United Nations, Dr. T. E. Donges, Minister of the Interior, is reported to have told a group of newspapermen who interviewed him, that the process of keeping the various sections of the community separate was welcomed by the Natives and the Coloureds. India had broken away from the round table conference for which arrangements had been made to discuss the position of Indians in South Africa. India had used the Group Areas Act as an excuse to break away from this conference before the talks had begun. No group area had been declared under the Act and he did not think that the Act would mean any movement in respect of 90 per cent. of the Union population. The process of keeping the various sections of the community separate was an old one, and the Group Areas Act merely assisted that process."

In so far as Dr. Donges's reference to India is concerned, we will not venture to reply. The Government of India are well able to do so for themselves. In regard to his reference to South Africa is concerned Dr. Donges was not quite accurate in saying that the process of keeping the various sections of the community separate was welcomed by Natives and Coloureds. It may have been welcomed by a few who were under the influence of the Government, not by the communities as a whole. The Apartheid policy of the Government has been condemned not only by the Indians, Africans and Coloured, but even by all enlightened Europeans. While it is true that no group areas had yet been declared under the Group Areas Act there is no denying the fact that the ground for it is being prepared. Communism was showing its tactics in Africa by internal exploitation and incitement, said Dr. Donges. If agitating against the present policy of the Government and putting up a fight against it means Communism then Dr. Donges will have a very small minority of followers even among the Europeans of South Africa.

Dr. Y. M. Dadoo, President of the South African Indian Congress, in a telegram to Mr. Tygve Lie, Secretary-General of the United Nations, has stated that the South African Indian community was gravely alarmed at the report that some member States of the United Nations favoured a resumption of talks between India, Pakistan and South Africa on the Indian question. The Group Areas Act, he said, was now in operation and a Land Tenure Board in terms of the law had already been appointed

by the Minister of the Interior, Dr. Donges, to investigate and recommend the setting aside of ghettos on a racial basis. Inspectors with Fascist powers to enter premises and homes at any time by night or day, have set to work. The Indian community faced the probability, he said, of being driven out of the country within the next few years. He therefore made an urgent eleventh hour appeal to the United Nations to use its authority to avert the grim tragedy of Fascist oppression overwhelming South Africa.

Tarnishing National Honour Of South Africa

Thus the 'Natal Mercury' in its issue of October 27:

At a time when nations everywhere are extending human rights, South Africa is constricting them in a futile attempt to dam the strongly flowing tide of non-European advancement. What is more the Government are employing methods which are tarnishing the national honour of South Africa. This is not statesmanship, it is even much worse than bungling foolhardiness. In the world as it is to-day no undeveloped country such as the Union can hope to progress or to prosper unless internally it adheres to moral principles and externally enjoys international respect, friendship and confidence. These are a nation's hidden assets, the true value of which can never be accurately assessed. But by their policies the Nationalists are callously destroying this immense reservoir of goodwill to the detriment of the whole economic position of South Africa."

"White Civilisation Cannot Be Built On Broken Promises"—Strauss

The United Party would fight in Parliament the Nationalists' to remove the Coloured voter of the Cape from the common roll, said Mr. J. G. N. Strauss, Parliamentary Leader of the United Party in the Free State, in Bloemfontein on October 31.

"We shall not merely be fighting for the rights of the Coloured people of the Cape," he said, "We shall also be fighting for the sanctity of the Constitution and for the honour and prestige of the solemn word of the White man, for you cannot build a White civilisation on broken promises."

Pleasant News

When the whole atmosphere is charged with the spirit of Apartheid, it is very pleasing to read that the Bar Association of Johannesburg

has abolished the colour bar which precluded membership to non-Europeans. Until now the only Bar Association in South Africa which did not operate a colour bar was that of Capetown. Any non-European who is admitted to practice as a barrister in the Transvaal will now have the right to become a member of the Society of Advocates in Johannesburg.

Partial Boycott Of St. John Ambulance Brigade

Non European first aid workers staged a partial boycott of the annual inspection of the Southern Natal and Zululand District of the St. John Ambulance Brigade in Durban in protest against the decision to hold "Apartheid" parades. All members of three divisions including Bantu employees of a Durban firm and Coloured nurses and cadets, failed to put in an appearance. A Municipal Native unit had half its members absent, one Bantu nursing division was at 75 per cent strength and all other divisions on parade were depleted. Many of the absentees sent letters, framed in similar terms, saying they could not attend owing to "circumstances beyond their control." St. John officers had no doubt that the boycott had been organised. Brigadier W. H. du Plessis, Director-General of Medical services, who was the inspecting officer, said: "There is nothing political about the decision to hold separate inspections for Europeans and non-Europeans, although some ignorant people may want to make it an issue. "There has been no instruction from the Minister. I myself instituted the procedure, but it has been put into practice only this year."

The public would have liked an explanation from the inspecting officer as to what prompted him to take this step just at this moment when the whole atmosphere was so tense and full of suspicion. If the reason was not political what was it?

The Korean War—Where Is It Leading To?

Thus the 'Rand Daily Mail' dated October 23:—

Having won their victory in Korea, the United Nations obviously have no idea what to do with it.

Their best course would certainly have been to invite Pandit Nehru to act as a mediator and pacifier. That would not only have offered the possibility of a really satis-

factory settlement but would have gained the confidence of all the people of Asia. But Pandit Nehru is unpopular with the Western Powers at the moment because he refuses to throw India into the conflict between themselves and Russia. Therefore the issue is being allowed to slide.

All the indications show that it will slide into the hands of Dr. Syngman Rhee, the President of South Korea. In fact, he is already stretching out his hands to grasp it. And he is a very enterprising man. Only a week or so before the North Koreans invaded South Korea he made a broadcast speech in which he announced his intention of invading and conquering North Korea. To-day, as a result of the North Korean invasion and the reaction of the United States, he has virtually achieved that ambition. The South Koreans are to advance to the borders of Manchuria under the protection of the United Nations, and it is quite evident that they intend to establish their control over the whole country without any attempt to conciliate or cooperate with the inhabitants of the northern part of it.

Dr. Syngman Rhee made it quite clear some time ago that he regards fresh elections as unnecessary. On Saturday he remarked further that his Government would establish its authority in North Korea "without United Nations or other intervention."

The outcome of the whole affair, then, will probably be that the United Nations will be committed to maintaining and supporting him in control of the entire country, whether the people of the country want him or not.

This is a curious victory for democracy — especially as Dr. Syngman Rhee is not himself a very democratic person. (On one occasion, when his parliament refused him funds, he appropriated them by executive order in violation of the constitution.) But the pattern is becoming familiar throughout the Far East, where again and again the Western Powers are becoming committed to the support of rulers of doubtful quality in the interests of their own strategy.

In formosa, for example, the corrupt and inefficient regime of Chiang Kai-shek is maintained by American arms; in Indo-China a great effort is to be made to keep in power Bao Dai, a monarch more celebrated for his patronage of night clubs on the Riviera than for any state-like achievement.

In all these cases the claims of the strategists have overridden every other consideration, and the people have been regarded as mere pawns in the game. This process may perhaps be defended on the ground that war is regarded as inevitable, and that nothing matters but preparation for it. On the other hand it does not square

very well with the principles for which that war would be fought. If the Western Powers are not careful, they will find themselves imposing the rule of military dictators throughout eastern Asia in the name of democracy and freedom. Even in these days that would seem something of a paradox.

vinced, philosophically and ideologically, about the truth of Communism?

Great masses of the Russians were behind the Bolshevist flag, not because they had read much about Karl Marx, but because they are driven on by bitter experience...

In a recent speech the Archbishop of Canterbury... (said):

We who can see the black tyranny of its (Communism's) creed fully revealed naturally denounce it. But we must frankly realise that, in the Far East, it can easily be seen not as a liberation. It does, indeed, offer in certain conditions, and bring about, a release from social evils too long and unheedingly accepted."

These words need to be carefully kept in mind.

We say we are prepared to sacrifice our lives for the sake of liberty. Are we prepared to sacrifice some of our comfort and wealth, our habits and traditions? There are some who would far sooner give up their habits.

If we are to induce millions of Asiatic and African fellow human beings to turn to the democratic way of life then we, for our part, must be prepared to extend to them far

more than we have done our wealth, our service, our energy and our experience...

The Koreans at the present time are seriously asking themselves exactly what the liberation we offer them means. Their country is being devastated. The Koreans are seeing their relatively small share of wealth of the world being destroyed. Their factories and their houses are being destroyed; their villages are being ravished.

These people are beginning to ask themselves whether it would not be better to remain, so to speak, enslaved, than liberated at such a cost. They ask themselves: What will happen when this war comes to an end? Are they to have their homes restored; are they to have offered to them compensation in any way commensurate with the destruction and the bitterness, paid and suffering which they have endured? If they do not get an answer, I am afraid that instead of the United Nations winning that struggle for democracy the position will be even worse afterwards than before.

What ever our point of view may be, we must realise that our democracy and our alleged Christian civilisation will not win through by reliance upon violence or upon arms.

"DEMOCRACY WILL NOT WIN THROUGH BY VIOLENCE"

—R. W. SORENSEN, M.P.

The following interesting report of a speech by Mr. R. W. Sorensen (Lab. M.P. for Leyton) is reproduced from 'Peace News' September 29:—

I CONFESS to having been, and to still being a personal pacifist. I am convinced as ever I was in that faith. If everyone could accept that faith it would be possible to resist even colossal systematised evils like Nazism or the faustical intensity of Communism and, in the end after great suffering and sacrifice, to win through.

Although I believe that, ideally, it is the path that one day we shall have to tread in order to overcome both individual and systematised evil, I recognise that that method is extremely difficult to implement; that it involves great discipline, great sacrifice and great endurance at least equal to any that is called for by war; and that frequently, even on the part of those who confess ourselves pacifists, either personal or political, all that it involves or implies is not always appreciated sufficiently.

I would, however, submit that it is neither cowardice nor sentimentality that causes us to take up that position. The other day in France I was talking to a young man who, although a pacifist, was a member of the Norwegian Resistance movement. He was responsible during the war for printing some 10,000 copies of a weekly journal which was circulated throughout the whole of Norway. On one occasion he was discovered by the German police and he described to me the sufferings imposed upon him before he was at last released. He is still as firm a pacifist as he was then. That man undertook the task of doing what he could to resist evil in his own country in his own way.

Similarly, no one would repudiate the claim of those who believe Mahatma Gandhi to have been a man of immense

courage and determination. In him we had a great moral challenge to our civilisation and to the world. He it was who said, quite explicitly, that he believed in non-violence; he would far sooner his own followers took up arms to overcome evil than that through cowardice they ran away...

I hope that an increasing number of people in all lands will find an inner spiritual obligation to tread this "more excellent way."

I recognise that pacifism, in its political sense, is perhaps politically unrealistic at the present time, precisely because the great majority of people either do not understand or sincerely and intelligently reject that pathway as being irrelevant or, on the other hand, as being impotent... Therefore... the Government's decision is both logical and consistent in respect of the opinion of the mass of the people and also of the obligations incurred through the United Nations...

I think we tend to forget that each war is not like the preceding one. Although war has no doubt played its part in the evolution of mankind it has now reached the stage when the accumulation of force, the crescendo of violence is so great, so massive and so comprehensive as quite probably to destroy the very things which we set out to preserve.

Supposing this possible war does break upon us, can we be certain, after Europe is reduced to rubble, that Communism will be weaker than it is now?

Is it not much more likely that after such horrible devastation Communism, which most, and possibly all, in this House dread, will grow stronger and fiercer than ever—and not because more people will be con-

SHADOWS AND LIGHT

Yesterday, like vermin, we hid beneath the burrowed sod,
Eluding thus, we prayed, the prowling hunters of the skies,
Or scraped at piles of shattered brick, with doleful, dusty eyes
To salvage mutilated flesh, while thanks were offered God—
By marksmen exulting in their successful enterprise.

Yet today our souls are breathing atomic lethal dust;
Fluttering bats infest the sylvan prospect of our dreams;
We seek to ease our anxious hearts beside fear-sullied streams;
And to armories of terror our treasures we entrust—
While eager youth that craves the sun finds only filtered gleams.

Achievements pass, their sap withdrawn to leave a flimsy husk.
Each dying age is filled with leaves that fell from all its years;
And time a shapeless compost makes of mingled hopes and fears,
Till scattered by the ceaseless wheel that turns from dusk to dusk—
What matters, then, our pigmy cries to heartless, cosmic spheres?

Such are the sombre shades in which our mortal life now dwells,
Yet to that fragmentary world we need not be confined;
For Light reveals the vaster realm to which we are assigned,
Where fraternity has triumphed, as Son of Man fortells—
Though born in tribulation from the womb of human kind.

R. W. S.

BOOKS FOR SALE

INDIAN STATESMEN (Dewans and Prime Ministers With Portraits)	7	6	MAHATMA GANDHI (The Man, and his Mission, an enlarged and up to date edition of Gandhiji's life, —By various writers	5	0
INDIAN JUDGES (Biographical and critical sketches with portraits)	7	6	SHAKESPEARE'S TRAGEDIES (King Lear, Macbeth, Hamlet and Othello—William Miller	3	6
EMINENT AMERICANS WHOM INDIA SHOULD KNOW—Jabez T. Sunderland	11	0	SOVIET ATTITUDE TOWARDS CHINA Facts And Facts—Stanley Powell	7	6
THE BHAGAVAD GITA—The Lord's Song— (An English Translation)—Annie Besant	1	0	AMONG THE GREAT (Conversation with Romain Rolland, Mahatma Gandhi, Bertrand Russell, Rabindranath Tagore and Sri Aurobindo)—Dilip Kumar Roy	1	5
WHAT IS WRONG WITH INDIAN ECONOMIC LIFE? —Dr. V. K. R. V. Rao	3	0	TWO HISTORICAL TRIALS IN RED FORT —An account of the trial of the Officers of the I.N.A.	10	0
THE U.K.C.C. AND INDIA—A. N. Agarwala	6	6	GUIDE TO THE PROBLEM OF INDIA —R. Palme Dutt	6	6
OUR INDIA (Children's stories by various writers, illustrated) —Minoo Masani	2	6	WHY CRIPPS FAILED (Documented account from the Indian Nationalist point of view)—M. Subrahmanyan	2	6
COTTAGE INDUSTRIES AND THEIR ROLE IN INDIAN ECONOMY—Prof. Rao	2	6	GANDHILJINNAH TALKS (Text of Correspondence and other relevant matter)	2	6
SHAW—WELLS—KLYNES ON STALIN—WELLS TALK (Verbatim Record)	3	6	INDIAN SCIENTISTS (Biographical Sketches An account of their researches, discoveries and inventions	7	6
GOLDEN NUMBER OF "INDIAN OPINION", 1914 (Souvenir of the Passive Resistance Movement in S.A., 1906-1914)	4	0	PRACTICE AND PRECEPTS OF JESUS —J. C. Kumarappa	3	6
THE DHAMMAPADA OR THE WAY OF TRUTH	1	8	LIFE AND GOSPEL OF VIVEKANANDA —Romain Rolland	13	
THE DELIVERANCE (A picture of the palpitating life of the joint family)	8	0	WOMEN AND SOCIAL INJUSTICE—M. K. Gandhi	10	0
SATYAGRAHA IN SOUTH AFRICA—M. K. Gandhi	11	0	GANDHIJI'S CORRESPONDENCE WITH THE GOVERNMENT (1922-44)—M. K. Gandhi	5	9
SEVEN MONTHS WITH MAHATMA GANDHI Being an inside view of the Non-co-operation Movement (1921-22)—Krisnadass	8	0	THE STORY OF MY EXPERIMENTS WITH TRUTH —M. K. Gandhi	15	0
ROLLAND AND TAGORE, Letters of two eminent writers	8	6	CHRISTIAN MISSIONS IN INDIA (Their place in India)—M. K. Gandhi	5	0
GANDHIJI AS WE KNOW HIM—Intimate and delightful incidents by various writers	8	0	STORY OF SATARA—Major B. D. Basu, (I.M.S.)	15	
PUBLIC FINANCE AND OUR POVERTY —J. C. Kumarappa	3	6	GANDHI AND GANDHISM (A remarkable study of Gandhi showing the methods and principles, Volumes I and II—B. Pattabhi Sitaramayya, both	15	
HISTORY OF THE REIGN OF SHAH ALUM —W. Franklin	7	6	INDIAN CHRISTIANS (Biographical and critical sketches of poets, publicists of the Church)	7	
THE LIFE OF RAMAKRISHNA—An exhaustive account of the Master's wonderful life—Romain Rolland	7	6	THE STORY OF BARDOLI—Mahadev Desai	6	0
INDIAN STATES' PROBLEM (Gandhiji's Writings and Utterances)—M. K. Gandhi	10	0	NON-VIOLENCE IN PEACE AND WAR —M. K. Gandhi	17	6
FOUNDATIONS OF PEACE (Critical study of the conditions which precipitated two world wars—K. T. Shah	15	0	TALES FROM SANSKRIT DRAMATISTS (The famous plays of Bhasa, Sudraka, Kalidasa, Sri Harsha, Bhavabhuti and Visakhadatta)	5	0
BAPU—MY MOTHER—Mannubehn Gandhi	2	0	INDIAN TALES OF—Fun, Folly and Folk lore	5	0
INDIA SPEAKING (Various contributions on economic, political, cultural and social problems of modern India)	16	0	FAMOUS PARSIS	7	6

Obtainable from:

"INDIAN OPINION"

P/Bag, Phoenix, Natal

TRUTH IN LITERATURE

FACTOR COMMON TO ALL HUMAN CREATIVE ART

By SOONDRA M. APPAVOO M.R.S.L.

IT was as much a part of Gandhian philosophy to embrace Truth as to seek it. In the West, it is characteristic for people to seek truth but not to embrace that part of it which does not coincide with their long-cherished views and opinions. Thus, the subtlety of distinction between seeking and embracing Truth becomes apparent. To seek Truth is the ostensible pursuit of all men but to embrace it, even at one's own peril, is sadly not the case with most people.

A contemporary American poet, Mr. Roy Helton, author of "Come Back to Earth," says in one of his poems that:

"All the breadth of sea and
sky,
Narrows to one human cry."

This, to my way of thinking, is only another way of saying that all our human efforts, in whatever field of endeavour they are directed, aim at something more than economic independence or the attainment of fame.

What is it that we are always seeking, beyond our immediate requirements of food, security and comfort? We are goaded on to a distant Eldorado by something more than transient, impermanent materialism. Why do we hitch our wagon to a star? Where, in that wondrous, courageous organ which is the human heart, arises the insatiable curiosity, the never-ending quest of man after seemingly unattainable ideals?

I submit that all these ideals—and here I speak not of the material things of life—I submit that all these ideals originate in the unquenchable thirst for the Wine of Life; the longing for contact with the Lord God. Did not the pious Hindu poets invoke the aid of Brahma, and the Greeks after them the Muses? Did not Socrates willingly go to death for Truth in Athens three hundred and ninety-nine years before the Birth of Christ?

Act Of Faith

That, no doubt, is why Victor Hugo was prompted to say that a "library is an act of faith." Although I may be wrong in thus interpreting the words of a man who died over half a century ago, I cling tenaciously to the idea that creative work never satisfied him so greatly as when wrong was ultimately overcome by right. And that, the triumph of justice over injustice, is one of the few elements common to all literatures of all peoples. Thus, we return to a common meeting point, where all the races of mankind place their artistic and creative talent at the service of a Higher

Mind and to a nobler purpose than that of amusing the "bus conductor's wife on a rainy Saturday afternoon with a stirring tale.

Now, during that brilliant period in the history of English Literature which is called the Romantic Revival, in poetry no less than in prose, the authors of the day awoke to the great realisation that the preceding Augustan or Classical Age was artificial and therefore divorced from Truth. Therefore, they returned to find inspiration in Nature, in glorious, unchanging, everlasting Nature, which is another way of saying that they returned to God, for God is Nature. From the lowest to the highest forms of life with which Nature has endowed this earth, we find God's handiwork in such a tourmaline galaxy of creation that the human mind fails in its feeble endeavours to understand what it all means and turns sceptical in its failure.

In our failure, we turn to physical beauty, like roses of Grecian urns. Truly, then, "A thing of beauty is a joy forever"—not only intoxicating to the senses but stimulating to the spirit as well. That is why, I contend, the most satisfying poetry and prose is written by those who take the palette of Truth from which to choose fitting media.

Golden Thread

The cumbersome prose and the overdone, stilted poetry of the Augustan Age, rather like a Dickensian Mr. Turveydrop, is happily relegated to the limbo of forgotten things. In Literature, as in Art and Science, the trial and error method of approach cannot be easily abandoned. But when we have seen the shortcomings of a particular line of endeavour, we know how to avoid it in the future. That knowledge we call experience. Yet, how often do we pause to reflect that, despite our formidable stock of experience, we very often blunder over the same boggy, unprofitable ground? How often do we realise that one of the strangest phenomena in human history is that in all languages, from the sun-washed spaces of Africa to the wind-swept plains of the Steppes, from the snow-capped heights of the lofty Himalayas to the shores of the broad Americas there runs a single, fine thread? This thread is the factor common to all human creative art. It is a

golden thread, because it is the thread of Truth.

Literature in any country implies enlightenment. In the Dark Ages of European History, only a small group of scholars continued to pore over the manuscripts rescued from the turmoil and maelstrom of the past. Only a small group kept aglow that spark which was once the glory of all Asia and the heritage of Mankind. Often in Man's chequered story that flame rose to great heights, spreading light where once there was darkness, 'ousting untruth with Truth'; and often it burnt very low, like a lamp will, when the oil reaches its lowest point. Yet, through all those ages, from the Song of Our Lord Krishna, from the story of Beowulf down to the present day, that light kept burning bravely, now brightly and now dimly, like the ebb and flow of a great ocean.

At times great works were destroyed in the crucible of ignorance, for political or theological purposes. And then, who kept alive that spirit which the flames could not consume? Mothers did, at their cradles, caressing their babes and cooing softly the tales carefully remembered and which are our magnificent heritage.

Realism

Truth is a quality which in Literature, more faithfully than in politics, the authors of the world have been honestly trying to attain in spite of traditional limitations. The results of these endeavours have, however, in many instances fallen far short of the desired mark. For, in striving to maintain equilibrium between fiction and Truth, most writers have written with a "realism" which is all but real, devoid of truth and merely tends to create a world in which anything violent is taken to be the stamp of literary genius. The soul of man revolts against the 'realism' of some writers who infuse that mistaken quality into passages of brutal description.

Now, whilst most of us agree that frankness is a noble attribute, a certain amount of restraint is recommended when the occasion demands. Unrestricted art must degenerate into mere licentiousness. I am not advocating Puritanical reserve in the literary approach to life, but an examination of the writings of the so-

called 'realistic' authors will readily yield evidence to substantiate my statements.

In portraying contemporary life in what they consider to be faithful terms, these authors invariably descend from the lofty heights of Parnassus to the depressingly low and squalid atmosphere of degraded flesh. The many offenders in these questionable realms make high ideals incompatible with earthly things.

In English, the traditional story-form is now undergoing a transition from the originals of such men as Richardson, Fielding, Dickens and Collins, to moderns like Priestly, Wells, Buchan and Walpole. These men, fortunately, realised that realism does not necessarily include gruesome matter. There is a serious danger in painting with too drab a brush. In Literature, the world—and other planets, even—represent the vast field to be conquered by the quill. In writing of or in painting such a field, surely the writers of today are not obliged to use only one brush and one colour? The medium and choice of the subject will always, of course, remain the literary prerogative of the author. However, one fact emerges clearly from the foregoing and that is: authors like storekeepers, are entirely dependent upon the public. That is why the late Mr. G. K. Chesterton said that the vogue of the author is dependent on the taste of the age.

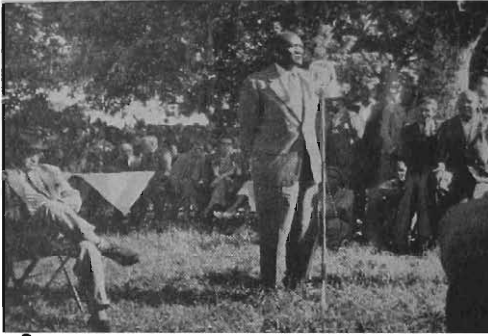
Does the taste then of the present age include brutality and indelicate, salacious literature? I believe not; for we are revolted in spirit and mind to read of life shortly after the Dark Ages in Europe, the morala, manners and rude tastes. Then, how, you may enquire, could the matter be remedied? Very simply. Make the publication of all inartistic work—erotic literature, particularly—an unprofitable business by boycotting and prohibiting such books. I believe that the result would be gratifying for, once again, fresh literary channels would be opened to be described by men who, silent in their everyday life, will leave behind them the only records on which future generations will base their judgment of the present one. I believe that the adoption of such a suggestion would indirectly give practising authors the opportunity of being what they wish to be—truthful and sincere.

Indeed, we must seek the Truth and having discovered it we should embrace it—even if it hurts.

EAST AFRICA

(From An Esteemed Correspondent)

MR. A. FENNER BROCKWAY M.P. during his visit to Nairobi, unlike usual European visitors, stayed in an African's house and created a sensation in these territories. A function was arranged by his host ex-senior Chief Koinange at his house in the African Reserve. Chief Koinange is the father of Peter Koinange who was in India some time ago. The function made sensational history. It was attended by more than 25,000 Africans, a large number of Indians and European guests. It was a remarkable demonstration of the Africans' appreciation of this valiant fighter against Imperialism and Colonialism.

Dr. Kalibala of UNO's Trusteeship Council's East African Research Section addressing Mr. Brockway's reception meeting.

In his address to the Africans Mr. Brockway mentioned that his father was born in Africa, he was born in India, while by culture and civilisation he was a European. Therefore in himself he represented all the three and he had no Colour Bar.

He referred to his friendship with Mahatma Gandhi and Pandit Nehru with pride and said that India had given the classic demonstration of the struggle for freedom by unarmed people.

As India had attained "political majority" he is offering the services of his remaining years to those who are still in need of them.

Mr. Brockway addressing the meeting.

THE BALLAD OF MIR MAQBOOL SHERWANI

By CHARLES WHARTON STORK

India has had her heroes,
Her Knights and Martyrs of old,
But the ancient fire burns deep
in her,
And the tale is still to be told.

Mir Maqbool Sherwani
Was Muslim of Kashmir,
A simple man of the merchant
class,
No chieftain of mark was here.

The savage tribesmen of
Pakistan
Proclaim it a holy war,
With the shout of "Allah ak-
bar"
That the Moguls had raised of
yore.

In a torrent they burst the
border
To ravage and to slay.
"Down with the Unbelievers
With their idols of stone and
clay."

"Harkye!" said Mir Sherwani,
"We are all of the self-same
breed.

Shall we murder our fellow-
townsmen
For the sake of a severing
creed ?

"We have lived together as
brothers,
For such is the Indian way,
That each should name how-
ever he will
The Power to whom we pray."

The plain folk of Baramula,
Muslim and Hindu and Sikh,
They heard from the lips of
Sherwani
What their own hearts bade
him speak.

They chose him for their leader
And held against raid on raid,
For they knew the Indian Army
Was hurrying to their aid.

But at last their fortune failed
them,
Their gallant leader was taken,
Lashed to the post of an apple
shop
He stood, but with soul un-
shaken.

"Confess yourself a traitor,
Cry, " Hurrah for Pakistan !"
His merciless captors ordered,
They reckoned ill of their man.

They nailed his hands with his
arms outspread
As the bitterest scorn they
knew,
To fetter a proud Kashmir
To the felon doom of a Jew.

They pressed a crown of jagged
tin
Deep down on his bleeding
brow.

They had writ on it: "Death to
the renegade !"
What answer was left him
now ?

Through the bedlam din of the
tumult
His voice rang firm in the
shout,

"Long live united India."
Till the crack of the guns rang
out.

Next day, when the town was
rescued,
They laid his body to rest
In the mosque of the Muslim
faithful,
And long will his name be blest.

In the village of Baramula
By Hindu, Muslim and Sikh,
The men whose valor made
good the words
That their hearts had bidden
him speak.

—Courtesy Indian Information Bureau.

ON FREEDOM

The freedom some preach is beyond their ken,
For they mean not liberty but licence to rule
And wrest the minds of other men,
To make manking their willing tool—
The Master's freedom a slave to hold,
but Freedom true is the sacred right
Of all who have a mind and soul
To choose a path in accord with their high
And seek thereon their God-given goal—
The mystery of Life freely to unfold

—Robert Lawrence McKibbin

WHAT IS MORAL RE-ARMAMENT?

By HENRY McNICOL

"A LIGHTHOUSE in this stormy world; it will guide us to the right way." In these words 'Indian Opinion' last June described the work of Moral Re-Armament. This work has increasingly come to the fore in the life of South Africa during the past months and I am glad to have this opportunity of telling something of its story.

It has been my privilege to travel throughout the Union in the tour of "The Forgotten Factor," the play which dramatises the message of Moral Re-Armament. This play has been seen by 80,000 people in more than 100 performances, in Durban, Johannesburg, Capetown, Bloemfontein, Pretoria and many other centres. Everywhere it has gone, people have found in it a new light and hope. It has carried a spirit that has changed men's lives, united families and brought better teamwork between labour and management. The most varied audiences have flocked to see it. In Capetown nearly all the Members of Parliament attended its run; in Pretoria Dr. William Nicol, the Administrator of the Transvaal, adjourned the session of the Provincial Council so that its members should see the play. It has played to industrial audiences in the Iscor factory in Pretoria, in Vereeniging, Somerset West and the new Free State gold-fields, as well as up and down the Reef. It has visited the African educational institutions and been seen by African leaders like Dr. J. S. Moroka and Dr. A. B. Xuma.

We shall always remember specially the night we presented "The Forgotten Factor," in the Gandhi Hall, Durban. All of us in the cast agreed that the audience that evening was one of the most responsive we have ever met. We knew that the message of the play, showing the way to a new world, had found acceptance among the representatives of all sections of the Indian community who crowded the theatre that night.

But the tour of "The Forgotten Factor" in South Africa is only a small part of the story. For Moral Re-Armament is an ideological force at work in every country to remake the world. One focus of the work for the past five years has been the World Assemblies which have taken place each year in Caux, Switzerland. These assemblies have been attended by 30,000 representatives from 104 countries, including ten Prime Ministers and 93 Cabinet Ministers, as well as many trade union and industrial leaders.

A Scene From "The Forgotten Factor"

The struggle for leadership between men of principle and a power-seeking minority is dramatised in this scene from the play. Strikers have broken into the home of their employer, and Jim Rankin (right), their Union leader, fights for action based on "What's right, not who's right."

This year South Africa sent a parliamentary delegation to Caux representing the three major political parties. The Speaker of the House of Assembly, the Hon. J. F. T. Naude, was one of them. Another Nationalist M.P., Mr. H. J. Klopper, addressing the Assembly, said: "This is one of the greatest movements in modern times in the life of nations. Never before have we had a message so clear and challenging. It is a challenge to everyone of us to see where we stand.

"Who created the conditions on which Communism can flourish?" Mr. Klopper continued. "Is it not we ourselves? Did not Russia come to the world with an ideology while we had nothing? We were asleep, content with our luxuries and glories.

"But we still have a great opportunity of offering something better than materialism. If we want to offer it we have to move quickly. There is no time to be lost. We must begin with ourselves and our own faults.

"We are a small nation and fought a very violent battle for our existence. We have made many mistakes, and still make them. I shall do my utmost to help my nation to follow the Good Road."

Among the many workers' representatives from all over the world to attend the Caux Assemblies have been over a thousand Marxist and Communist leaders. Three of them came last year from the Ruhr in Germany. Members of the Communist party for over 20 years, they brought to Caux minds and will toughened and steeled by persecution and constant battle. They saw in Caux, and its representatives from so many nations training in the philosophy and practice of inspired democracy, the new world in the making for which they had always longed. They said, "We have sung 'The Internationale' and fought for the classless society and here we see these great ideals being lived out." One of them added, "I see here that I have not been a 100 per cent Socialist, Socialism begins in the family, and I have been a dictator in my home."

A Gala Night In Capetown

The Governor-General and Mrs. G. Brand van Zyl attending the "Forgotten Factor" in Capetown. Also in the picture are the Hon. C. A. van Niekerk, President of the Senate, the Hon. J. F. T. Naude, Speaker of the House of Assembly; Sir Evelyn Harig, U.K. High Commissioner; and the Administrators of the Cape and the Transvaal. The majority of members of both Houses of Parliament have seen the play.

"In the atomic age," these workers' leaders concluded, "we have got to find an ideology that will answer hatred. We have found it in Moral Re-Armament." After their return to the Ruhr, all these men were re-elected by the workers to their positions of trade union leadership, with increased majorities.

Many representatives from India have been to Caux. As the Assembly closed this year an invitation came from eighteen of them, including the President of the Indian National Trades Union Congress, the Chairman of Tata Industries, and four members of the National Planning Commission, asking Dr. Frank Buchman, the founder of Moral Re-armament to bring an international team of workers to India this year. They wrote: "The Father of our country, Mahatma Gandhi, has bequeathed us an unquenchable inspiration to live by the highest ideals, and we are eager for India to play her full part in this noble task. Together we must succeed in turning the world from crisis to cure, and in demonstrating an over-arching ideology for management and labour, for Left and Right, for East and West."

What is the secret of the power which Moral Re-armament is demonstrating today to change the lives of the ordinary man and the statesman, and to bring unity in place of division? It is a simple one:

African Leaders See "The Forgotten Factor"

Dr. J. S. Moroka, President of the African National Congress (third from left) at a performance of "The Forgotten Factor" at Thaba 'Nchu. On the extreme left is Mr. H. McNicol, the writer of this article.

1. It stands for absolute moral standards of honesty, purity, unselfishness and love, and applies them personally, socially and nationally;

2. Its plan is the guidance of God, to Whom all can listen for direction, and Who gives a uniting programme of action above differences of party, creed, race, point of view and personal advantage;

3. It brings the full dimensions of change which the world needs—economic, social, national and international—all based on personal change;

4. Its message is "Start with yourself," and it is therefore the most practical programme of change in the world today.

This is the clear message which Moral Re-Armament presents to everyone, everywhere; and the world-wide response, in which men of goodwill from all parts of South Africa are joining, gives a new, sure hope for the future.

"Union is the grace of rebirth," says Dr. Buchman. "It is our one hope. It is the destiny of East and West. The alternative is divide and die. Moral Re Armament offers the world the last chance for every nation to change and survive, to unite and live.

At Fort Hare University

Prof. D. D. T. Jabavu, Mrs. Jabavu and family were among the audience of African and Indians who saw "The Forgotten Factor" at Fort Hare University.

BE STRONG

We are not here to play, to dream, to drift;

We have hard work to do, and loads to lift;

Shun not the struggle; face it, 'tis God's gift!

Be strong, be strong!

Say not the days are evil—who's to blame?

And fold the hands and acquiesce --Oh shame!

Stand up; speak out; and bravely in God's name!

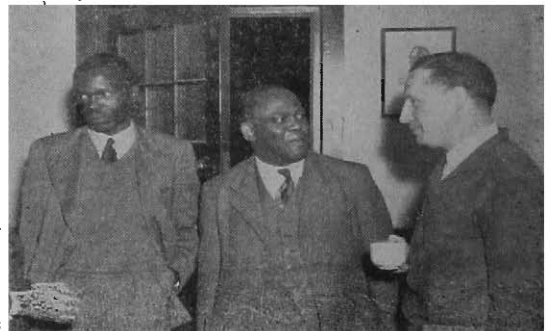
Be strong, be strong!

It matters not how deep entrenched the wrong,

How hard the battle goes; the day how long;

Faint not, fight on; tomorrow comes the song!

Be strong, be strong!

Prof. Z. K. MATTHEWS chatting after the performance of "The Forgotten Factor."

DELEGATES TO MORAL RE-ARMAMENT ASSEMBLY

Parliamentary Delegation To Caux

A Parliamentary delegation, representing the three major parties of the South African House of Assembly, attended the Moral Re-Armament Assembly in Caux, Switzerland, this year. Seen here leaving South Africa by plane, are (left to right): Mr. J. H. Kloper (Nationalist Party, Vredefort), Mr. E. W. Waring (United Party, Orange Grove) and Mrs. Waring, Mr. E. R. van Rensburg, Organising Secretary of the South African Mine Workers' Union, who is also a member of the Party; and Mr. J. S. Labuschagne (Afrikaner Party, Klip River.)

Marxists Who Have Found "The True International"

Herr Paul Kurowski, Ruhr miners' leader (left) and Monsieur Marcel Quichaud, leader of the Paris metal-workers. These are two of 1,000 Marxist-trained trades unionists who have gone to Caux Assemblies, to find "the ideology that answers hate."

Indian Leaders At Caux

Sri Gbuzarilal Nanda, Deputy Chairman of the National Planning Commission of India (left), and Sri Jagjivan Ram, President of the International Labour Office, with Dr. Frank Buchman, founder of Moral Re-Armament.

MODERN TRANSPORT SYSTEM SERVES BOMBAY'S THREE MILLIONS

By NANDAN B. KAGAL

THE island metropolis of Bombay, with its three million inhabitants, boasts of one of the finest transport systems in the world.

A Western visitor, who expects to have a glimpse of the "mysterious Orient" in Bombay, is often disappointed. The City does not fit the pattern of the Hollywood stereotype of an Oriental city. There are no earthen roads crowded with 'rickshaws' pulled by bland-faced coolies.

Outside the pier gates the visitor notices a fleet of black-and-yellow cabs. The tourist will recognise in them many well-known American makes.

The touch of the East is not entirely absent. The victorias or 'garrys' still ply the tar-roads, though in the city they seem a curious throw-back in the heavy automobile traffic.

As the tourist drives to his hotel he is impressed by the red double-decker buses. Foreigners who visit Bombay usually remark that the buses remind them of an English city. The double-deckers displaying advertisements are very similar to those seen in London.

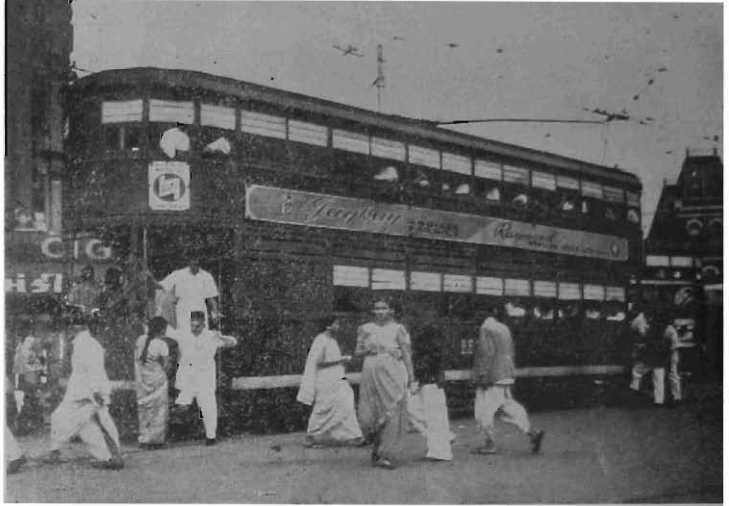
In the older part of the city tram-cars dominate the centre of the road and Bombayites are loyal to them much as the people of San Francisco are loyal to their trolley-cars.

Although the question of an underground railway system for the city has been discussed for some time, there is no immediate prospect of it being introduced.

In the absence of the 'tube' system Bombay has an extensive suburban electric railway system which enables persons living as much as forty miles from the city to reach their offices and workshops.

Bombay city's public transport system carries more than 1.83 million people daily.

As in other large metropolitan centres, the business activity is concentrated in the "down-town" region. Many thousands of white-collar workers, businessmen and traders live in the suburbs a half-hour or an hour's ride from their offices.

A double storey tram in Bombay

The suburban trains, the buses and the tram-cars cope with the major portion of this traffic. Taxis and victorias cater for a smaller section of the public and generally over a shorter distance.

The BEST (Bombay Electric Supply and Transport Undertaking), owned by the Municipality since 1947, operates the buses and the tram-cars. The Municipality runs 279 buses and 257 tram-cars daily to carry more than a million passengers.

The network of the bus routes covers the 26 square miles island, including the suburbs 16 miles from the down-town region. The 25 bus routes have a total route-mileage of 230 miles at the present time.

Advent Of Double-deckers

There has been a steady increase in the demand for bus facilities since 1926, when the first service was started. In that year the BEST, then a private corporation, had only 24 single-deck buses, each seating 23 passengers.

By 1939 the number had increased to 100 single-deck buses, each seating 58 passengers.

The War prevented the expansion of this service since it was not possible to obtain suitable vehicles. Since 1946, however, 139 buses have been added to the fleet, many of the single-deckers being replaced by the double units. To-day 221 of the 279 buses are double-deckers.

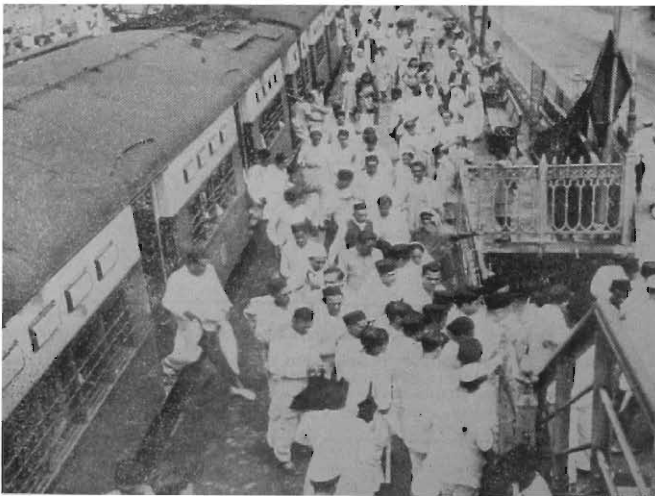
The frequency of the bus service is 10 minutes on most routes. The busy routes have a frequency of 5 minutes during the rush hour. Since the authorities do not permit standing passengers one sometimes has to wait for "the next bus." However, when one enters the bus a seat is assured.

The major stops on the route have covered queue passages to shelter the waiting public from the tropical sun and monsoon.

The bus facilities are inexpensive; the present minimum fare of nine annas is charged for 15 miles, the longest BEST route.

Trams

The trams are even cheaper. The longest route covers about eight miles and the maximum charge is

The electric trains are an integral part of Bombay's vast transport system. Scene shows office-bound passengers alighting from one of these.

one and a half annas. The passengers can also change from one route to another to reach their destination and get a transfer ticket without extra charge. The buses do not have a 'transfer arrangement.'

The tram-cars are the oldest form of 'modern' transport in Bombay and still are very popular. Last year trams carried more than 190 million passengers, an average of more than half a million daily.

The first electric tram car in Bombay was introduced in 1907, when they replaced horse-drawn trolley cars. In that year the route mileage of track was about 11 miles and this system carried 25 million passengers, the population of Bombay then being 900,000.

The tram routes run in the old part of the city and today have a route mileage of 29 miles of double track. Ten tram routes are inter-woven to exhaustively cover this part of the city. The BEST runs 257 trams daily, 93 of these being double-deckers.

Suburban Trams

The most popular form of transport in Bombay, however, is the suburban electric railway. This system has played a vital role in the expansion of the city into "Greater Bombay," which includes numerous suburbs. Though these suburbs are largely residential localities a number of new industries have been started in the area. The Bombay-Baroda and Central India railway and the Great Indian Peninsula railway have helped in this expansion by providing fast transport facilities.

The suburban railway system in Bombay consists of two parts. The western part of the island is served by the B.B.C.I. while the G.I.P. covers the eastern part.

In 1949 the B.B.C.I. suburban trains carried about 410,000 passengers daily, while the G.I.P. averaged 371,000. In 1939 the B.B.C.I. carried 130 passengers daily. The sharp increase in this traffic tells the story of the city's growth in the last decade.

To cope with this daily traffic of nearly 800,000 the State-owned railways make 662 train-runs. The total number of train miles run daily is 10,713. With this service residents of Kalyan, 40 miles from Bombay, and Karjat, 60 miles from city, can commute in comfort.

Season tickets on a quarterly basis are available at a greatly reduced rate. For example a ticket costing one rupee (one shilling and six pence) for a journey works out at about ten rupees a month if a season ticket is bought. This season can be used any number of times during that period of time and on an average, the commuter uses it sixty times a month.

A striking feature of the suburban trains is their punctuality though the average speed, including time for station stops, is 30 miles per hour. The frequency of service is about 15 minutes and during peak periods in the morning and evening extra trains are run at shorter intervals.

Despite the large number of trains run there is considerable over-crowding in the rush hour and the standing-room-only situation is similar to that in the New York sub-way, the London tube and the Paris metre.

Taxis

Besides the BEST and the railway services, taxis and victorias also provide transport facilities in Bombay.

This city of the three million has 1700 taxis, 90 per cent. of these being post-war models; this ratio compares favourably with New York city where 5,000 taxis ply for the eight million population.

The 1700 taxis cater for nearly 30,000 passengers daily. All the taxis run on the metre basis, the charge being 9 annas for the first mile and then proportionately for each subsequent one-third mile, with an extra two annas for each five minutes of waiting. The taxi charges in Bombay thus work out as one of the lowest of any major city in the world.

Since June, 1950, 106 "baby taxis" have been added to the taxi fleet. These automobiles, imported from Britain, are smaller than the American models and consume less petrol. The charge is six annas a mile and their lower rate has made them popular with the public.

Motor-cycle-rickshaws have also recently been introduced in the city, charging the passengers four annas a mile. It is too early to say whether they will "catch on" with the public.

The Victoria or "Garry" is the oldest transport facility in the city. It was introduced in 1864 in Bombay, and it amazingly has withstood the competition of the more recent trams, buses and taxis. By 1924 there were 2,611 licensed victorias in Bombay. In the last quarter of a century, though this number has not in-

creased they still total nearly 2,300.

The conditions of the licence are that the vehicle be drawn by one horse and carry not more than three passengers. The cost of a garry ride is nearly the same as in taxi, but if "time is money," then victorias are an expensive proposition.

The increasing shortage of grains and competition from meter transport may force the 'garriwalas' to throw in the sponge within the next decade. But a few may remain near the larger hotels to serve visitors who insist on seeing this Oriental metropolis in "the traditional horse-carriage."—P.T.I.

The Jan H. Hofmeyr School Of Social Work

Johannesburg

Offers a three-year course of study preparing for service as Welfare and Case Workers with Social Agencies and institutions; as Directors of Recreation and Physical Education; as Secretaries of Social and Community Centres, Y.M.C.A.'s and Youth Organisations. Entrance Requirement: the Senior Certificate (Matric), or equivalent. In only very exceptional circumstances exemption from this requirement may be granted. The next class will enrol on February 6th 1951.

Applicants will be required to produce evidence of character as well as academic qualifications.

Prospectus and Application Forms may be obtained from

The Director,
Jan H. Hofmeyr School
of Social Work
Jubilee Social Centre,
Eloff St. South,
Johannesburg.

The famed Marine Drive of Bombay is reported to be one of the best sea promenades in the East. Crowds frequent this spot every evening from far-off nooks of the City.

India's
only
Story
Monthly
Caravan

Yearly
RS 10/-
Single copy
RS 1/-
DELHI PRESS
NEW DELHI

Send 6d. stamps for Specimen.

NUGGET

BOOT POLISH

Obtainable in
 Black, Military Tan, Light Brown, Dark Brown, Toney Red, Ox Blood, Transparent

AA-246

Sunbeam works for you in three ways...

1. It gives a brighter, more pleasing shine.
2. The shine lasts longer on the floor.
3. It makes your home clean, inviting-looking.

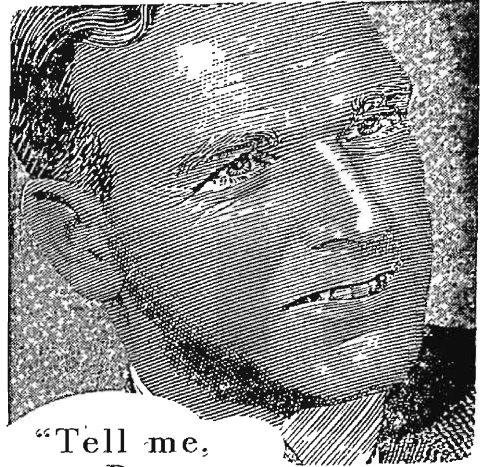
Always ask for 94416

SUNBEAM POLISH

FOR FLOORS AND FURNITURE

Shines... and shines... and shines

714-1

"Tell me, Doctor... How am I to tell if an antiseptic is reliable and safe?"

During the past ten years, in Hospitals, in surgical and maternity wards, and in accident clinics, the dependability and safety of 'Dettol' have been proved beyond doubt in literally millions of cases. In minor incident, and major operation, indeed, whenever infection threatens, doctors, surgeons and nurses, in Southern Africa and throughout the Commonwealth, protect their patients, and themselves, with

DETTOL

THE MODERN ANTISEPTIC

KECKITT & COLMAN (AFRICA) LTD., PO BOX 1097, CAPE TOWN

These are the Blades to save you money

You save money when you buy Minora Blades, because they are sharp and give many fine shaves. They are made of the finest steel and they stay sharp and last longer. Yet they only cost 6d. for four.

Look for them in the Bright Red, White and Yellow packet.

Minora

THE RIGHT BLADE FOR YOUR RAZOR

4519-3

COMMUNALISM AND INDO-PAKISTAN RELATIONS

By ALOKANANDA MAHABHARATI
President, Arunachal Mission

THESE are occasions, when, through God's grace, one man is right and all wrong. Pandit Nehru in fighting the spirit of communalism, which again seeks to rear its head, is absolutely right.

There are two things before the country.—Communalism, and India's dealings with Pakistan. The two are separate.

Communalism is the way to death. It was because of communalism that India has grievously suffered. The partition of the country was due to communalism. Communalism is against the time spirit, the spirit of the age, against the unseen but tremendous spiritual forces that are at work over the heart and mind of the race seeking to make them conscious of their deep and fundamental spiritual unity. It is against divine plan and purpose. It would be going back to the Dark Ages.

If Pakistan does not deal rightly by her Hindu and Sikh minorities, that is altogether a different matter. India should not by any means neglect them. The partition has not altered India's fundamental relation with them or released her of her moral responsibility before God for their security and welfare. India should never take an attitude of *Khatya* or moral cowardice, of appeasement, but should insist, with the whole force of her being, that Pakistan should and must deal well by her Hindu and Sikh minorities. If India fails in it, she would have to answer before God. She would not deserve to be independent. But that surely should not in any way influence India in her attitude towards Indian Muslims or in her treatment towards them. Indian Muslims are Indians and are not responsible for Pakistan's actions.

The Ganga will not flow back to the Himalayas. Revival of Hindunism, or Hindu *dharma*, even, as some people understand it in a narrow sense, is out of the question. This is not in the divine scheme of things. What was in the past, shall never be again, as it cannot, in this changing world. Our *rsthi* fathers never know of Hindu *dharma* or Hindu culture. All that they cared for was *dharma*, pure and undefiled truth, righteousness. Their whole conception of *dharma* and culture was universal and eternal in character.

This is no age for the revival of any sectional or communal

religion, Hinduism, or Islam, or Christianity, or Buddhism, in spite of the excellent things that are in each. This is an age for a synthesis of all religions. God is One, and Religion also is One and the Same. This is the grand truth that men have to learn in this age and they shall have to be, as they are being made, overpoweringly conscious of it. Forms differ. But forms are non-essential, hence immaterial. Hindus, Mussulmans, Sikhs, Christians—we are all of One Religion. God is our Greatest Common Factor, God is our One Common Father and we are all His children, and have to behave with one another as such. This is no age for Hindu Mahasabha or Muslim League. This is the age for Hindu-Muslim-Christian-Sikh-Buddhist Mahasabha—in short, *Sarva Dharma Mahasabha*. If we have to shed some of our old accustomed habits of thought and action, we must do so. If we do not do it willingly, we shall have to do it under the compulsion of circumstances.

What the world needs, is a revival of *Dharma*—Religion, universal and eternal and—in the hearts of men, not of any sectional religion. God will not permit it. Mankind need to be united in One God. They need one universal religion of love, piety, and brotherhood.

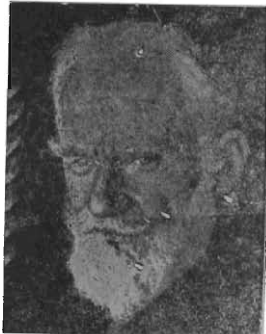
For the last 25 years, our mission has held that the problem of communal harmony was greater than the question of independence. India today is being buffeted by it. India will stand or fall by her right or wrong solution of this one problem. She cannot solve it till her soul rises to the highest spiritual height, to a universal standpoint in all things of life. Again and again we have insisted on it that Hindus and Muslims must forget that they are Hindu and Muslims and remember only that they are children of the same Father, God, before they could be free. To the One God they have to go and unite heart with heart, and go hand in hand. Through God's grace, it shall be.—'Harijan.'

R. VITHAL

Bookkeeper, Writing up Sets of Books, Balance Sheets, Income Tax Returns. Apply:

306 Commissioner St.,
Jeppe, Johannesburg.

THE PASSING OF A GREAT SOUL

GEORGE BERNARD SHAW
Died after a brief illness on
Friday, November 3, at the
age of 94.

The world is fast losing all its good souls. God alone knows what is in store for those who remain. George Bernard Shaw was one of the greatest playwrights Europe has produced in the twentieth century. He was known for his wit and dry humour. He had made wise public statements at times on important questions. We quote here one of them:

"This is the true joy of life the being used for a purpose recognised by yourself as a mighty one; the being thoroughly worn out before you are thrown on the scrap heap; the being a force of nature, instead of a feverish, selfish little clod of ailments and grievances, complaining that the world will not devote itself to making you happy."

No wonder if G.B.S. is gone a disappointed man. Not disappointed because he wished to live longer, for he had lived the full span of his life; disappointed because the world was fast deteriorating and there was no way to be found for its redemption.

WHO LOVE SOUTH AFRICA BEST

South Africa, land of my birth!
Best beloved of all the Earth!
Others love Thee, so they say;
But only those who have been away,
Seen other lands and come back to rest,
Can know who truly love Thee best.

Six long years exiled I stayed,
Six long years I daily prayed
To see Thy skies of wondrous hues,
Beloved once more the expansive views
Of thy mountains and Thy veld,
Where my soul has ever dwelt.

Ten years have passed, ten years of pain,
Since I came back to Thee again
And now I'm gray before my time
From trying to preach in prose and rhyme
The things that we must surely heed
To serve Thee in Thy greatest need.

How can we love Thee truly when
We hate Thy noble Native men,
Rape Thy soil, destroy Thy game,
Bicker about the better race,
And fling Thy gifts back into Thy face?

They best love Thee who give Thy due,
Strain every nerve for Justice true,
Grant to all men, Black and White,
An equal share in their birthright
Thy land, and thus real Freedom give
To all Thy People who in Thee live.

—Robert Lawrence McKibbin.

The Poetry Of Gujarat

[Gujarat is as well known for its industry and commerce as for the devotional movement of VAISHNAVISM and the non-violent creed of Jainism which have greatly flourished there. Mahatma Gandhi was born in this part of India

THE literature of Gujarat dates back to the 14th century when the language took a distinct form. Among the early poets were the great saint-poets like Narsi Mehta and Mirabai whose songs are still on the people's lips. Gujarati poetry changed with the changing times, reflecting the various phases like the advent of modern civilization, contact with the West, the rise of nationalism and the modern mind's quest for a faith. There have been bold experiments also in technique. The poets have used the metres of Sanskrit poetry, adopted the modes of old Gujarati poetry and tunes of popular folk songs. The great poet NANALAL devised a medium for himself which is neither a regular metre nor quite blank verse, but a sort of inspired, rhythmic prose.

First is a popular poem by UMASHANKAR JOSHI, among the best known of the younger generation of Gujarati poets. UMASHANKAR'S entry into the world of Gujarati letters was marked by a long poem called WORLD PEACE, based on Gandhiji's philosophy of non-violence. He has since written a great many poems as also a few short stories and plays. The following poem vividly expresses the poet's unfulfilled yearning for a free life:—

LOVE LYRIC

I want to climb the mountain
Without a stalwart guide.
I want to pierce the jungle,
No comrade at my side.

I want to walk the valley,
To soothe the weeping stream.
To listen to the sad cuckoo
As to a haunting dream.

I stand beneath the evening sky
And listen to my heart.
Its throbbing echoes split the
air,
The winds blow them apart.

I wander lonely as my love
In jungle and in dale,
And in the heart of darkness,
Hear the sobbing of the gale.

And with my tear-stained hand
I wipe.

The tears of wind and stream :
"Is all love sad ? I ask myself,
"Or is this but a dream ?"

Next is a Ghazal written by MANISHANKAR RATNAJI BHATT, who wrote under the literary name of "KANT," the slinging one. KANT, who died in 1923, was one of the most illustrious of modern Gujarati poets who were deeply impressed by Western literature but who were still rooted in the cultural heritage of their land. KANT wrote only a few poems but all of them were of a very high poetic merit. An educationist, he was a man of fine, sensitive poetic temperament and suffered terrible distraction of heart in his later life when he renounced his ancestral faith. He is justly famous for his great poem entitled the "Triumph of Spring." Here is a rendering of his ode to the moon:—

TO THE MOON

Oh, you who walk in beauty all
night long,

Hearken, I pray you, to a
lover's song.

And when you look upon my
love asleep,

Tell her full gently that I stand
and weep

For her. But if, perchance, she
pines like me,

The lustre gone from eyes I
always see

As images of light, comfort her,
Queen,

The hours drag for me that
might have been

In study spent. Does she, per-
haps, recall

The nights with your soft light
illuminating all,

We walked together and I gave
my heart

To you to cleanse ? We should
not part

I fondly thought; I wonder did
she give hers, too,

In swift abandonment at sight
of you ?

The name of Nanalal conjures up a wide vista of fine poetry. Described as the "Poet and Prophet of Love," Manalal was a master of imagination whose voluminous poetic output will ever be cherished by students of Gujarati literature. He died in 1946 after a fruitful career of 69 years. Certainly the greatest of moderns, Nanalal is regarded not by a few as the greatest Gujarati poet ever. The fights of his poetic fancy, the rhythmic beauty of his words and phrases

and his philosophy of life as love has earned for him a high place among contemporary Indian poets. Although for much of his work he used his non-metrical style, he also wrote numerous poems, in regular metres, of which this poem is one:—

THE MOUNTAINS

I feel them shudder at dead of
night,

When the black wave steals
o'er the world,

And the heart that was strong
but a moment ago

Quivers in nameless fright.

As lonely as the clouds that
glope,

Their way across the sky,
They huddle and rattle their
bones of clay,

Like the dead who have died
without hope,

Cold as the voices of saints long
dead,

Shrill as the peacock's scream,
Is the feel of my breath and the
cry of my heart,

As I look at the mountains
ahead.

As the shuddering eye of the
God of Time

Sets all worlds a-tremor with
fear,

So the mountains of pitch in
the heart of the night.

Make infants of men in their
prime.

* * *

And finally a duet by Khabardar. Ardeshar Framji Khabardar is another great poet whose poetic effort has increased with advancing years. This poet, a Parsi, was elected President of the Gujarati Literary Conference in 1942. Khabardar is an adept in catching the prevailing mood of the people. In this duet he portrays the feelings of a woman, and of her warrior husband about to leave for the battlefield:—

DUET

SHE :

Ah ! let me pin this flower of
white

Large as the silver moon
Upon the turban of my lord,

It will not wither soon

HE :

White as thyself, dear love,
it shows

But I would need a smaller
rose.

SHE :

Faint heart, what makes thee
turn in fear

From flowers that I would
fasten here ?

HE :

Dark is the night that covers
me,

White are the flowers that
shine,

Each soldier battles for his
love,

And so must I for mine.

SHE :

I would not teach thee, Love,
to fear,

Ride on to fight thy war.
Be ruthless on the battlefield,
I could not love thee more.

HE :

With saffron thou hast
touched my brow,

And made it glow with light:

SHE :

Come back a conquering
soldier, lord,

With all a conqueror's might.

HE :

Within this heart I bear the
pride

Of Mother and of Wife :

SHE :

If thou wouldst be a warrior,
Lord,

'Twere good to give thy life.

HE :

Farewell, dear heart, thy
flowers so big

Are smaller far than mine.
My love is as the ocean wide,
And, for the garland I shall
twine

About thy neck—I'll pluck it
bold

From out the Rainbow's
board of gold.

(Poems versified by Muriel

Wasi.)

—Courtesy All India Radio and
Press Information Bureau Govern-
ment of India

What We Are Like As A People

"I was told by an Englishman who knew the Turks well that Turkish humour evolved largely around personalities and that the mere mention of the name of a person associated with a talent for wit was certain to create laughter. Chesterton said many years ago that a man running after his wife was not half as funny as a man running after his hat and I think that the same sense of the ludicrous is strongly present in Indian humour. A ludicrous situation projects, tickles our visible faculties, we sit back and enjoy it."

—Frank Moraes.

—Courtesy All India Radio.

SACRIFICE

THE Durban International Club gave to the public a very grand performance of "Sacrifice," a play written by Rabiindranath Tagore, and staged by Pauline Morel, on Friday October 27, at the Bantu Social Centre.

"Sacrifice" is the story of a priest in the temple of the Goddess Kali, named Raghupati who demands blood sacrifice for his Goddess, and a king, King Govinda, who, moved by the distress of a beggar girl, named Aparna forbids the shedding of blood in the Temple. The scene begins in a Temple of Kali in the kingdom of Tripura. The consequent conflict involves the King's weakling brother, Nakshatra. The childless queen, Queen Gunavati, jealous,

of the King's adopted son Dhruva, and the temple servant Jaising, who, by his self sacrifice finally kills the falsehood that sucks the lifeblood of the world.

Those taking part were Radha Singh as Queen Gunavati, Cyril Nursoo as King Govinda, Ishwar Amin as Raghupati the priest, Krishnamurti Somers as Jaising, the temple servant, Esther Sundrum as Aparna, the beggar girl, Michael Joseph as Nakshatra, the King's brother, Archibald Lazrus as General Nayan Rai, Nadaseu Pillay as Lieutenant Chandpal, Zuleikha Christopher as the Queen's attendant and Ansuyah Choudhree as Dhruva, the King's adopted son. The play was very well produced and the acting was

charming. Musical Accompaniment, provided by Shahensha was very much appreciated and the dancer in the Temple, Raghubathy Pillay danced most gracefully. The music provided before the play, by the Shalimar Recording Studio Orchestra, Mogambal, Madhavan and Susbilla Rani, too, was very good.

On the whole the evening was a delightful one, and one left with a feeling of complete satisfaction.

Pauline Morel as the producer and the actors taking part are to be very heartily congratulated. We sincerely hope that this play marks the beginning of many more such plays. "Sacrifice" is a play that should be seen by one and all.

CHOICE BEFORE HUMANITY

HUMANITY has a choice between atomic war and destruction or the establishment of a new political and social order.

Various experiments have been made by politicians. New alliances, treaties and pacts were signed—they mainly remained a dead letter. The chaos, unemployment and hatred brought about by World War II is still with us. Failure of politicians to utilise wisdom and restraint has made the patient worse instead of better.

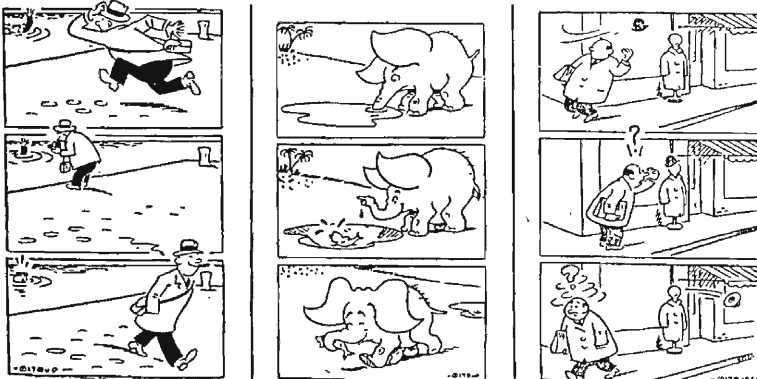

Dr. Ralph J. Bunche, noted United States educator of the United Nations Trusteeship Council, who recently was awarded the Nobel Peace Prize for 1950 in recognition of his contribution to international peace as United Nations mediator in the Palestine war. Dr. Bunche, 46 years old, is the first Negro ever to win the Nobel award.

(Courtesy U.S.I.S.)

The scene is in the Temple of Goddess Kali. From left to right are:—Nakshatra, the King's brother, Raghupati, the High Priest of Goddess Kali, the Goddess Kali, Dhruv, the King's adopted son, the King Govinda and General Nayan Rai. The King forbids the shedding of blood in the Temple.

World Copyright Reserved Centropress Denmark

The basic causes of war are power politics, militarism, and greed. The forces of peace in motion are disarmament, reconciliation, humility and dignity.

War and armament bring unlimited taxation and sacrifices to the people. The money now being raised is for the political self-preservation and perpetuation of a small lot of parasites.

The people of the world must refuse to be misled any longer by politicians who ignore justice and peaceful methods. In order to promote peace, prosperity and welfare, peace friends everywhere will continue to work for the abolition of war under any pretence whatever.

Richard Hoffman.

JAYBEE SILK HOUSE

(FORMERLY THE JAPAN BAZAAR)
JOHANNESBURG'S FAMOUS SAREE HOUSE

45" Wide COLOURFD GEORGETTE. Superior Quality. In following shades: Pink, Salmon, Saxe, Royal, White, Emerald, Red, Purple, Wine, Maroon, Black, Orange, Lemon, Petunia. Yd. 7/11. Ideal for Sarees.

45" SUEDE SILK, White, Pink, Skv. Per yd. 7/11

JUST ARRIVED!
45" wide TINSEL GEORGETTE. All Shades. Per yd. 15/- SAMPLES ON REQUEST.

FOR BLOUSES
SWISS EMBROIDERED GEORGETTE, 36" per yd. 12/6

MEN'S PURE SILK SHIRTS. Cream. Collar Attached. All Sizes. 27/3 each.

VELVET.
44" Chenille Georgette in all latest Shades. Suitable For Sarees. Per yd. 22/6

EMBROIDERED GEORGETTE SAREES. In all leading shades. Now reduced to 24/10/0. each.

EMBROIDERED SUEDE SILK SAREES. Attractive Embroidery. Special price £4/4/0. each.

GEORGETTE JARI WORK SAREES, with attractive borders in all shades. Reduced to 26/10/0. each.

GEORGETTE HEAVY JARI WORK SAREES, with Jari work borders in all shades. £12/12/0 each.

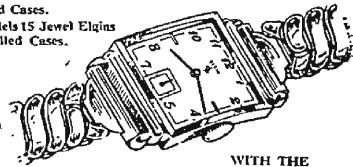
FANCY TINSEL SAREE BORDERS In Latest Designs & Colourings 8 yds. to a piece From 25/- to 50/- per piece.

SAREES
★
Printed Voile Sarees. In Latest Designs. Pink, White & Blue Ground. 5 yds. lengths. 25/- each
6 yds. lengths. 30/- each

Phone 33-6229. ——— 39a MARKET STREET, JOHANNESBURG. ——— P. O. Box 5169

ELGIN

21 Jewel Lord Elgin and 17 Jewel Elgin De Luxe in Solid Gold and Gold Filled Cases. Latest models 15 Jewel Elgins in Gold Filled Cases.

WITH THE NEW MIRACLE DURA-POWER MAINSPRING.

ADVANCE 1950 MODELS

KATZ & LOURIE LTD.

COR. BLOFF & MARKET STS., JOHANNESBURG

બેઇએ છે હાલકા

તમારાં સ્ટેશન કે સાઇડીંગે
પહોંચતા કરવા માટે
અમે ટનના
પા. ૭ આપીશું

‘માલી બેગો રેલ ક્ષીરાયુ’ ભરી પાછી મોકલી આપીશું
વધુ વિગતો માટે લખો :

THE
BULLBRAND
FERTILIZERS LTD.
SARNIA NATAL.

Kasturba Gandhi Memorial Number

Copies of Kasturba Gandhi Memorial Number can be had at this office at 1s. 3d. including postage.

'Indian Opinion'
Phoenix, Natal.

Are You a subscriber of
'Indian Opinion'
if not, Why not?

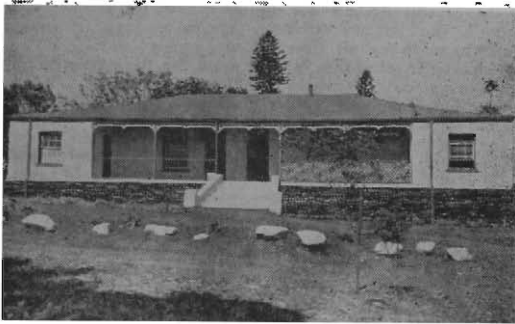
INDIAN CANE GROWERS IN NATAL SUGAR INDUSTRY

THE Natal Indian Cane Growers' Association is an organisation representing the Indian growers in the sugar industry. Its membership consists of the entire Indian planters numbering over 1,200. These growers' farms are situated from Port Shepstone in the South Coast to Tugela in the North Coast. The body was organised with the object of watching the interests and working for the general progress and advancement of its members. In 1936 when the Sugar Agreement was being revised and the quota system introduced, Indian growers observed that they were not represented at the conferences between the industry

The Association today is proud of its achievements. Notably amongst these is the total abolition of all discriminatory clauses based on racial grounds in the Sugar Agreement. The amendments to the Agreement promulgated early this year have placed the non-Europeans on equal footing with all sections of the growers.

The Association in the past four years has distributed quite a large amount in the way of supplementary payments to its numerous growers.

In the course of the year the Association has imposed a levy of 6d. per ton on deliveries of sugar cane and purchased the ex-Town Board Buildings at

Offices of the Natal Cane Growers Association at Stanger, Natal.

and the Government and a sudden urge prompted them to immediately organise themselves into a body to watch their interests.

The Sugar Agreement contained many clauses adversely affecting the non-European growers and since its promulgation in 1936 the Association headed by its late President, Mr. N. Bodasing, and legal advisor, Mr. A. Christopher and other representatives met the Minister of Commerce and Industries and the Board of Trade and Industries on numerous occasions and submitted the grievances and the disabilities that the non-Europeans suffered.

The War years were a great handicap to the Association as no major alterations to the Sugar Agreement could be undertaken.

Stanger. The offices have been removed to these buildings.

The Association is anxious to erect a block of offices on the property so that it could move to modern and up-to-date buildings.

The President of the Association, Mr. Harrysing Bodasing, has devoted much valuable time and has spent many hours towards making the Association one of the most powerful organisations. At his home "The Lucknow," New Guelderland, on behalf of the Association, he has entertained the late Minister of Commerce and Industries, Mr. S. F. Watson; the Hon. Mr. D. G. Shepstone and the Members of the Board of Trade and Industries.

The Present Officials of the Association are:—President: Mr. Harrysing Bodasing, Vice-Pres-

idents: Messrs. S. Ramjabin, S. V. Naidoo, Ramprotal, S. Roopsingh and M. M. Govender, Executive: Messrs. N. P. Naidoo, M. G. Naicker, K. Makkansingh A. N. Maharaj, J. B. Stephens, M. K. Govender, John P. Lutchmunsingh, G. Badul, R. Vengetsammy, R. Purneswar; P. R. Singh, S. R. Maharaj and R. Debnloo. Secretary: Mr. D. D. Lalla, Treasurers: Mr. T. P. Sam, Legal Advisor Advocate: Mr. A. Christopher. Central Committee: Messrs. M. Appalaraju, C. M. Moodley, Rampersad

Singh, M. Yusuf, A. Moonsamy, J. Chitoo, M. S. Naidoo, S. Mackoo, R. Ramlakan, H. Rambaron, S. Prag, S. Velloo, R. Maharaj, M. H. Khan, S. V. Pillay, Hoosen Sha, J. Fayers and R. K. Naidoo.

(See Page 322)

HINDU DHARMA

By— M. K. Gandhi
Price 10/-

To be had from:
'INDIAN OPINION,'
P. Bag, Phoenix, Natal

CONDEMNST THOU HIM NOT . . .

By P. N. VALODIA

*Why condemnest thou him, O! black brother,
For his apartheid policy?
Though he thy so-called guardian (father)
Bringeth upon thee this misery.*

*Though embracest thou at each step a blow,
Though deprived art thee of thy liberty,
Go'st thou on thy path and always show,
That thou art a part of humanity.*

*Why condemnest thou him, O! black brother,
He who stands in spiritual negav'ty?
May he be strengthened 'at backward brother,
To step higher and recognise equality.*

*Effects follow all causes good or bad,
Rise, development and fall hast everything,
May it be the sane, mad or cad,
For "The Law" remains always in full spring.*

*Why condemnest thou him, O! black brother?
Though face ye apparent adversities,
Thou needeth not tremble and shudder,
For in it layst thy opportunities.*

*Increasest thou not in humility,
In patience, temperance and industry?
Gaineth thou not from this controversy,
The Government's apartheid policy?*

*Be thou not discouraged, O! black brother,
By the clouded darkness of today,
For that is the law of nature's weather,
-Bringing in the end a bright sunny day.*

For QUALITY . . . MODERN and ATTRACTIVE PRINTING

We print anything from Business Cards, Invoices, Statement, Receipt and Cheque Books, Invitation Cards, Letterheads, to Booklets and Pamphlets, etc.

In one or more colours.

COUNTRY ORDERS RECEIVE OUR PROMPT ATTENTION.

For particulars write to:

COASTAL PRINTING PRESS,
Commercial Printers,
P. O. Duffs Road, Natal.

At the Pacific Relations Conference, which is holding its session at Lucknow, says a report in the 'Hindustan Times' dated the 10th, "during discussions on imperialism and attempts by nations of the West to prove indirectly, if not directly, that Asia should side with the Anglo-American bloc in its fight against aggression, racialism in South Africa also cropped up. It was an Asian delegate who raised the racial question and referred to it as 'shocking discrimination.' The delegate was trying to explain Asia's bitterness against imperialism and colonialism from which many nations of Asia had freed themselves only recently." "It is understood that none of the West at the round table," the report goes on to say, "defended racialism in South Africa. Thus the Pacific Relations Conference, attended by delegates from nations including the U.K. the U.S.A. and France, can be said to have unequivocally condemned racialism in South Africa as most appalling.

Tandon on Unity

Shri P. Tandon, Congress President, speaking at Allahabad, warned the people not to be swayed by the dangerous slogan of 'Hindu Raj'. No Government, he said, could ever be successful if it was based on a particular religion or scripture. They were not to follow the ways of Fakirs, who had committed a blunder by declaring her intentions of forming an Islamic Government. Shri Tandon made a fervent appeal for unity among the various communities in this country. It was the duty of the Hindus in India, he said, to see that their Muslim brethren lived in this country without fear or molestation. Muslims of this country, he said, should regard India as their own Motherland and work for her prosperity. Under the Indian culture, he added, Hindus and Muslims would be regarded as two separate communities but part and parcel of an organic whole.

Patel At Hyderabad

During his visit to Hyderabad, Sardar Patel spoke at several meetings. Speaking about the Centre's inability to extend adequate help to the State Government he referred to the recent declaration of the Pakistan Prime Minister that India was the only enemy from which they (Pakistan) had anything to fear. "Until we are sure of Pakistan's designs, we shall have to spend crores on our defence," said the Sardar, and added that it would be madness to desire war between India and Pakistan. "In peace and in communal harmony," he said,

OUR INDIA LETTER

(FROM OUR OWN CORRESPONDENT)

Baroda, October 23.

RACIALISM CONDEMNED

lies the welfare and happiness of Hyderabad."

To Muslims

"I wish to tell the Muslims," added the Sardar, "that they are equals, that they have equal rights as Indian citizens, and that they are entitled to live in peace and complete protection of the law and Government. At the same time, every Indian citizen, and whether he is a Hindu or a Muslim, will have to behave as an Indian, and the sooner they realise this the better. Some might think Pakistan is a place for pilgrimages for them. If they really believe this is so then it is their duty to leave without any delay. We shall place no difficulty in their path. Such a departure would be in the interests not only of the man who feels this way but also in the interests of the Muslims of India. The other day the Governor of West Punjab said in Lahore that Pakistan had to maintain an army to protect the three crores of Muslims in India. I am surprised that he had cheek to say so. If anybody has played false to the interests of Indian Muslims, if anybody has damaged their cause irreparably, if anybody has exploited the feelings and sentiments of Indian Muslims, it is those who wanted this country's partition. It is they who are to blame for everything that has happened." Pleading for communal harmony in Hyderabad, he said "I want to also appeal to Hindus to forget the past. I ask sensible men on both sides to try and create that feeling of unity and goodwill. Ours is a secular State. We cannot fashion our policies or shape our conduct in the way Pakistan does.

Gandhiji's Wish

Referring to this the Sardar said "Five minutes before he died, I had completed an hour's heart to heart talk with him. I know with what feelings in his heart he left the world. I know what he wanted. He never accepted partition, but he did not wish to upset it, except in his non-violent way. After settling things in India and making India secure for minorities he wanted to go to Karachi to persuade Muslims there to take back the Hindus and Sikhs and then unseal the partition. He thought it was basically wrong for two parts of the same nation

to carve out different territories. That is why he was appealing to the Hindus and Muslims in India to come together. It is only when the India Muslims feel as Indians and there is a change of heart between both communities that we can realise Gandhiji's dream of communal harmony.

Pukhtoonistan

A warning that the peace and security of the Middle East region of Asia was gravely threatened by the imperialistic policy of Pakistan in forcing its domination on some seven million Pukhtoons living in the tribal belt and in the administered area on the North West Frontier was today uttered by the Afghan Ambassador in India. "The Afghan Government" he said, "in all sincerity has repeatedly asked the Pakistan Government to change its present policy and to recognise the rights and freedom of the Pukhtoons. The Dobaandi clash, like all other clashes over the land of the Pukhtoons, is in reality the struggle between the nationalist and freedom-loving people of Pukhtoonistan, and the occupying and foreign troops of the Karachi Government. There is not a single regular or irregular troop of Afghanistan involved in these clashes." The Ambassador referred to the continued incarceration of Khan Abdul Gaffar Khan in Pakistan and expressed his regrets over it. He revealed that during the past two months more than a dozen attacks by Pakistan troops and militia had been made against the Pukhtoons, and that frequent clashes between Pukhtoonistan national troops and Pakistan troops were taking place. There were air bombardments also by the Pukhtoons. The Ambassador said that Afghanistan never recognised the British-drawn 'Durand line' between the N.W.F. and Afghanistan, and said Pakistan had no right to regard the tribes as "a heritage from the British"

India And The World

"We are not seeking or attempting to achieve the leadership of Asia or of any group of nations," said Pandit Nehru at a press conference at New Delhi on the 16th. "To talk of Asia as a political unit is misleading,"

he said. "The common feature of Asia today are a reaction from the previous Colonial regime, a resurgent nationalism, agrarian movements, a desire to get rid of our economic backwardness, and a passionate urge for freedom. Generally speaking, the countries of Asia are developing or wish to develop democratic constitutions. Most of them are opposed to totalitarianism as represented either by communism or fascism." Turning to the world situation he said: "It is of paramount importance to avoid a world war. In avoiding it any aggression cannot be tolerated because that in itself leads ultimately to the war we wish to avoid. Aggression has to be met by military or other means but military means should only be used when other means are not available."

India And U.N.

Referring to the UN he said: "Any attempt to change the basic provisions of the Charter or to exclude a particular nation has far reaching results, and we are opposed to it." He pleaded again for the admission of New China to the UN. After the collapse of the North Korean armies in South Korea, he felt, an effort ought to have been made for "a peaceful solution which could only be based on a unified independent Korea and a fresh election under the auspices of the UN." He added: "We do not agree with proposals to create separate armed forces on behalf of the UN in each country. Because of our disagreement with major parts of this resolution, we could not join the Korean Commission." There was, however, he said, no question of India's withdrawal from the UN. India, he revealed, had not encouraged a Pacific Pact, and thought that a move in that direction was not a right one. The Government of India's foreign policy, he said, had "the support of, call it what you like, 99 per cent of the population or 99 per cent of the people who think about it in the country." Referring specifically to the UN he added I can understand the use of military forces by the UN in Korea or any other place where aggression takes place. But when it comes to the possibility of a world war, if it comes in spite of us, it has to be faced. But the question is whether we try to avoid its coming as far as possible, or create conditions where it is more likely to come. What is happening today is, I believe, an attempt to change the basic character of the UN. That is a serious affair, because we are going beyond what it was meant to be.

India And Pakistan

The Prime Minister also clarified India's position in regard to the various issues between India and Pakistan. Considerable correspondence has taken place between the two Governments in respect of the offer made by India between the two Governments. "At the present moment," said Pandit Nehru, "there are four major disputes between India and Pakistan—(1) Kashmir, (2) evasene property, (3) canal waters, and (4) exchange ration." No. 1 is before the Security Council, and No. 4 before the International Monetary Fund. With regard to the other two, he said, "we have suggested that a tribunal consisting of two judges from India and two judges from Pakistan, both of the highest standard, should decide these two disputes, and that we would abide by any decision they come to. We have offered that this tribunal might consider any other present or future disputes which might be considered justifiable /It is clear that non-justiciable disputes of a political nature cannot be referred to a tribunal of this kind."

CONTENTS

Table listing contents with page numbers. Includes: Divall And New Year—Editorial 333, Our Special Number ... 333, Above All—Truth —L. W. Ritch ... 334, War And Peace —Longfellow ... 334, Wake Up Bantui ... 335, Mohammad Maqbool Sherwani The Art Of Tribal India —Verrier Elwin. ... 335, Notes And News Of The Week "Democracy Will Not Win Through By Violence" —R. W. Sorensen, M.P. 337, Shadows And Light —R. W. S. ... 337, Truth In Literature —Soonda M. Appavoo M.R.S.L. 339, East Africa ... 340, The Ballad Of Mir Maqbool Sherwani —Charles Wharton Stork 340, What Is Moral Re-Armament? —Henry McNicol ... 341, Be Strong ... 342, Delegates To Moral Re-Armament Assembly ... 343, Modern Transport System Serves Bombay's Three Millions —Nandan B. Kagal ... 344, Communalism And Indo-Pakistan Relations —Alokannanda Mahabharati 347, The Passing Of A Great Soul 347, Who Love South Africa Best —Robert Lawrence Melkibbin 347, The Poetry Of Gujarat —Frank Moraes ... 348, What We Are Like As A People —Richard Hoffman ... 349, Sacrifice ... 349, Choice Before Humanity —Richard Hoffman ... 349, Indian Cane Growers in Natal Sugar Industry ... 351, Condemnest Than Him Not —P. N. Valodia ... 351, Our India Letter ... 352, The Prime Minister And Deputy Prime Minister's Photo ... 354

सुकमण्डिका

Table listing contents with page numbers. Includes: दीवाणी अने नवें वर्ष ... 314, दीवाणी अने मेस्तातें वर्षांना वाचुना आशिर्वाद 316, गांधीजीची प्रार्थना अने तेजो अर्पण 319, दीवाणी (श्लोक) ... 319, याणीस परस पुढें ... 31८, आ अर्धमाना वीथया ... 31८, अर्धमास आस अर्ध (प्रकाशक) ... 31८, गांधीजींचा चयनासूत ... 31८, सत्याग्रही काने शरीरक ? ... 31८, जुडी ने चारदो (श्लोक) ... 31८, दीवाणी के दोषाणी (श्लोक) ... 31८, गुदन वर्ष (श्लोक) ... 31८, 'ईश्वरान आनीनीयन' आदास ३१०, संकट नीवारणु कंठ ३१०, 'ईश्वरान आनीनीयन'ना मद्रादीने अपील ३१०, अहिंसा धर्माची हिंसा डेम उपदेशी शक्य ... ३१३, शक्य शक्ये ध्यानी इरन ... ३१४, " " " " " " " ३१४, दीवाणी इरने साने ? (श्लोक) ३१५, इतिने पत्र ३१५, " " " " " " " ३१५, पीसमीस प्रोसेस पर गांधीजींचें प्रवचन ३१८, कृष्णना छपन पर गांधीजीचा वीचार ३१८, अंकुश ३१९, दीवाणी ३१९, दीपकने (श्लोक) ३१९, पारशुमीच ईरत आरीसायां आसक ३१९, दीपनी हलवणीयां केदोड इत्ये ३१९, भारतना पाठनवरना प्रवासे " " " " " " " ३१९, आं अचय्य प्रपत्ती दोष त्यां शुभ, मासुस छपीर न गे ३१९

EVERY

FRIDAY from NAIROBI-

A Constellation leaves for KARACHI and BOMBAY with immediate connections for all parts of

INDIA and PAKISTAN

This is the fastest, most direct and most comfortable route, IMMEDIATE BOOKINGS AVAILABLE.

"CARGO ACCEPTED"

INCORPORATED IN INDIA. AIR-INDIA International LTD. Members of I.A.T.A. P.O. Box 1010, NAIROBI. Cables "AIRINDIA." For details apply to I.A.T.A. Agents and Airlines.

INDIAN FILM RECORDS

Table listing film records with names like BARSAT, RAMOONA, PADMINI, CHAND-NI-RAAT, PARAS, DARD, SHAHNAZ, PHELLE NAZAR, SHABNAM, IMTHIHAN, DULARI, ANDAZ, ANMOL GHADI, NATAK, SHAH JEHAN, NANAND BHOJAI, SHAIR, DOLI, CHAR-DIN, SOFAI, NELA, DILLAGI, MUN-KI-JEET, RATTAN

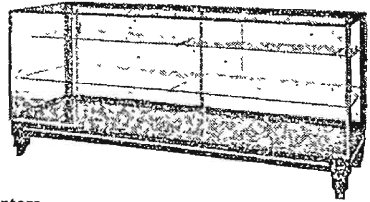
Also Stockists Of Tamil And Latest Instrumentals, And A Thousand More Sets.

KAPITANS BALCONY HOTEL,

(KORNER SWEETMEAT HOUSE) 189 Grey Street, DURBAN.

Phone 23414. Tel. Add. "KAPITANS."

"GOLD MEDAL" QUALITY

High-Class Display Counters and Showcases, Refrigerator Counters, Wall Units, Display Fittings, Fish Fryers Etc.

ASSOCIATED SHOPFITTERS LTD.

NEW ILLUSTRATED CATALOGUES ON APPLICATION INCORPORATING EXCELSIOR SHOPFITTERS, LTD., S.A. SHOPFITTERS, LTD. Manufacturers of High Class Display Cases Awarded Gold Medal, Rand Easter Show 104 MARSHALL ST. (facing Eacom House) Johannesburg. Phone 1231/342 P.O. Box 8501.

Seed Catalogue Distin's 1950 Illustrated Catalogue of all Flower and Vegetable Seeds, now available. Kindly write to Distin's, Box 2060, Johannesburg, for your free copy.

Cuticura ANTISEPTIC OINTMENT

A cut, scratch or sore demands Cuticura — quick! This soothing, antiseptic Ointment is excellent for chafing, heat rash, scalp irritations, rough hands and tired aching feet. Cuticura Ointment should be used in every household PROTECTS FROM GERMS PROMOTES HEALING

PRIME MINISTER AND DEPUTY PRIME MINISTER OF THE REPUBLIC OF INDIA
MAY YOU LIVE LONG TO GUIDE THE DESTINY OF OUR MOTHERLAND

માતૃભુમીનું ભાવિ દોરવા ધણું જીવો

હિંદના વડા પ્રધાન અને નાયબ વડા પ્રધાન

PANDIT JAWAHARLAL NEHRU AND SARDAR VALLABHBHAI PATEL

Both celebrate their birthdays. Sardar Patel celebrated his 76th birthday on October 31. Pandit Nehru celebrates his 61st birthday on November 14.

પંડિત જવહરલાલ નેહરૂ અને સરદાર વલ્લભભાઈ પટેલ

સરદાર વલ્લભભાઈ પટેલની અઠદોહર તા. ૩૧મીના ૭૬મી વર્ષગાંઠ ઉજવાઈ.

પંડિત નેહરૂની ૬૧મી વર્ષગાંઠ ઉજવાઈ.

"Temporary failure has little significance when the aim is high and the struggle bound to be a long one; it is but the incentive to further effort. Often it teaches us more than a victory easily won and becomes a prelude to a great success. But we profit by it only if we learn its lesson and search our minds for an explanation of that failure."

—Pandit Nehru.

"આવશ્યક ઉંચા હિંચ તો અકષયભંગી નીકળવાનું થઈ મહત્વ નથી. લડત તો લાંબી ચાલવાનીજ, એથી પ્રયત્નને વધુ વેગ મળવો જોઈએ. સહેલાઈથી પ્રાપ્ત થએલા વિજયના ફલતા તેમાંથી વધારે શીખવાનું મળે છે અને વધારે સફળતાનો પાથો નખાય છે તેનો ફાયદો તોજ પામી શકાય છે તે તેનો પાઠ આપણે શીખીએ અને નિષ્ફળતાના કારણને સાફ આપણું અંતર તપાસીએ."

પંડિત નેહરૂ.

The above photo by courtesy of Mr. Jasmit Nana.

"Age has not diminished the passion which I bear to see my country great and to ensure that the foundations of our freedom are well and securely laid. Bodily infirmity has not diminished my ardour to exert my utmost for the peace, prosperity and advancement of my Motherland. But the bird of time has a little way to fly and lo, it is, on the wing. With all sincerity and earnestness at my command and claiming the privilege of age, therefore, I appeal to my fellow-countrymen to reflect on what they see in and around themselves and, with the strength and faith that comes with self-introspection, sustain the hope and confidence which an old servant of their's still has in the future of our country."

—Sardar Vallabhbhai Patel.

"ધંધપણે મારો દેશ મદાન થએલો જીવાની અને આપણી આઝાદીનો પાયો મજબૂત મેખાય તેની ખાત્રી કરવાની મારી ધરાવને મ'દ પાડી નથી. મારી મારીરીક શક્તીની ક્ષીણતાએ મારી માતૃભુમીની સાંઘી, આભાહી અને પ્રગતીને માટે મારું જનવં સ્વપણું કરવાનો મારો ઉત્સાહ કમી કર્યો નથી. પરંતુ વખતરૂપી પક્ષી ઉડી જવાને પાંખો ફૂંડાવી રહ્યું છે. આથી વયના કારણે મારા બંધોળા અતુ-ભવજ્ઞાનથી ખરા દિલથી મારા મુદેસા બધુએને હું અપીલ કરું છું કે તેઓએ પોતાની આસપાસ નજર કરવી જોઈએ અને આપણા દેશના ભાવોને વિધે તપાસી એક જીવો સેવક બનવું પણ તે ખાત્રી કરાવી રહો છે તે અંતરજાનથી પ્રાપ્ત થવી શક્તી અને શ્રદ્ધાથી તેઓએ મેળવવી જોઈએ."

સરદાર પટેલ.

દીવાળી અને બેસતાં વર્ષના બાપુના

આશિર્વાદ

(મહારાજભાઈની ઠાપરીના શોધાં પુસ્તકમાંથી)

“આજે દીવાળી છે. નવું વર્ષ તમને ફળો. તમારી-શુભેચ્છાઓ બર આવે, ને તમારા બધાના આરિત્રની પુલમાં વધારો થાઓ એમ ઇચ્છું છું. એ ખરી લક્ષ્મી છે, તેનું પુજન કરવામાં જ કદવાણુ છે, એ સત્ય તમને વધારે ને વધારે સ્પુરો એમ માણું છું.”

આજને માંગલિક પ્રસંગે તમને હું શું આપું? જેની તમારામાં, મારામાં, ઘણામાં, ખાત્રી છે, તે આપવાનો પ્રયત્ન કરું છું. તે મળ્યું તો બધું મળ્યું. જેનામાં હોય તેજ આપી શકે. એ ન્યાયે તે હું આપું શું? પણ આપણે સાથે માગીએ.

“જો કે હું મનુષ્ય અને દેવની વાણીએ બોલું, પણ મારામાં પ્રેમ ન હોય તો હું ટાલ કે ખાલી ઘડા સમાન છું. જો કે હું ભવિષ્ય બાખી શકું, અને બધું જ્ઞાન હોય, મારામાં પવંતો ખસેડી શકવાની શક્તિ હોય, પણ પ્રેમ ન હોય, તો હું લુચ્ચવત છું. જો કે હું માંડે બધું ગરીબોને ખાવા સારું આપી દઉં, માંડે શરીર બાળી સુકું, પણ મારામાં પ્રેમ ન હોય, તો મારા કાલમાં કશે લાભ ન હોય.

“પ્રેમ બહુ સહન કરે છે, જ્યાં પ્રેમ છે ત્યાં દયા છે. પ્રેમમાં દેશને અવકાશ જ નથી, પ્રેમમાં અહંભાવ નથી, પ્રેમમાં મદ નથી, પ્રેમમાં અયોગ્યતા નથી, પ્રેમ સ્વાર્થી નથી, પ્રેમ જટ ચીકાતો નથી, પ્રેમને દુષ્ટ વીચારો આવતા નથી, પ્રેમ અન્યાયથી રાચતો નથી, પ્રેમ સત્યથી જ રાજી રહે છે, પ્રેમ બધું સહન કરે છે, બધું માને છે, પ્રેમ આશામય છે, બધું સાંખી લે છે. પ્રેમ કઠી નીચ્કળ થતો નથી. પણ ભવિષ્યવાણી મિથ્યા થાય છે, વાચા બંધ થાય છે, જ્ઞાનનો નાશ થાય છે.

“જ્યારે હું બાળક હતો ત્યારે બાળકની જેમ બોલતો, બાળકના જેટલી મારી સમજ હતી, અને બાળકની જેમ વીચારતો. જ્યારે હું મોટો થયો ત્યારે મેં બાળપણ છોડી દીધું. હાલ તો આપણને પડકારું આચ્છાદન હોવાથી ગાંધી બાળીએ છીએ, પછી તો આપણે સમક્ષ ઉભી જોઈ શકીશું. હાલ તો મને થોડું જ્ઞાન છે. પછી જેમ હું જોળખાઉં તેમ જોળખીશ. છેવટમાં શ્રદ્ધા, આશા, અને પ્રેમ આ ત્રણ વસ્તુઓ સ્થાયી છે. તેમાંવે પ્રેમ શ્રેષ્ઠ છે.”

આ વાંચએ, વીચારએ, ફરી વાંચએ. તેનું અશ્રેણ વાંચીને તેનું હાંડી કરએ. મરડી મચડી ધડીભર તો પ્રેમની ગાંખી ખુબ કરી લેએ. મીરાંને પ્રેમની કટારી ખુબ લાગી હતી તેવી કટારી આપણને પણ હાય લાગે ને તે લોંકવાતું ગળ આપણામાં આવે તો આપણે ડનીયાને હલમલાવીએ. પણ કણે કણે તે વસ્તુ મારામાં છે છતાં તેની ઘોટ તો અનુભવ્યા કરું છું. ઉચ્ચ પાંડુ છે. અધુરા ઘડા જેવો કેટલે વેળા થઈ જઈ છે. કાલેજ પ્રેમથી જોએ મને રોકના હતા તેઓને સારું મને અવકાશ નહોતો. તેથી મનમાં ને મનમાં બળ્યા કરતા હતા. આ કાંઈ પ્રેમની નીશાની નથી, એ તો અધુરા ઘડો ઘણો છલકાયો. તમને નહું વર્ષ ફળો. તમારી શારીરિક, માનસિક, આધ્યાત્મિક, વિશુત્તીઓ વધીને તે બધું તમે હાંદને ચરણે પ્રેમભાવે સુકો, એ મારી ઇચ્છા, એજ આશીષ.

ગાંધીજીની પ્રાર્થના અને તેનો અર્થ

શ્રીમતી સુરીલા ગોંધી

ગાંધીજીના આશ્રમમાં અને તેમના સહિતાંતમાં માનનારાઓની જે એક પ્રાર્થના છે જેમાં બોદધર્મ, ઉસ્લામ ધર્મ, જરથોસ્ત ધર્મ અને હિંદુ ધર્મ, એમ ચારે ધર્મના સુઠી કોટલા સ્ત્રોતોનો સમાવેશ છે તેને માટે જે "ગાંધી પ્રાર્થના" સજ્ઞ વાપરી છે. આ મીશ્રણ ક્રમ અને ક્રમી રીતે ખનવા પામ્યું તેના હું થોડાક ખ્યાલ આ લેખમાં આપવા ઇચ્છું છું. આ પ્રાર્થના પાછળ ગાંધીજીની વીશાળ ભાવનાનો ઇતીહાસ પણ છે.

પહેલાં ઇતીહાસ આપું પછી સિદ્ધાંત. ગાંધીજી ન્યારે આ દેશમાં હતાં અને ન્યારે ફિનીકસ સંસ્કારમાં સર્વધર્મો ઓનો સમાવેશ થયો હતો ત્યારે પણ જે પ્રાર્થનાઓ યતી તેમાં ક્યારેક ક્રીશ્ચિયન, ક્યારેક મુસ્લીમ, ક્યારેક જરથોસ્ત પ્રાર્થનાઓ ગીતાજીના સ્ત્રોતો ઉપરાંત યતી. લ્યાર/પછી સામ્યમતી આશ્રમમાં અને સેવાશ્રમ આશ્રમમાં સ્વંઠ ઇશ્વારસાહેબ તેમજ સ્વંઠ અબ્બાસ તેયજી અને બીજા પણ ફેટલાક મુસ્લીમ સાંધીઓ પ્રાર્થનામાં સામેલ થતા અને તેને લઇ ઇસ્લામી પ્રાર્થનાનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો હતો. લ્યાર પછી ડાઠ ગીદર કે જેઓ પારસી છે અને ગાંધીજીની સાથે આગાખાન મહેલમાં ગીરજાતાર થયા હતા, તે વખતે ગાંધીજીએ ઉપવાસ કર્યો હતા તેના પારખુ વખતે જરથોસ્ત-ધર્મનો એક સ્ત્રોત તેમજ પ્રાર્થનામાં ઉમેર્યો હતો. મૌદધર્મની કક્ષત એક લીલીજ છે. એક અપનીસ સાધુ સેવાશ્રમ આશ્રમમાં રહેતા અને હમેશા સાંજની વખતે હાથમાં નાનું અપનીસ ટોવક લઇ "નમસ્કો...હા...હૈ...ને કમ્બો" બોલતા બોલતા આશ્રમની જમીનપર અને તેની અગુલાજી કરવા અને પ્રાર્થના વખતે પણ તેઓ પહેલાં આ વાક્ય બોલતા. બીજા મહાસુદ્ધ વખતે વ્યવનીસીને પકડવામાં આવ્યાં લ્યાર તેઓને પણ આશ્રમમાંથી પકડી લઇ જવામાં આવ્યાં અને તેમના રમર સુરૂએ આને પણ આશ્રમની પ્રાર્થના પહેલાં એ ગવાય છે. આ છે ઇતી દાસ.

હવે તેનો સિદ્ધાંત તપાસીએ. ગાંધીજીની આવી મીશ્ર પ્રાર્થના પાછળ ક્ષત વ્યક્તિઓને સતોષવાનો હેતુ નહોતો. ગાંધીજીએ અગીયાર નીયમો આદર્શરૂપે આપણી સામે મુક્યા છે. એ તેમના સિદ્ધાંતોમાંના ફેટલાક પુરાણકાળથી હિંદુધર્મના છે અને બીજા ફેટલાકને અમુકવા ફેટફાર કે વ્યારે કરી તે નીયમો મહસ્તરી કે સન્પાસી પ્રત્યેક પણ એમ તેઓ ઇચ્છ તા હતા. એ નીયમો નીચે મુજબ

છે અને તે પણ સ્ત્રોતરૂપે નીયમીત પ્રાર્થના બાદ આશ્રમમાં શાદ કરવા બોલાય છે.
 (૧) આહિંસા, (૨) સત્ય, (૩) અસ્તેય (ચોરી નહી કરવી), (૪) પ્રહંચર્મ (૫) અસંમદ, (૬) શરીરશ્રમ, (૭) અસ્વાદ, (સ્વાદ ઉપર કાણ રાખવો) (૮) નીર્ભયતા, (૯) સર્વધર્મસંબંધાય (૧૦) સ્વદેશી, (૧૧) અસ્પૃશ્યતા.

કરવા લટે. ગાંધીજીએ નિયું કે હિંદુ ધર્મમાં અનેક દેવ દેવીઓ છે, અનેક પદો છે. એ પણ એમું કે, સંપ્રદાય ના નાના નાના વાડાઓ પોતાના સંપ્રદાય કરતાં બીજાના સંપ્રદાયને હાસ્તપાલ અણે છે. પોતાના ઇષ્ટ દેવ સિવાય બીજા દેવ દેવીઓના બજને કે નામ લેવું એ પાપ માને છે. તુલસીદાસજીના મિત્રપટમાં આપણે એમું છે કે શીવમાર્ગીને વૈષ્ણવમાર્ગી ના દેવ દેવીઓના નામ પણ ફેટલા પાપમય લાગે છે. આ કાંઈ મીત્રપટ

ઉસ્લામ ધર્મનો જે મંત્ર છે તેનો અર્થ એ થાય છે કે,
 "હું પાપાત્મા સેતાનથી બચવા પર માત્માને શરણે બજ છું."

"ઇશ્વર એક છે, એ સનાતન છે નીરાલ છે, અજ છે, અદ્વીતીય છે, એ સીને ઉત્પન્ન કરે છે અને એને કાંઈ ઉત્પન્ન નથી કરતું.

"પ્રત્તો તારા નામજે હું બધાં કોમોની શરવાત કરું છું." તું દમાને સાગર છે, તું દયાળુ છે, તું સારીકુનીયાનો સર્જનહાર છે, તું નાથ છે. અમે તારીજ પ્રાર્થના કરીએ છીએ અને મદદ માગીએ છીએ. તુંજ અંતમાં ન્યાય કરશે. તું અમને સંધિ માર્ગે બતાવવા લોકોને માર્ગ કે જેઓ તારી કૃપાદેવીના પાત બન્યા છે. એવાઓને નહી કે જેઓ તારી અકૃપાને પાત બન્યા છે અને માર્ગે શુભ્યા છે."

જરથોસ્તી (પારસી) મંત્રનો અર્થ "હે હોરમઝદ! (લગવાન) તું મને સર્વોત્તમ ધર્મના આદર્શો તથા કામો પીરો કહે કે જેથી હું ખરેખર શુધ્ધ દીલથી તથા ખરા માગેથી તારી ઇતીના સુશુભ કરી તારું કરજ કેહું અને તેના બદલામાં તારી સત્તા ની રૂએ તથા તારી મરજી મુજબ, એ હોરમઝદ! (હે પ્રજી) મારાં જીવન ને તું તાજી કર અને મને સ્વર્ગ તું સુખ અને શાંતી બક્ષ."

હિંદુ ધર્મના સ્ત્રોતો તે ગીતાજીમાંથી અને ઉપનીષદમાંથી મુટલા છે. તેનો હુંકમાં એ અર્થ છે કે માણસ કેના બનવું જેઇએ, એટલે કે આપણે કેના બનવાનો આદર્શ એવેને જેઇએ એ આ પ્રાર્થનામાં છે.

હવે આ આદર્શને અનુરૂપ બનવું એ આપણે માટે શક્ય છે કે નહી એ આપણે પીચારી આચારમાં મુકવું. કે આ આખન પણ "આપણે કાંઈ મહાત્મા ગાંધી નથી," એમ કહી સંકેલી યેતું. કે પછી આપણે એ ડ્રહીથી વીચાર કરીશું કે આપણે મનુષ્ય છીએ અને મનુષ્ય તરીકે મુકતીના અને સિદ્ધિના માર્ગે ધર્મથી આગળ વધી નિશિત ધ્યેયે પહેંચવું એ હિંદુધર્મને નહી પણ પ્રત્યેક ધર્મનો અરૂંમય છે અને હું પણ એ ધ્યેયે પહેંચવા અપન કરીશ ભયે તે મુરકલે હોય પણ અશક્ય નથી.

આપણે ગાંધી યુગના છીએ. આપણે એ દાવે છે કે આપણે ગાંધી દેશ નાજ નહી પણ તેમનાજ પ્રાંતના અથ વા તેમનીજ ભત્તીના છીએ. (અધી ભત્તીને અર્થે શુજરાતી કરે છે.) તે પછી આપણી પીરિય ફરજ એ ગૃહાધ્ય કે તેમના વીચારોને આપણો સ્વાધ્ય મુજબ મુકી અમકમાં મુકવા અને મુકાવવા. જુદા જુદા પંથ ના લોકો જે પંથના તેઓ અનુયાયી

દીવાળી

(રચનાર મંગળભાઇ પટેલ, આચાર્ય હાંદુ શાળા, પુલ્કવણી) ગરબો

આવી આવી પાછી આવી, નવી આશા લખને આવી, આવી દીવાળી.

હે...આવી દીવાળી, બળે સોના દી-વાળી.

ઉવા દીસે ચેતનવંતી, નવરંગી ચીર ધારી, દીવાલવતીને ઉત્સવ, એને હમણે આને બારી; વિધિવિધ-રંગી રંગોળીથી, ગમન અમંચુ શોભાવે, તાક-દીવડે બ્રહ્મોડે, નવરંગી આતશખાજ ઉડાવે; હે...ઉવા ચેતનવંતી, મળે નવલાં ચેતન ભરતી.

રંમ રંમની વાદળીઓ, દોડે દીવાળી સન્માને, પંખી હવે કિલકિલ કરતાં, ઉડતાં મનહર ગાને; તલ-લતા ઉભાં છે લખને, કુલડાં નવરંમ ધરવાને, વીતર ઉભાં હરિયાળાં, નવ-ખાને અર્ધ ધરવાને; હે...રંગી વાદળીઓ, બળે અંતર રંમ બરી.

દીવાળી તુજ પૂજન પૂજન બહુ બહુ વે કોખાં, આચા-દીવડા પ્રગટાવીને, કંઇ કંઇ યત લીધાં; વારિવારે નિરાશ થઇને, આશાવાદી યઇએ, માનવ-જીવન કુઃખી, પૂજન નવ-આરો કરીએ; હે...આવી દીવાળી, બલા સોના દી-વાળી.

મદમઘલાં કુલડાંની તોરજ, બારણીયે શોભાવો, કસા ઉતારી રંગોળીમાં, આંબણીયાં શબ્દચારે; રંગી-દીવડા પેટાવો, નવરંમ પ્રકાશ ફેલાવો, રંગી રંગે ઉરને રંગી, જીવનમાં રંમ રેલાવો; હે...કુલડાં મદમઘલાં, બળે જીવન મુમંધ બરી.

દીવડો દીવડો પેટાવીને, કરીએ દીપક માળા, દીપમાળાના નવલા તેને, કરીએ અંતર અજગવાળાં, નીમળ અંતરથી લઇએ, યત માનવ-સેવાનાં; વેર, ઝર ને બેદે મુલ્લી, કરીએ જીવન ઉજગમાળાં; હે...આચાના દીવડા, બળે અમ અંતરને અજગવાળી હે...મંજળ દીવાળી, સો સો દેશન દેને દીવાળી.

આ અગીયાર નીયમો. તેમાંના નવમો નીમસ સર્વધર્મ સંબંધાય ફેળ વના તેમજે ઉપસી પ્રાર્થના રચી હતી. તેઓ માનતા અને લખા માને હે કે, ઇશ્વર એકજ છે અને તેને અનેક નામો આપી બજતા રાખે છે. આ સર્વ હોય તે આપણી ધર્મની સકચીતતા દુર થવી જેઇએ અને ગમે તે ધર્મના ઉપાસકોએ ગમે તે ભાષામાં સર્જનહારના મરજીમાં વાચના કરી હોય કે તેના સુશુભાન ગાવા હોય તે તે ગાવામાં આપણે સંકેત્ય ન રાખ વે અને સંપ્રદાયના તાડાઓને નાણુ

માંજ નથી પણ આપણા પ્રત્યેકના હૃદયમાં એ ભાવના ઓઠા વધતા પ્રમાણમાં છે. એ સંકચીતતાનો નાશ કરવા અને આપણી ભાવના વધુ વીશાળ કરવા આવી ગીચ પ્રાર્થના અને તેની ભાવના ઉગતી પ્રજ સામે મુકી તેમની ધર્મ ભાવના વીશાળ બનાવવાનો આ પ્રાર્થનાનો હેતુ છે. આશ્રમમાં જે મૌદધર્મનો મંત્ર ગવાય છે તેનો અર્થ એ છે કે,
 "સધર્મ પ્રવર્તક ભગવાન શુદ્ધને પ્રણમ હે."

હોય તેને અગ્રસરે છે. હનુમાન અને પ્રીય જંગલી પુલો હનુમાનને બંધબંધ કરાય છે. શ્રીકૃષ્ણ, શ્રીનાથજી, મહાવીર સ્વામી, આદી પુરુષોત્તમોને પણ તેમના અનુયાયી તેમને પ્રીય હોય તે જીવનમાં ઉતારી અથવા તેમને ધરી તેમની ભક્તી અને પ્રેમ પ્રદર્શીત કરે છે. ભારે સું ગાંધી પ્રેમીઓની એ ફરજ નથી કે ગાંધીજીને પ્રીય વસ્તુ કહવી? જોહામાં આંહી તેમની જન્મભૂમિથી અથવા ખીલ કોઈ તેમને અંગેના પ્રેસગોષ્ઠી તે કહવી શું ઉચીત નથી?

ને આટલું પણ આપણે ન કરી શકીએ તો મું આપણે ગાંધી પ્રેમી ગણવા યોગ્ય છીએ ખરા? આનો વીચાર આપણે કરવાનો છે અને આપણાજ હૃદય પાસે તેનો જવાબ મંગાવના છે. આપણી ધર્મ સંકુચીતને લીધે, જે પાપકર્મ કોઈ પણ વિધર્મીઓ, કે જેમના

કૃત સંકેતો જ ભોલી છુટી જઈએ છીએ કે, "ગાંધીજી અમા નથી યદ્ય શકતા"

અહીં એકાદ એ નાના દાખલા આપી આ લેખ પ્રણું કરું. ગાંધીજી ની 'સર્વધર્મ' સમભાવનાને લઈને શ્રીમતી દેહલા તદ્દખલજી, કે જેઓ એક સુસ્ત ઇસ્લામી બન છે, તેઓ કૃષ્ણના ગીતા રચે છે અને ગાય છે. ગાંધીજીના આદેશથી ઘણા હાંદુઓએ કુરાનનો અભ્યાસ કર્યો છે અને ઘણા સુસ્તીમીઓએ હાંદુ ધર્મ પુસ્તકોનો અભ્યાસ કર્યો છે. અને તેઓ હાંદુ-સુસ્તીમીના ધર્મ જવડા ઓના સંકુચીત માનસથી વાકેર બની ઉદાર દીવે માનવધર્મ ફેલાવવા પ્રયત્ન કરે છે અને તેઓ અમા મહાદાતા નથી અને નથી તેમને દુનીયા ભાણી.

ખીલે એક દાખલો સહવાર્નનો એક અમેરીકન ઝેકુત બેનનો છે.

અમેરી પાસે તેને પોતાનો, સંગ્રહ કલા અને કારક્યુ પુછ્યું. અમેરીકી કહ્યું બેન આ માળા સાચા મોતીની છે. જુલમમાં અમારા માણસે નમને નકરી મોતીની સમજ સસ્તામાં વેચી હતી. અમને અખર પડતાં અમે તે માણસને કમખરથી ખરતરૂં કયો પણ તમે તો તે વેચાતી લીધી હતી એટલે હવે આ માળા તમારી ગણાય. ખજ એક મોતી નહું ઉમેરતાંજ તેના રૂ. ૨૫૦ થાય. એકુત આંચે તે માળા કુકાન દારને આપી અને તેના અદલામાં મારી લીધું કે જે ભાઈને ખરતરૂં

કયો છે તેને પાછો નોકરીએ રાખવે. આ સમાચાર સાચા છે. આ જી નથી મહાતા મોતી કે નથી સંત અને નથી તે વેપારી સંત કે ગાંધી જી. પણ જતાં ધર્મ તેજે આચારી પતાવે.

અંતમાં ઇસ્લામી મંત્રમાં જે ઉશ્વર પાસે સલ માર્ગની યાચના છે કે 'હિ ઉશ્વર તારી કૃપાના પાત્રોને સાચો માર્ગ અમને બતાવ' એ નવા વર્ષ યાચના કરી આપણા મન વર્ષના નફા તોટાના સરવાળામાં નફા કરવા એક ડગ આગળ વધીએ.

યાજ્ઞીસ વરસ પુર્વે

[૧૯૧૦ ની સાલની 'ઇન્ડિઅન ઓપીનીઅન'ની કાષ્ટક ઉચ્ચલાવતાં નીચેનો હેવાલ મળ્યા આજે જે ડર-બનના હાંદીઓને જ નહીં પરંતુ સૌ ને રસીક થઈ પડશે એમ સમજ અહીં ફરી ઉતારીએ છીએ:]

એક ખખરપત્રી લખે છે કે: ડરબન માં દીવાળીને ઉત્સવ પ્રતિવરસ વધુને વધુ ઉજવતાં દેખાય છે. હાંદુ ભાઈઓ એ પોતાના મકાનો વાવટા, તોરણ અને દીવાળીથી શણગાર્યાં હતાં. જેમાં કુખ્ય ખેસસ મકનજ એન્ડ સન્સ, જે. બી. મહેતા, એમ. એમ. દી. વન. જી. ડી. હંસરાજ, ડી. કે. પેટલ પી. વી. સંઘવી વિ રે હતા. આગેવાનો એ મહેતા સહ દીવાળી ઉત્સવને મારે બહાર ખખર કહાડી મીટીંગ બોલાવી હતી, જે વખતે હવન વગેરે કીવા થઈ હતી, અને મીઠાઈ તથા ચા સહિત આપવામાં આવ્યાં હતાં. ઉપેરાઈ વાળા મહોરને પણ ધર્મ પતાકા બતી થી શણગારવામાં આવ્યું હતું અને રાત્રે લક્ષ્મીપુજન થયું હતું. પછી ત્યાં નીશાળના તિલાશીઓને ઇનામ આપવાનું કામ થઈ ચુક્યું હતું. શરૂમાં વહેમાતરમનું ગીત તાબીસ ભાષામાં ગવાયું હતું. હેડમારને નીશાળનો રીપોર્ટ સંભળાવો હતા. તે પછી તિલાશીઓમાં ઇનામો વહેંચવામાં આવ્યાં હતાં. કેટલીક જગ્યાએ ખુરાલી માનવાની ખાતર ફેલાવ્યારૂં ગોઠવી સહ ભાઈઓને સંભળવામાં આવતા હતા. કેટલાક નાના જગસા પણ થયા હતા. તે દિવસે હાંદુ વેપારીઓએ ખાસ કુકાનો બંધ રાખી હતી. લોકો આનંદમાં એક ખીલને બેટતા હતા. બેસતા વરસની ખુશાલીમાં સુરત હાંદુ એસોસીએશનની તથા કાઠિયાવાડ આર્થ મંડળના વાર્ષિક ઉત્સવની ખાસ મીટીંગ બોલાવવામાં આવી હતી. જેમાં સૌ ભાઈઓને મીઠાઈ, ચા તથા ફૂટ આપવામાં આવ્યાં હતાં. બને દિવસોએ દારખાતુ પખ સાથે ફેરવા માં આવ્યું હતું.

અને ઘણા માણસો એકાઠ થયા હતા સંજના આનંદગાહા છેડાવામાં આવી હતી. ખાદ બજન મંડળી આવી હતી તેજે રાતના ૧ વાગતા સુધી બજન શરૂરત દારખોનીવની સાથે કર્યો હતાં. વૃક્ષસીદસ રામાયણના ઉત્તરકાંડમાંથી પાઠ વાંચી સંબળાવામાં હતા. મંદીર માં દીરમાળ શોભતી હતી. સરવે આવનાર ભાઈઓને હાંદુ મોજન આપવામાં આવ્યું હતું.

અમારો ખાસ અંક (પ્રકાશક)

દીવાળીના અભિનંદન અને નવા વર્ષની શુભેચ્છાઓ સાથે દીવાળીની આ ખાસ અંક વાચકને ભેટ આપતાં પ્રકાશકને ઘણું આનંદ થાય છે. અમે જણાવી ગયા હતા કે આ વર્ષે અમારો ખાસ અંક પ્રસિદ્ધ કરવાનો અમારો ઉદ્દેશ નથી પરંતુ વાચકો સમક્ષ રસીક અને વિલાસક વાંચન મુકવાની અમે આશા રાખીએ છીએ. તેમ જતાં અમારા પ્રાકાશક અને ખીલે સમક્ષ દીવાળી અને નવા વર્ષની અમારી નમ્ર ભેટ તરીકે આ બહાર પાડી શકવા છીએ એ અમારો ન્હાનો સ્પેશ, જેણે રજેચ્છાએ ઉત્સાહથી પરિશ્રમ ઉઠાવેલો છે, તેના સહકાર અને મદદને અને દયાળુ પ્રભુએ આપેલી સહાયતાનેજ આભારી છે. અમે આશા રાખીએ છીએ કે પ્રેમભાવથી કહેલી મહેનતનું એક પ્રતીક ગણી તેમાં જે કંઈ પણ ખામીઓ જિવામાં આવે તે વાંચકો દરરજૂર કરશે. આ ઉપરાંત રોડેસીયાના શ્રીરામ, બલસારા હમમેશાં 'ઇન્ડિઅન ઓપીનીઅન'ની કચાતીમાં સહાય રસ લઈ રવા છે તેમના તેમજ આ અંકમાં જે જે ભાઈ બહેનોએ લેખો અને કાવ્યો મોકલેલાં છે તેમના પણ આભારી છીએ.

આ અંકમાંના વિષયો

સંપાદક

આ અંકમાં અમે મોટે ભાગે ગાંધીજીનું સાહિત્ય આપ્યું છે. મહાદેવભાઈની કાચરીનું પુસ્તક મોણું દમજીજી અંમરાશાપર આવ્યું છે તેનું અમે તારણુ કર્યું છે અને એ તારણુમાંથી સંપાદક શ્રી. નરહરી પરીખ અને પ્રકાશક 'નવજીવન' કાર્યાલયના આભાર સાથે અમે તે 'ઇન્ડિઅન ઓપીનીઅન'ના વાચક સમક્ષ રજૂ કર્યું છે. અમારી ખાત્રા છે કે, સૌને તે રસીક સાથે અતિશોભદાયક થઈ પડશે. શેરોના પુસ્તક 'કામદો સામે ધવાની ફરજ'નો અનુવાદ 'ઇન્ડિઅન ઓપીનીઅન' માં ૧૯૦૮ ની સાલમાં પ્રકાશિત થયો હતો. જે આજે સાહિત્ય આદિકાના હાંદીઓને મારે સમક્ષરતો છે. તેનું જેટલું મનન થાય તેટલું આંહી છે. એ જ રીતે ગાંધીજી એક અહીંસાવાદી થઈ ડિસક ગુહમાં રંગરો ભેળા કરવાનું કામ શી રીતે કરી શકે તેનો પણ ગાંધીજીનો જુલાસી ઘણેજ મોધદાયક છે. આ ઉપરાંત ખીજી અનેક સુંદર વસ્તુઓ આ અંકમાં છે કે જે સંક્રમણ લાયક છે. અમારી ખાસ ભલામણ છે કે વાચકે આ અંક વાંચીને નાખી નહિ દેતાં સંઘરી રાખવેા જોઈએ.

ધર્મોને આપણે તીરસ્કારીએ છીએ, તેઓ નહોતા કરી શકયા, તે આપણા ધર્મશાસ્ત્રોએ કરી આપણી પાસેથી એક મહાન સંતને જીવવી લીધા. જતાં મું આખરને હજ બોલ નથી મર્યા કે આવી યોગી. ધર્મબંધના રાખા માનવ બનીને, હાંદુ ધર્મને, બદકે કૃતક હાંદુ ધર્મનેજ નહીં પણ માનવધર્મને જીખમ માં નાખીયું?

ધર્મનો ઇબરો આપણેજ રાખ્યો છે, આપણા પુર્વજોના કીર્તિમાન ગાઇ આપણી જાતી પુલી સમાતી નથી. પણ જે દાખલા આપણને આપણા ઇતીહાસમાં આદરથી મળે છે તેવા દાખલા આજે અમેરીકામાં બની રવા છે. આ નીચે રલો તેનો એક દાખલો:

એક અમેરીકન એકુત બેન એક દોઢ વર્ષપર એક મોતીની માળા લાવી હતી. તે માળા તુટી ગઈ તેને ગંદાવવા આપતાં અમેરીકી કહ્યું-જેની પાસેથી એ માળા વેચાતી લીધી હતી -કે આમાં એક મોતી જોવાય છે અને તે મોતી તથા મંડાખલુના રૂ. ૩૦૦ પડશે. એકુત બેન વીચારમાં પડી કે જે સાડા તથુ રૂપિયાની લીધી હતી તે માળાના એક મોતી અને મંડાખલુના તથુચા. રૂપિયા!

ગાંધીજીએ આપણી પાસે તેમની જેમ લંડોટ પહેરી સનાસી બની જીવન જીવવાની કદી આશા નથી સેવી. પ્રલેક ધર્મમાં સન્યાસીના અર્થ શ્રદ્ધેસીના નીચેમાં જીવડા હોય છે. રીન રીવાલે, જીવન જીવવાની રીતો જીવી હોય છે. તેવીજ રીતે ગાંધીજી એ પણ આખરથી પાસે આશા રાખી છે. પણ આપણે વધુ વીચાર ન કરતાં

સત્યાગ્રહી કેને કહીએ?

૧૯૧૦ નીજ ઇન્ડિઅન ઓપિનિયનની ફાઇલ ઉપલબ્ધતામાં તેમાં અનેક વસ્તુઓ છે જેમાંથી રસના ધુટા ધીવા મળે છે. એ અમે એક લાજ ધીએ એ કરતાં વાચકને પણ પાઠ્યે તો ખોટું નહિ એથી આ રહી તેમાંથી બીજા એક હવરપર્યા પ્રસંગ ઉપલાં મથાળાં હેણ લેખ છવાયો છે.

“મી. વલ્લી પીરબાઇ જે હનેશાં સત્યાગ્રહીની બરદાસ કર્યો છે તે લખી જણાવે છે: મી. મેદ જે રાજ પકડાયા તેજ રાજ તેમને ૩ કામંચ મળ્યા હતા. તે વાંચીને ટુરત વોલકસરરટમાં જઈ મી. મુલ્લાની દુકાન ઉપર રનાન કરવા બેસી ગયા અને પછી પકડાવા સાહ ગયા. ઘણું કરીને મી. મેદની મેન ત્રય ગમ્યાંઓ મુકીને ગુજરી ગયાં છે. જે મારી પાસે એ કામચ આવ્યા હત તે મી. મેદને નહિ જવા દેત. પણ ખેર સત્યાગ્રહીઓને મુકી તથા મગી બેઉ સરખાં છે.” મી. વલ્લી પીરબાઇ જે પોતાને ખબર હત તે મી. મેદને રાત એ તેમને શીખાવનારી વાત છે. પોતાની બહેનના મરણના સમાચાર મળતાં છતાં જરાપણ રોડાઇ બનાવો વીચાર ન કરતાં પોતે ફરજ સમજી જેલમાં ચાલ્યા ગયા તેમાં મી. મેદ પોતે ખરા સત્યાગ્રહી છે એવી વીરોધ સાબીતી આપી છે. મી. મેદ એ યજ્ઞ દર મળેલાંને મહાઇ મયેલા સત્યાગ્રહીઓમાંના એક છે. તેણે જેલના દુ:ખ ધોળીને પીઇ લીધાં છે. તેમને અમે જેટલી ચુખારકવાદી આપીએ તેટલી ઓછી છે. મી. સુરેન્દ્રાય મેદ કોમને ઉલ્લવળ કરી છે. અમે અગાઉ યાત્રાની ગયા છીએ કે સત્યને ખાતર જે માણસ યહું છે—ધન જવા દે, માલ જતા કરે, જમીન હરરાજ થવા

દે, સગા છેડે, મામાપ છેડે, દીકરા છેડે, સી છેડે, પોતાનો પારો જાન જતો કરે—તેજ સત્યાગ્રહી. આમ જે સત્યને ખાતર જતું કરે છે તે પાણું મેળવે છે. પ્રહારે સત્યને ખાતર પોતા ના આપના હુકમનો અનાદર કર્યો તેમાં તેણે સત્યાગ્રહ જળવ્યું એટલુંજ નહિ પણ દીકરા તરીખેની પોતાની ફરજ સુદાં જાળવી—સત્યાગ્રહી બની પોતાનો તેમજ આપનો, ઉદાર કર્યો. પ્રહારદાના જેવી દ્રતા ન હોય તેનાથી સત્યાગ્રહની ટેક છેવટ સુધી જળવાય જ નહિ.

સત્યાગ્રહનો ખરો અર્થ

“હું જોઉં છું કે લોકો બધને વરા વેળે છે, બધથી સાચું નથી જોલતા. સરકારને છેતરે છે ને પોતાને છેતરે છે. નાનામાં નાનો અમલદાર મોટા ધનાઢપની લાજ લુંટી રાકે છે. આ રિચીમાંથી મુકતી મેળવવી એ ‘બધા આગેવાનોનો ધર્મ’ સમજવું છે. અમલદાર વગેરે પ્રબલને આંકતા નથી. પોતાના કામને ધરથી હુકમરૂરે જુએ છે. તેની સામે નજ થવાય એમ તેઓ માને છે. આ માન્યતામાંથી તેઓને મુકત કરવામાં તેઓની સેવા છે અને તેથી રાજ્યની સેવા છે. એટલે જ્યાં જ્યાં લોકોને બધથી અન્યાયને વચ યતા જોઉં છું ત્યાં ત્યાં લોકોને સલાહ આપું છું કે જર્મનીથી મુકયેલા દુ:ખોમાંથી છુટવાનો રસ્તો યાનપુર્વક દુ:ખ વેઠવું એ છે. આ સત્યાગ્રહ છે. દુ:ખોમાંથી છુટવાને દુ:ખવેલું એ દુરાગ્રહ છે, પણ જળ છે. જળને દુ:ખ યાવ ત્યારે તે લાત કે પાકુ મારે છે. મહુખને દુ:ખ યાવ ત્યારે તેણે આમ મળ વાપરી. દુ:ખનું નીવારણ કરનાં દુ:ખ વહેારી લેવું.”

ગાંધીજીનાં વચનામૃત

નિરબલ કે બલરામ

“આશ્રમમાં એક ભજન ગવાય છે તેની પહેલી લીટી છે: ‘નિરબલ કે બલ રામ.’” માણસ અભિમાની થઇને ધરધરની સદાચત નથી માંગી શકતો પણ પોતાનું દીનપણું રિવકારી તેજ માંગી શકે છે. આપણે કેટલાં ટુચ્છ છીએ. કેવળ રાગદેશોથી ભરેલા છીએ, કેવા વીકારો આપણને ડોલાવ્યા કરે છે.”

અંસાર કેવો છે

“આ અંસાર કેવો છે તેનો ખમાલ તમને આવી શક્યો છે કે કેમ એ હું જણવતો નથી. પણ મને તો ક્ષણ પ્રવૃત્તિ તેનું સુક્ષ્મ દર્શન થયાં કરે છે. અને જે પ્રમણે તેને અધિમુનીએ ગણ્યા છે તેથી તુદ્ધ હું જોઉં છું. અને તે એટલી સુક્ષ્મતથી હું જોઉં શકું છું કે મને એમાં જરાયે રસ આવતો નથી. ચરી છે ત્યાં સુધી પ્રવૃત્તિ તો હોય જ, એટલે શુદ્ધમાં શુદ્ધ પ્રવૃત્તિ માં રહી શકાય તેને સાર જોઇતો સંયમ પાળવામાં મને આનંદની હદેરાજ આવે છે એમ કહેવામાં જરા પણ અતીચ્છાકિત નથી. આ વાત જેટલે દરજ્જે સમજી શકાય અને તેનો અમલ થઇ શકે તેટલે દરજ્જે માણસ ખરું સુખ મેળવી શકે છે.”

માણસ પરમ શાંતી અનુભવી શકે છે.”

“જોરે બાને આપણે શુદ્ધાની સાથે જુડા થઇએ છીએ; તેથી અનીષ્ટ નીંદામજબની મારક વખા કરે છે. આપણે માટે અમલ કામથી તો ‘અનિષ્ટ’ નો વીરોધ અનીષ્ટથી ન કરો’ એ છે. આ દુનીયામાં આપણે જે વૃત્તિઓ લઇને આવીએ છીએ. એક પશુની અને ખીટ મનુષ્યની અમવા આસુરી અને દષ્ટી. દષ્ટી વૃત્તિ એ આસુરી વૃત્તિ ઉપર સતત વીજ્ય મેળવવાનો છે.”

સામાન્ય વલણ સમયની સાથે

ચાલવાની હોય છે. પણ આપણે તો સતત આપણી સાગેની વસ્તુઓને તપાસતા અને એમાંથી પસંદ કરતા પહેલાં જોઈએ છીએ. આપણે હનેશાં સમયના વહેંચમાં ને તણાઇએ. આપણે તો બનીબની આગાહી કરવી જોઇએ. માણસ જે નીચારવાન હોય તો દોડાડો દોડાડો પણ જોઇ શકે એમ છે કે બનીબી હાથ ઉલોગોનું છે. કોઇ પણ રીતે બહેનને કાંતવા વણવાનું પ્રેરસાહન આપીશો. તેથી તમે કંઈ યુમાવવાના નથી. નાગાને ઢાંકવામાં તેઓ મદદરૂપ થશે.”

આ સંધ્યાના કાળમાં છીએ. અને

અને રાત્રી આવશે કે અજ્ઞોદય થશે તેની કોઇને ખબર નથી. અજ્ઞોદય ત્યારેજ જોશો કે જે તેને સત્યને વળગી રહી, દેશ સમક્ષ સત્યને મુકરો અને સત્યને માટે ગમે તેટલા બેામ આચરશે.”

વેસાના ભુખ્યા કરતાં માનને

“જુઓ માણસ તમારે દુષ્ટતા કરે છે, પ્રબલને વધારે મુક્તસાનકારક છે.”

અહીંસા કોને શીખવાય ?

જેને હાંસા કરી નથી જાણતો તે અહીંસા શું પાળશે ? શુજો મીનવતની ધુળી શું સમજશે ?

“ખાંદા ને પડવાને સાર સંયમની જરૂર છે. પુરતી કસરત ને જોઇએ તેટલોજ ખેરાક—એ જે શાત જળવી જ હોઇ શકે એવી પ્રવૃત્તિ કરનાર

ચુડી ને ચાંદલો

(રચનાર: કુમારી શ્રીપદી તથા કુમારી રૂક્ષમણી લક્ષ્મણ)

મારી અંમા પાસે માણ અમર રાખજે ‘મા’ મારો ચુડી ને ચાંદલો. હું લખીને પાંચે લાણું અમર રાખજે ‘મા’ મારો ચુડી ને ચાંદલો...મારી સુરજ ચાંદલોમાં તારા, એ તારા તેજ કુવારા એ અવવાળે કામચ, અમર રાખજે ‘મા’ મારો ચુડી ને ચાંદલો...મારી કુમ કુમ પગલે પથરાવું, છુમ છુમ નાચું હું માવું આતમ આસન ખીજાવું, અમર રાખજે ‘મા’ મારો ચુડી ને ચાંદલો...મારી તુ આદી અનાદી શકિત, સર્વને પાલન તું મુકિત દે મકિતમાં આસદિત, અમર રાખજે ‘મા’ મારો ચુડી ને ચાંદલો...મારી ‘મા’ તુજ પાસે માણ, તે આંતે હું શું આણું, સોહામ આપ માણ છું, અમર રાખજે ‘મા’ મારો ચુડી ને ચાંદલો...મારી.

દીવાળી કે હોળી ?

ધેર ધેર આવી દીવાળી,
મારે રહી હોળી ને હોળી !
પાડોશીએ પકવાન બનાવ્યાં,
વાપર્યો કુખ ને ઘી,
હું પકવાન ક્યાંથી બનાવું,
ના મળે ઓસડ શી ?
ધેર ધેર આવી દીવાળી,
મારે રહી હોળી ને હોળી !
ઢેર ઢેર દીવડા ચેલા,
સધળે ઝમઝમ્યાદ;
ખાના નથી મારે તેલ લગારે,
શેની બનાવું વાટ ?
ધેર ધેર આવી દીવાળી,
મારે રહી હોળી ને હોળી !
રંચ મેરગી ભીતો રંઆવી,
આંગણે પાટી બાત;
કુંપડી મારી ઢંચ વિનાની,
દીવડા ને સમરાત.
ધેર ધેર આવી દીવાળી,
મારે રહી હોળી ને હોળી !
અલંકાર દીપતાં દેહે,
કુખડાં સી મલકાય;
અંખર પટકળ ન મારે,
છોકરાં સી કરમાય;
ધેર ધેર આવી દીવાળી,
મારે રહી હોળી ને હોળી ?
દીકરાં મારા દેખી ધરાયે,
રહે સંતોષી સદાય;
સુખ નં જલિ કુંખ નં જલિ,
આવી મળે તે ખાખ.
ધેર ધેર આવી દીવાળી,
મારે રહી હોળી ને હોળી.

બ.

B. I. S. N. Co. Ltd.

Announce the re-introduction of direct calls at Karachi. S.S. Kampala sails from Lourenco Marques on Dec. 12. Passengers must conform with the Vaccination and Yellow Fever inoculation requirements and obtain certificates from their nearest District Surgeon. Inoculation by and certificates from private Medical Practitioners will not be accepted.

FARES : DURBAN TO BOMBAY

First Class	single	without	food	£66-0-0
Second	"	"	"	45-0-0
Inter-Class	"	"	"	30-0-0
Unberthed (Deck)			without food	18-15-0

Muslim Special Food £10-17-6 Ordinary Food £4-15-0
Hindu Special Food £10-0-0 Ordinary Food £4-2-0
Bookings for 1st, 2nd, Inter-Class and Unberthed (Deck) can be effected by communication with us by telegram or letters.

For further particulars apply to—

SHAIK HIMED & SONS [PTY] LTD.
390 PINE STREET, P.O. Box 20432, DURBAN.
Note:—Emergency Phone: 63624

ફરનીયર! ફરનીયર! ફરનીયર!!!

બંધુક મુદ્, ઠાંપરંગિમુક મુદ્, વેરવરેખ, ઠંદેસીલ મેરદ સાઈલ ઘોડા જોડીસ ઢેરક, છુક ઢેસ, ટેખલ, તકન કીશાયત ભાવે ખરીદી સકશે. ભલે પધારી લાલ લેવા સુકશે તક.
—બોક્સ, ટેખલ અને કીચન ડ્રેસર—

જે દુધારી ફખરેખ નીચે તઈયાર થાય છે. તેને સ્ટોલ ઢેચક તઈયાર રહે છે. માત રોડકા ભાવેના પ્રાઈસ લીસ્ટ મંગાવો અને વેપાર આમલ મધારો.

L. MISTRY

51 BREE STREET, BURGERSDORP, J'BURG
PHONE 33-4691. BOX 2626. 10

મીત્રો અને હિતેચ્છુઓને મોડર્ન સીલક ઇન્પોરીયમ નવા વર્ષની શુભેચ્છાઓ પાઠવે છે.

ધી. મોડર્ન સીલક ઇન્પોરીયમ.
(સી. એલ. પટેલ)

બોક્સ ૧૭૭

ગોલા. મોર્થ. રોડેરીયા.

વેચવાના પુસ્તકો

અદ્ભુત ભારત ત્રિત્ર-આલખમ	૭
અભનતા કલા મંદ્ય ત્રિત્ર આલખમ	૫
ત્રિત્રાર રસિકલાલ પરીખ કૃત ત્રીત્ર સાધના	૫
શુકર ત્રીચ જીવલ તમારા ધરને ત્રિત્રાયી સયગારો દોલના પ્રખ્યાત ત્રિત્રારોના	૭
ત્રિત્રના સમઠની કીમત	૮
મળવાનું ઠેકાણું આ ઓડીસ	

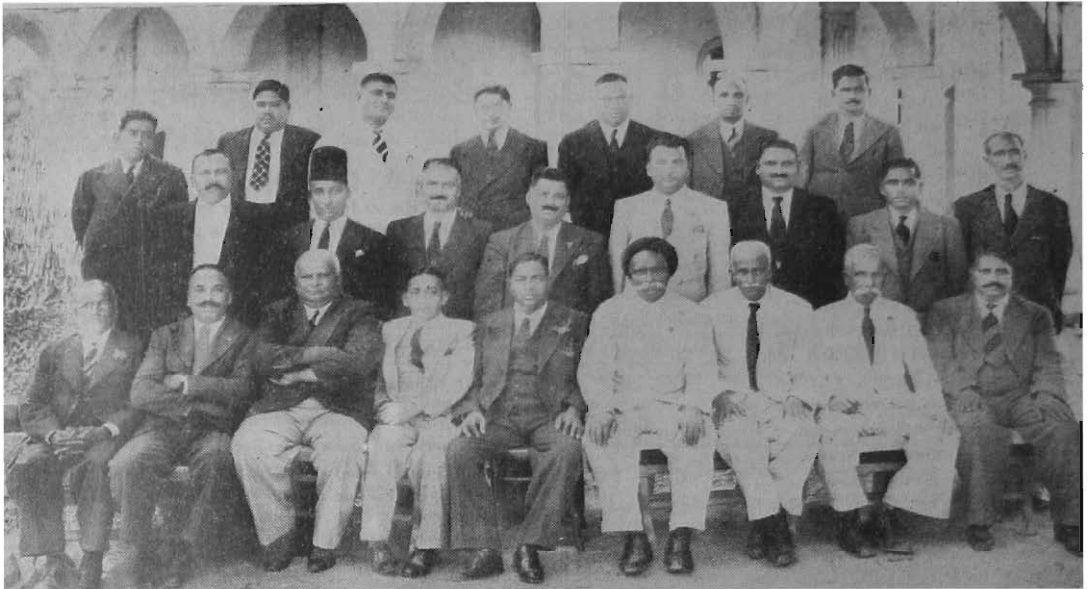
ચોખ્ખું મધ

પુષ્કતી સીજનનું એરિંછમના કુલતું મધ અમારે ત્યાં આવતું શર થયું છે. એ મધ આપણા દેશમાં તેમજ બીજા દેશમાં પણ વખણાવેલું છે. મંગાવી ખાત્રી કરવા મહેરબાની કરશે.

બોટલાના ભાવે :
૩ રતલ થી. ૯-૬ રૂકે રતલ થી. ૬-૯.
બોર્ડર સાથે પૈસા મોકલવા મહેરબાની કરશે.
એકરેસ :

M. I. Gardee & Sons (Pty) Ltd.
P. O. Box 21,
White River Station, E. Transvaal.

OFFICIALS OF THE NATAL INDIAN CANE GROWERS ASSOCIATION (1942)

TOP ROW : Left to Right : C R. Moonsamy, G R. Brijmohan, S. R. Maharaj, John Bodasingh, V. Subban, S. R. Joshua, M. Appalaraju.
MIDDLE ROW : M. K. Govender, Shalkh Mohideen, G. Ramlakan, P. R. Singh, H. Bodasingh, M. Ramlakan, N. P. Naidoo, J. B. Stephens.
SEATED : S. V. Naidoo (Vice-President), S. Roopsingh (Vice-President), Advocate A. Christopher (Legal Adviser), D. D. Lalla (Secretary), N. Bodasingh (President), T. P. Sam, (Treasurer), S. Ramportal (Vice-President), R. Purneswar (Vice-President), S. Ramgobin (Vice-President)

OFFICIALS OF THE NATAL INDIAN CANE GROWERS ASSOCIATION (1948-1949)

TOP ROW : Left to Right : S. Malkoo, S. Bala, R. Ramlakan, S. Pillay, H. Rambaran, A. N. Maharaj
MIDDLE ROW : K. Porai, S. Veloo, S. R. Maharaj, John P. Lutchmansingh, M. K. Govender, P. R. Singh, H. Makkansingh, M. Yusuf, J. B. Stephens.
SEATED : S. Ramportal (Vice-President), S. V Naidoo (Vice-President), A. Christopher (Legal Adviser), H. Bodasingh (President), D. D. Lalla (Secretary), T. P. Shan (Treasurer), S. Ramgobin (Vice-President).

અહિંસા ધર્મિથી હિંસા કેમ ઉપદેશી શકાય?

માં વિષયવિષદ વખતે માંધીજીએ લક્ષ્મી બરતીમાં પોતાનું નામ આપ્યું હતું અને બરતીનું કામ પછુ પોતે કરવા બહાર પડ્યા હતા. ત્યારે ઉપલેા પ્રશ્ન થયોને ઉપરિચય થયો તેના જવાબ માં માંધીજીએ લખ્યું હતું:

માં નામ 'લક્ષ્મી બરતીમાં આપ્યું તે વખતે... જ્યાંવું હતું કે હું દુરમને કે મિત્રને કોષ્ટને મારવાનો નથી. પણ જે લોકોને હાવાનો વાધ નથી, પણ, ક્રોતે કાપરવાને લીધે ક્રોતે અંગ્રેજો પ્રલેના હિંસને લીધે હાવા તોયાર થતા નથી તેમના પ્રયે મારી થી કરજ છે? તેમને મારે એમ ન કહેવું જોઈએ, "મારો માર્ગ" તને રિવાજો તો એ બધું સારી વાત છે પણ મારો માર્ગ ન સ્વીકારતા હો તો તમારે તમારું કાપરવણું અથવા હિંસને હોય તે છોડી દેવાં જોઈએ અને હાડવું જોઈએ." જે માણસ મારવાની ધારા ધરાવતા નથી તેને તેને અહિંસા શીખવી શકો નહિ. મુંજા માણસને મોનની પ્રુખી નહીં મોનના શાળ તેને સમજાવી શકો નહિ. જે કે હું જાણું છું કે મોન એ ઉત્તમ વસ્તુ છે છતાં મુંજા માણસને વાચા મળે તે માટે એ ઉપાય લેવા ઘટે તે લેવાં મારે અચકાવું જોઈએ નહિ. હું તો રાજ્યવત્તન માનમાં માનતા નથી. પણ મનરથી રાજ્ય હોય તેના કરતાં કદાચ પાલમિન્ડરી રાજ્ય વધારે સારું હોય. હાંસિક (લક્ષ્મી) માણસોને તેમની હાંસિ ઓછામાં ઓછી તુલકાનકારક રીતે કરવાનું શીખવીને, તે શીખવાની મિમામાં જ અહિંસાના સદ્ગુણ સમજાવવા માં કદાચ હું સક્ષણ થાઉં. આ રીતે જ અહિંસા અથવા સત્યાગ્રહના સિદ્ધાંત તો હું વધારે સારી રીતે પ્રચાર કરી શકું.

...તમે કહે છે કે "હાંદીઓએ એક ભત્તી તરીકે ભૂતકાળમાં પુરા ગાનવર્ષકે હાંસિને ત્યાગ કર્યો હતો અને રાજપુર્ષકે માનવતાના પહેા ઉભા રહેવાનું પસંદ કર્યું હતું." આ વસ્તુ યું એતિકાસીક દ્રષ્ટિએ સારી છે? મને તો ન હ ભારતને કે રામાયણમાં અથવા તો મારા પ્રિય તુલસીદાસમાં, જે આધ્યાત્મિક દ્રષ્ટિએ વાસ્તવિક કરનાં વધું મીઠા ભય જોવું છે. તે કરામાં આ વસ્તુનાં નામનીશાન જ્યાંતાં નથી. અત્યારે હું આ પ્રત્યેના આધ્યાત્મિક અર્થનો વીચાર કરતો નથી. એમાં અવેતની પ્રત્યેને જર લેખીતરસપ, વેશથી ભરેલા અને દુરમન પ્રતે દયાહીન કરવા વર્ણવ્યા છે. દુરમનને પ્રરાભવ કરવા માટે તેમણે યુક્તા પ્રક્રિયાઓનો પણ આશ્રય લીધો છે. એ પ્રથિમાં બુધ્ધિના વર્ણનો અપચાર કરતાં ઓછા બચકભર્તા નથી. માનની કલ્પના કરી શો એવા વીનાશનાં સવર્ગાં શઆતોથી થોડાઓને સમજ કરેલાં

છે. રામની કીર્તી ગાવાને તુલસીદાસે જે પહેલું બન્યું બનાવ્યું છે તેમાં દુરમન નો નાશ કરવાની તેમની શક્તિને પ્રથમ રચાન આપ્યું છે. સ્વાર પછી મુસલમાન કાળ હોય. તે કાળમાં હાંદીઓ મુસલમાનોને કરતાં હાવાને મારે ઓછા તત્પર નહોતા. માત્ર તેઓ સંગઠીત નહોતા. શરયે પછુ કાંઇક નમળા પડ્યા હતા અને અંદર અંદર ના કચ્છાણથી છીનવિલ ચઇ મયા હતા. આ ભત્તીને વીરો તેને જ ત્યાગનું આરોપણ કરે છે એવો ત્યાગ કરવાનું મતુરશ્ચતીમાં કહ્યું નથી. ભૂતમાન પ્રયે દયાના સીદ્ધાંત તરીકે થોદ ધર્મનો વીચાર કરીએ તો તે પુરેપુરો નીધળ નીવડયો છે. દંતકથાઓ જે સાચી હોય તો મહાન શકરાચર્યે હાંદીહુસ્તાનમાંથી થોદ ધર્મને હાંધી કાઢવા માટે અવશ્ય ઘાતકાપણું વાપરતાં માટે અંતક્રો ખાધા નહોતા, અને તે સક્ષણ થયા! પછીના ઘીટીશ કાળ લો, પ્રભતું દરજ્યાત નિ:શસ્ત્રી કરણુ યહું છે પણ દિલમાંથી મારવાની ઇચ્છા જરાય મઇ નથી. જ્ઞાનોમાં પછુ આ સીદ્ધાંત તદન નીધળ નીવડયો છે. એ લોકોમાં લેખીને દેખાને ડરવાને વહેમ હારે છે. પણ દુરમનના જન માટે પ્રોઇ પણ યુરોપીયના નેટલી ઓછી પરવા તેને છે. મારા કહેવાનો અર્થ એ છે કે દુરમનના વીનાશથી આ પુસ્ત્રી ઉપરના મીઠા કોષ લોકોને નેટલી આનંદ થાય તેટલો જ જાળને તે પછુ થાય. હાંદીહુસ્તાને માટે વધારે માં વધારે કહી શકાય તો તે એટલું જ અહીં કેટલીક વ્યક્તિઓએ બીજા દેશો કરતાં અહિંસાના સીદ્ધાંતને લોક પ્રિય બનાવવા માટે વધારે બારે પ્રયાસો વધુ સક્ષળતા સાથે કર્યા છે. પ્રજુ તે ઉપરથી એવો મત બાંધવાને કારણુ નથી કે લોકોમાં અહિંસાના સીદ્ધાંતે ઉર્ગ યુગ વધ્યા છે.

...તમે કહે છે કે "મારો મુદ્દો એ છે કે અહિંસા એ હાંદીઓની, જેની એમને ખબર ન હોય એવી, એક વૃત્તિ ચઇ મઇ છે, જે કોષ્ટ પણ વખતે ત્રપ્ત કરી શકાય, જેમ તમારો દાખલામાં તમે કરી બતાવ્યું છે તેમ." હું ઇચ્છું છું કે આ સાચું હોય પણ હું જોઉં છું કે મેં કહ્યું કરી બતાવ્યું નથી. આશીકામાં મારે મીત્રોએ કહ્યું કે 'પેસીરી રીઝીટન્ટ્સ' હાંદી મોએ નમળાના હર્ષાખર તરીકે ઉપાડ્યું હતું. હું એને અમારી અતનાની અજ્યુતો હતો અને તેમના પ્રયે હસતો હતા. પણ એમ કહેનારા સાગા હતા અને

હું ઘોટા હતો. મારા એકલાને વીરો અને બીજા થોડા સાથીઓને વીરો એમ કહી શકાય કે તે સખ્યાનું હથીવાર હતું અને સત્યાગ્રહ તરીકે વર્ણવી શકાય એમ હતું. પણ મોટા બાઝના લોકો મારે તો એ કેવળ શુદ્ધ 'પેસીરી રીઝીટન્ટ્સ' હતું. એના આશ્રય તેમણે એટલાજ માટે લીધી હતો કારણુ હાંસિનો આગ લેવાની તેમનામાં તાકાત નહોતી. આ શોધનો અતુભવ મને ખેડામાં વારંવાર થયો. અહિંના લોકો પ્રમાણુ માં વધારે મુક્ત હોવાથી મારી સાથે કરી સંભય રાખ્યા વીના વાત કરે છે અને મને સાક કહે છે કે આ ઉપાય તેમણે એટલાજ માટે સ્વીકાર્યો છે કે બીજો માર્ગ અખતાર કરવાની તેમના માં તાકાત નથી. જે બીજા માર્ગને આમ કરતાં તેઓ યજ્ઞો વધારે બહા-દુરીભયો ગણે છે. મને ભય છે કે અંપારણના લોકો અથવા તો ખેડાના લોકો નીજાંપણુ દાંસીને માથેડે ચડી જાય નહિ. અથવા તો ગેળીઓની ઝડીએ સાથે ઉભા રહી શકે નહિ. અને એટલા જોખમની સાથે એમ પછુ કહી શકે નહિ કે અમે મહેસુલ નહિ ભરીએ અથવા તો તમારે માટે કામ નહિ કરીએ. એ વસ્તુ એમનામાં મને દેખાઇજ નથી. એટલે મારી દલીલ એ છે કે જ્યાં સુધી પોતાનું રક્ષણ કરવાની તાલીમ પ્રતિ ન મળે ત્યાં સુધી એ નીજાંપ ત્રિત તેઓ મેળવી શકશે નહિ. અહિંસાનો પાદ તો એ માણસે આપવાનો છે જેનું જીવન જીવસાથી તરવરતું હોય અને જે પોતાના વીરોધીની સાથે છાતી કાઢીને ટટાર ઉભો રહી શકે એમ હોય. મને લાગે છે કે અહિંસા પુરેપુરી સમજવા માટે અને બરાબર પચાવવા માટે શારીરીકે હાંમતને પુરા વીકાસ થયેલો હોવો એ અનીવાર્ય છે.

હું તમારી સાથે સંમત નથી થતો કે હાંદીહુસ્તાન પોતાના નૈતિક બળથી પશોમમાંથી અથવા તો પુર્વમાંથી, ઉત્તરમાંથી અથવા તો દક્ષિણમાંથી ગમે એટલાં લક્ષરો ઉતરી આવે તેમને પોતાના કીનારા ઉપરથી પાછા હાંધી શકે. સતલ એ છે કે આવું નૈતિક બળ એ રી રીતે ખીલવી શકે? આ નૈતિક બળના પહેલા સીદ્ધાંતે પણ એ સમજ શકે તે પહેલાં એણે શરયે મળવાનું બનવું જોઈએ અર? આને કરોડો માણસો દરેજ પ્રાતઃકાળે જન્મનિપતાના નામની આ પ્રમાણે કેડડી કરે છે.

તદ બહા નીધલમદ' ન ચ ભૂત સંધ: એ નીધલ બહા હું છું, પ'ચમદાભૂત યી બનેલો આ દેહ તે હું નથી.

પ્રાત: સ્મારમી હરિ સંસ્કુરદામત-તવ્ય

હું દરરોજ સવારે મારા હૃદયમાં સુકુરી રહેલા આત્મતત્વનું સ્મારણું કરું છું.

વાચો વિભાન્તિ નિખીલા વલ્લુમહેણુ યન્નેતિ નેતિ વચનો નિમમ્મા અવોચુ: જ્ઞના અલુપ્તધર્મી તમારા પ્રકારની વાણી પ્રગટ થાય છે, વેદ પણ જેનું વર્ણન નેતિ નેતિ કહીને કરે છે.

હું કહું છું કે ઉપરના શ્લોકો મોખવા માં જન્મનિપતાની આપણે કેડડી કરી એ છીએ. કારણુ તેના બળ અર્થનો કરી વીચાર કર્યો વીના પોપટની માફક એ રડી જઇએ છીએ. આ શ્લોકમાં જે રહેલું છે તેના પુરા અર્થને તો એક પણ હાંદીને સાક્ષાત્કાર થાય તો હાંદી ઉપર ચડી અવતા બળવાન માં બળવાન લક્ષરને હલાવવા માટે તે એકલો પુરતો થાય. પણ આપણામાં એ તાકાત આજે નથી અને જ્યાં સુધી દેશમાં સ્વતંત્રતા અને નીજાંપતા વાતાવરણ ન બધાં તેવાં સુધી એ આવી શકવાની નથી. સવાલ એ છે કે વાતાવરણુ શી રીતે ઉપજ કરવું? દેશના મોટા ભાગના લોકોને જ્યાં સુધી એમ લાડ્યાં કરે કે પ્રોઇ માણસની અથવા તો પશુની હાંસિ સાથે પોતાનું રક્ષણ કરવાની તાકાત તેમનામાં નથી ત્યાં સુધી આવું વાતાવરણુ પેદા થઇ શકે નહિ. એ તો સપ્ત છે કે એક બાળકને મોક્ષનો અર્થ હું સમજવી શકું તે પહેલાં તેના માં પ્રજ્ઞ મનુષ્યત્વને વીકાસ થવો જોઈએ. અચુક દરજ્જે એનામાં આ શરીરની અને આસપાસની દુનીયાની આસક્તિ ટાળા થવા દેવી જોઈએ. તેજ આ શરીરના અને દુનીયાના ક્ષણુ બંધાર સ્વપ્નને ખ્યાલ હું તેને સહેલાઇ પીઠીને પરીપકન માય એની આરે રાહ જોવી જોઈએ. હવે મારી સુરેલી અહિ ઉભો માય છે કે આ વીચારને બચકદારમાંથી શી રીતે ઉતારવો? પ્રજુવાન શરીર હોવું એનો શો અર્થ? હાંદીઓ એ સર્ચ કારણુ કરવાની તાલીમમાં કેટલે સુધી જન્વું પડશે? દરેકેરેક વ્યક્તિ મે એ તાલીમમાંથી પસાર થવું પડશે કે સ્વતંત્રતાનું વાતાવરણુ ઉપજ થાય અને લોકોમાં શય કારણુ કર્યા

છે, એવાઓ અને છે. તેઓ પોતાની અકબલ વડે રાજ્યનું સ્થાયી કરવાનો કાર્યો રાખે છે, પણ હું એક છું કે તેઓ જેમ વીચારે તેને અનુભવે સેતાનની સેવા કરે છે. ખરા મર્દો તે કોઈ વીરલા—આપણા વીરો, આપણા દેશ ભક્તો, આપણા મહાન સુધારકો— જેઓ સત્યથી રાજ્યની સેવા કરવા ઇચ્છે છે અને જેમને હમણેશં રાજ્યની સામે યજ્ઞને જ તે સેવા કરવી પડે છે. સાધારણ રીતે, રાજ્ય આવાઓને પોતાના દુરમન લેખે છે.

હાલમાં માથુસ તે મર્દની રીતે જ કામ કરશે, બીજાને ન્યાયનો નહિ નામ. આ અમેરીકાના રાજ્યને નીભાવવા જે માથુસ બલ કરે તે નામદ સમજાવે. જે રાજ્ય યુદ્ધમાં ની ઉપર સત્તા ધરાવે છે તેને મારું રાજ્ય હું ગણી શકતો નથી. જ્યારે બધું જુલમ થાય ત્યારે જુલમી રાજ્ય ની સામે યજ્ઞનો માથુસ ભાતને હકક છે. કેટલાક માથુસો કહે છે કે અમેરીકાનું હાલનું રાજ્ય તેનું જુલમી નથી. કારણ તેઓની ખત ઉપર હુલમી થતો નથી, અને બીજાની ઉપર થાય છે તેની આડું બેલનારા ને દરકાર નથી.

જેમ દરેક સંસ્થામાં થોડા વજીરા કાટ હોય છે તેમ દરેક રાજ્ય તંત્ર માં પણ હોય છે. તે કાટ દુર કરવા ને સાદ યજ્ઞની જરૂર કદાપી ભલે ન હોય. પણ જ્યારે કાટ એ સંઘે ન હોય, જ્યારે જુલમ એ કામદાનું રૂપ પડે, ત્યારે એ રાજ્ય મરીને ન ખરે. શરીર ભય તે પણ ન્યાય કરવે, એ સત્ય બળવું. મેં કહ્યુંતા માથુસ છે, પાસેથી તુંબું છુંટી લીધું હોય તે તે મારી છુંટી ભય તે પણ મારે તેને પણ આપવું નેહકમ. તેમજ કદી અમેરીકાનું રાજ્ય હુણે તે પણ તેણે યુદ્ધમાંને છુટા કરવા વડે છે.

આપણે બોલીએ છીએ કે સમાજ અચુક કામને સારું તૈયાર નથી, પણ સારું કરતાં હમણેશં વખત લાગે છે. કેમકે જે થોડા માથુસો સુધારકો કરવા માગતા હોય તે બધા બહાદુર નથી હોતા. તમારા જેટલા બહાદુર બધા માથુસો થાય નહિ તેની ફિકર નથી, પણ સમાજમાં કેટલાક તે સંપૂર્ણ શુદ્ધ હોવા નેહકમ. જેમ એક ખમીરનું છુંદ આટામાં વ્યાપીને આખી રોટીને કુલાવે છે, તેમ આવા માથુસો સમાજમાં વ્યાપી ને આખા સમાજને મડાવે છે. એવા તે હજારે છે, કે જેઓના વીચારો યુદ્ધમાંની સામે છે પણ જેઓનાં આચરણ પોતાના વીચારથી વીરહ છે. તેઓ પોતાને વૈશીગટન અને કે કલિનના વશને કહાવે છે. પણ ખિરસામાં હાય ત્રાવી યમન કર્યા કરે છે, આજના દેશ સેવકો અને પ્રમો-

શીક માથુસો કેવા છે? તેઓ ઘ્યુપચુ મનના છે, ફીલબીરીના દરારો પસાર કરે છે અને અરજીઓ કરે છે; પણ કશી વાતમાં તેઓને છુત નથી હોતો એટલે તેમાં ભવીવાર પણ શો હોય? તેઓ રાહ ભેતા ભેસે છે કે કોઈ બીજા દુ:ખનું નીતારણ કરનારો નીકળે તે પોતાની તજે રહેા ન આવે.

જગતમાં હજારે નવસો નવાણું સત્યની વાતો કરનારા હોય છે, આચરનારા એક હોય છે. પણ સત્યની હજાર વાતો કરનારા કરતાં સત્યના એક આચરનારની કૃતિત ઘણી વધારે છે. ખજનો સાચવનારા યજ્ઞ હોય, તેનાથી તેમણે એક પાઈ પણ નહિ આપી શકાય. ખજનાનો માલીક એકજ હોય, છતાં તે બધું છુંટાવી શકે છે.

માથુસ સત્યની તરફ મત આપે એટલે કાંઈ તે સત્ય આચરતો કહેવાય નહિ. જ્યાં સુધી પોતાનો મત સિદ્ધ કરવાની તેને ધગશ નથી હોતી ત્યાં સુધી તે મતનું કંઈક પણ નથી. બહુમતી ના નીચું ઉપર પોતાને સિદ્ધાંત છોડવાને બદલે તેણે એકલા જુહુડું નેહકમ. બહુમતીએ જે કામ થાય તેમાં કરાવવાપણું શું રહ્યું? જ્યારે યજ્ઞ માથુસો યુદ્ધમાં રદ કરવાને મત આપે ત્યારે એમ માથુસું કે યુદ્ધમાંની રદ કરવાપણું રહ્યું નથી. હવું તેની સામે જુહુનાર એક માથુસે તેનું મુળ ઉખેડ્યું એમ માથુસું.

હું એમ નથી કહેતો કે દરેક માથુસ જ્યાં જ્યાં જોઈ જુએ ત્યાં ત્યાં તે દુર કરવાને બંધાયેલો છે, પણ હું એકસ કહું છું કે તે પોતે જોડામાં ભાન નહિ લેવા તે બંધાયેલો છે. જ, માથુસ માન વીચાર કરીને પ્રમાણે વતે નહિ તેમાં શી મજા હોય? જે મારો માલ કોઈ ચોરી ભય તે હું તે અધિક યજ્ઞ ગણી ભેસી રહેતો નથી પણ ચોરાયેલો માલ પાછો મેળવવા અને ફરી ને ચોરાય તેમ કરવા પ્રયત્ન કરું છું. જે માથુસ કહે છે તેમ કરે છે તે જુદી ભાવને બને છે. તેવા માથુસ નથી દેશની, નથી સમાજની કે નથી મીઝાની દરકાર રાખતો સત્યને સેવતો આ બધાને તે સેવે છે.

જુલમી કાયદા છે એમ આપણે કહીએ છીએ. તેની સામે આ- પણે યજ્ઞ? સાધારણ રીતે માથુસો કહે છે કે જ્યારે ઘણા માથુસો તે કાયદા નાપસંદ કરશે ત્યારે તે રદ થશે. તેઓ કહે છે કે જે તેઓ સામે થાય તે કાયદાને દોષ અમલદારને છે.

હું એકક યજ્ઞને કદી શકું છું કે મેસેન્સીટમાં જે યુદ્ધમાંની વીરહ છે તે એકજ માથુસ હોય તે તેજે

યુદ્ધમાં નલાવવામાં કર આપી કે બીજું કંઈ પણ કરી મદદ નહિ કરતાં બીજાઓ તેના મતના ન થાય ત્યાં સુધી તેણે ખરાય કામ કરવાનું નથી. કેમકે તે એકલો નથી. તેની સાથે હમણેશં જુદા છે. જ્યાં બીજાઓ કરતાં સાચી હો છે હું તે બીજા બધા કરતા વધતો છું. મને આ રાજ્યનો અતુલવ દર વરસે એક વેળા થાય છે. મારી આગળ કર લેનારો આવે છે તે વેળા મારે કર આપવા ની ના પાડવી જ નેહકમ.

હું બધું છું કે આ મેસેન્સીટમાં એકજ ખરો વીરલો યુદ્ધમાંની સામે યજ્ઞને સારું વેરો નહિ આપે ને જલે માં જશે તે તે હદારો યુદ્ધમાંની ખેડી યુદ્ધમાંની શરૂઆત થશે. જે યીજ ખરેખર કરવામાં આવે તેજ બની ગણાય. પણ આપણે તે લાંબી વાતો કરીને માનીએ છીએ કે વાતો તેજ આપણું કામ છે. યુદ્ધમાં તેડવાની ડીલવાલને ટેકો આપનારાં ઘણું છતાં કે પણ એક મદદ નથી.

જે રાજ્યમાં જોડી રીતે માથુસોને જેલમાં રાખવામાં આવે છે તે રાજ્ય માં ન્યાયી અને સારા માથુસોનું વર લેવા છે. તેથી મેસેન્સીટમાં આજે સારા માથુસો જેલમાં હોવા નેહકમ. યુદ્ધમાં રાજ્યમાં માથુસ જેલમાં જ રવતંત્ર છે. ત્યાંજ તેનું માન છે. જેઓ એમ માને છે કે સારા માથુસો જેલ જશે તે પાછળથી અન્યાયની સામે લડત ચલાવનાર નહિ રહે તેઓને લડત કેમ આવે તેની ખબર નથી. તેઓને ખરાની સત્તા જોડા ઉપર ફેટલી ચાલે છે તેનું ભાન નથી. જેલમાં પડેલા અન્યાયના જુલમનો અતુલવ કરનારા જેલમાં જેટલું કામ કરી શકશે તેટલું જેલના બહાર નહિ કરી શકે. થોડા વીરહ વીચારના માથુસોની સાથે ભળ્યા કરે ત્યાં સુધી તેઓ વીરહ વીચારના

કહેવાય નહિ. તેઓએ તે પોતાનું બધું વજન વીરહ ગતી કરવામાં વાપરવું વડે છે.

હું મારા પંડોશીઓની સાથે વાત ચીત કરું છું ત્યારે મને માલુમ પડે છે કે તેઓ સામે થાય તે બધું ખોલ ભેસે અને તેઓના બાપડી ક્રોડમાં રાખી પડે એમ તેઓ કહે છે. મારે પોતાને જે રાજ્ય ઉપર મારો અથવા મારાં કુટુંબનો આધાર રાખવો હોય તે હું નીરાશ યજ્ઞ પડું. મને લાગે છે કે જુલમી રાજ્યને

તાણે યજ્ઞ તે શરમભરેલું છે. તેની સામે યજ્ઞ તે સહેલું ને સરસ મેં જ વરસ થયાં કર આપેલો નથી. તેથી એક વખત એક રાતને સારું મને જેલમાં રાખવામાં આવ્યો હતો. જ્યારે આ ફેદખાનાની દીવાલો અને તેના લોખંડના દરવાજા તપાસ્યા ત્યારે મને રાજ્યની મુખોંડના ખ્યાલ આવ્યો. કેમકે મને કેદ કરનારા તે મેજબુ ધારતા હશે કે હું માત્ર હાડકાં અને માંસના બનેલો છું તે મુખોંડનો બજાવતો નથી કે હું દીવાલો થી ઘેરાયેલો છતાં બીજાઓ કરતાં માં ન્યાયી અને સારા માથુસોનું વર લેવા છે. તેથી મેસેન્સીટમાં આજે સારા માથુસો જેલમાં હોવા નેહકમ. જેઓ બહાર હતા તેઓ ફેદની સ્થિતિમાં હતા. મને તેઓ પડોશી શકયા નહિ તેથી મારા શરીરને જુલમ કરી. તેમ કરવાથી જે વધારે લાગે થયો, ને મારા વીચારો તે રાજ્યને સારું વધારે ભયંકર થયા. મેં જોયું છે કે યાજક છોડારાંજો જ્યારે કોઈ માથુસને કંઈ ન કરી શકે ત્યારે તેના કુતરાને કનેકે છે. તેમ રાજ્ય મને કંઈ નથી કરી શકવું તેથી મારા શરીરને ઈજા આપે છે.

મેં વળી જોયું કે શરીરને ઈજા આપતાં પણ રાજ્ય કરવું હવું તેથી મારું જે કંઈ માન રાજ્ય તરફ હવું

દીવાળી ઉજવે શાને?

(સ્વનાર: પુરૂષોત્તમ વીરહભાઈ પરમાર જુલવાનો)

ગ હ ળ

અહો! શું સંતોષે રાજે	યજા બેઠાસ છુરા વે,
ગરીબોની બજે હોળી	દીવાળી ઉજવે શાને?
બરી અનાબના બંડાર	કરે બરપુર બનને કાળાં,
અર! જુણે ખરે સંતાન	દીવાળી ઉજવે શાને?
કહો અમીરસ પીતા જે	કહો આંસું જળી દાબે,
વિધિના ખેસ ન્યારા રે	દીવાળી ઉજવે શાને?
કહો તણ્યા ઠટાકાના	કહો નીશાસના તણ્યા,
અર! કમભાગ્ય ભારતનું	દીવાળી ઉજવે શાને?

હિંદનો પત્ર

(અમારા ખાસ અખરખખી તરફથી)

વડોદરા, અક્ટોબર ૧૬, ૧૯૫૦.

હુદુદ્રાખ્યાદમાં સરદાર

હાલના નામપ વડા પ્રધાન સરદાર વલ્લભભાઈ પટેલે હુદુદ્રાખ્યાદ (દક્ષિણ) ની તેમની મુલાકાત દરમ્યાન અનેક વ્યાખ્યાને આપ્યાં હતાં હાલ હુદુદ્રાખ્યાદ રાજ્ય કેન્સિસના કામી કમીટીની સભામાં તેમણે કહ્યું: "અખ્યાસ હોદ કેન્સિસનાં મુળ યુગ્ય છે હાં છે, કેન્સિસીએ પરપર ગમે ભેદલા અરહે તે પશુ કોઇ કેન્સિસી એને ઉખેડી શકશે નહીં. નાસિમાં કેન્સિસ હસા છુપ યદ જ્યે એવી મેલી હમ્લા સેવ નારા દીકારોના યહાખોરા નીરાશ યયા છે. આ પવિત સંરચા માટે જનતાના હૃદયમાં કેટલો ઉમળકો, પ્રેમ અને ઉત્સાહ છે તે આપણે ભેડું. હું સાહ સબ્દોમાં કહું છું કે આવતાં વસ કે પંદર વરસ માટે કેન્સિસ સામે કોઇ પ્રતિસ્પર્ધી સંરચાને ટકવાને અવ કાશ હું ભેતો નથી. હુદુદ્રાખ્યાદ ત્રય બાગોનું બનેલું છે એક બાગ આમ્ર, બીજો મહારાષ્ટ્ર, અને ત્રીજો હાથીક સાથે સંબંધ ધરાવે છે. કમનસીબે, હાલમાં આજે આપણે આખા દેશ પ્રત્યે વશારીની નેટલી લાગણી ધરાવી છે છીએ તેવી વધારે લાગણી આપણી યાત્રીએ પને કોએ, ભાષાએ તથા પ્રદેશો પ્રત્યે ધરાવીએ છીએ. કંઈ કેન્સિસ જ આવી વશારીની સંકેડી લાગણીથી પર રહી શકે છે અને રહી છે. સુટંપીએ હવે થોડાજ મહિના પછી યવાની છે. સાર પછી તમારે કોઇ ધવળી રીતે આ જતખદારી માંયે લેવી જ ભેદશે."

હાલ-પાકીસ્તાન

હુદુદ્રાખ્યાદની ભહેર સભામાં સર દારે કહ્યું: "પાકીસ્તાનના આશયની આપણને ભ્યાં સુધી ખાતરી ન થાય આં સુધી આપણે આપણા સંરક્ષણ પાલળ દરોડા રૂપીયાના ખરચ કરવે પડશે. ભે આપણે તેમ ન કરીએ તે ભારતની મુજ અને હુધર સમક્ષ જવાબદાર હરીએ. આપણે પાકીસ્તાનના દીકમન બનવા માગતા નથી. પશુ ભયારે તેએ આપણને દુકમન કરે છે સારે આપણે તેને સ્વીકાર કરવો ભેન્એ ને આપણે સાવચેત રહેવું ભેન્એ. એકમે પાકીસ્તાનના વડા પ્રધાન હુદ અખી ભહેરાતની આને જે વાતો કરે છે તેવું ત્રાય આપણે તેમનાં વાણી ને વર્તનની વલત દારા કાઠવું ભેન્એ. હૃદયની ભયા અને મુખના ઉ-આરો વચ્ચે એ નથી તેને આપણે ખાતરી કરવી પડશે. વાણી અને વર્ન વચ્ચે લેચમાત ભેદ ન દેાય

તે જ સુદઅખી ભહેરાતને કંઈક અર્થ છે. જે કર ફેલાયેશે છે તેમાં હું વધારો કરવા માગતો નથી. ઉલટ હું તે આહુરાતપુર્વક અને નીખાલસ તાથી તેમાં ધટારો કરવા છમ્મું છું. હું તે એમ પશુ કહું છું કે ભે દેશ વચ્ચે ત્રાયદ છમ્મળે એ માંડપખની નીચી છે. ભે તેએ ખરેખર ત્રાયદ ન માગતા હેય તે આપણને તેને વધી નથી. પરંતુ તેમણે એ ભાવના મુજબ જ વર્તવું ભેદ્યે. સંધિના આઠાઉના બનાવો અને ત્પરખાદ બનેલા પુર્વ બંધાનના બનાવો એ ભાવનાને ભાણે જ અનુરૂપ છે. એ સાચું છે કે પુર્વ બંધાન જુએ આ પણે કરારો કયો હતા; એ કરારોને ભારતના લોકો વાસે સ્વીકાર કરાવવાને મારાં કરતાં વીશેષ સખત પ્રયાસ કોઇએ કર્યો નથી પરંતુ એ કરારોની કટો કટી તો ભારત અને પાકીસ્તાનમાં સલમતી માટે કવી પરિસ્થિતિ સરખય છે તેમાં રહેલી છે. આ કરાર યવા છતાં ભે તેએ એમ કહે છે કે આપણે તેમના દુકમનો છીએ તે તેમની પોતા ની ભત કરતાં નથી. વધુ ખરાય દુકમન બીજા કોઇ તેમની."

મુસ્લીમોને

સરદારે કહ્યું: "હું મુસ્લીમોને ખાસ કહેવા છમ્મું છું કે તેમને ભારતના નાગરીક તરીકેના સમાન અધિકારો છે. સાથે સાથ ભારતના પ્રત્યેક નાગરીકે ભારતનારી તરીકે વીચારવાનું છે અને જે રીતે જ વર્તવાનું છે. કેટલાક કામ્ય એમ વીચારતા હેાય કે પાકીસ્તાન તેમને માટે યાવાનું ધામ છે. તેએ ભે ખરેખર તેમ માનતા હેાય, તો વીના વીસબે અદાથી ઉપડી જવાની તેમની ફરજ છે. અમે તેમ ના માર્ગમાં મુસ્લીમોએ ઉભી નહીં કરીએ અને તેમને ખરેખર આ માટે સગવડ પુરી પાડીશું. તેમની વીદાય માત તેમના જ નહીં પશુ ભારત ના મુસ્લીમોના દીતમાં પશુ છે. થોડા દીવસ પર લાહોર ખાતે પશ્ચિમ પંખળ ના મવર્નરે એમ જણાવ્યું હતું કે ભારતના ત્રય દેરાં મુસ્લીમોના સ્ક્ષણ માટે પાકીસ્તાને સર નવાવરુ પડે છે, આણું હેબેવાની ની દીતમાં થી મને અ.ચર્ચા થય છે. ભારતને મુસ્લીમોનાં દીતવું એ કોઇએ તુકલાન કમું હેાય, તેમનાં લ મણી અને ભાવ નાન ને કોઇએ દુકપયોમ કર્યાં હેાય, તે તે આ દેશના ભાગલા છમ્મળારો એએ જ કયો છે. ભે કંઈ બન્યું છે

તેને માટે તેએ જ હોવિત છે. એકમે મારા મુસ્લીમ ખીરાદરોને હું એ પાકી સ્તાનીએની વાણી પર વીધાસ ન મુકવા અને એમની યુક્તિ પ્રમુક્તિએ માં ભેળવાણ ન જવાની સલાહ આપું છું. હાંદુએને પશુ હું છુતાલગ છલી જવાની વીનની કહું છું. બને પડે શુએમ્લા અને મેરીબહુ વાતાવરણ ઉછું કરવા વીચારશીલ વ્યક્તિએને હું અપીલ કરું છું. આપણું રાષ્ટ્ર તે બીનસાંપ્રદાયીક રાષ્ટ્ર છે. પાકી સ્તાનની જેમ આપણે આપણી નીતી ધરી શકીએ નહીં."

આયુની ઇમ્લા

વધુમાં સરદાર પટેલે કહ્યું: "એમની મુલ્યધરી પહેલાં પાંચ મીનીટ સુધી હું તેમની સાથે વાટાઘાટ યાત્રી રહ્યો હતો. હૃદયની કેવી લાગણીએ સાથે બાણુ આ વિશ્વ છોડી ગયા હતા એ હું જાણું છું. આયુની છમ્મળથી હું વાંકે રહીએ. ભાગલાને એમણે કહી રહીએ કર્યો નહોતો. છતાં એમ ની અદાસક નીતી સિવાય બીજી કોઈ રીતે આ લાગલાને તેએ ઉપા લાગવું પશુ છમ્મળતા નહોતા. ભારતમાં બધું હરીકમ હરી, અર્થની વલખતી માટે ની ખાતરી મેળવી, ફરંગીના મુસ્લીમોને, હાંદુ અને શીખોના, પાછ લેવાનું સમનવવા તેએ ફરંગી જવાના હતા. એજ રાષ્ટ્રને ભે છુલા છુલા ભાગોમાં વહેંચી નાખવા એ છે જ મોટું હેવાનું તેએ માનતા હતા, અને તેથી જ ભારતના હાંદુ-મુસ્લીમોને એ સાથે મળી જવા તેએ વારંવાર વીન વતા હતા. ભારતના મુસ્લીમ ખીરા દરો પોતાને ભારતીય જન તરીકે માનતા યશે અને હાંદુ-મુસ્લીમ વચ્ચે હૃદય પલટો યશે સારે જ કામી એકતાનું આયુનું સ્વપ્ન સીધં યશે."

કેમખાલને વિધેય

કેન્સિસ ના પ્રમુખ પી. પુરૂષોત્તમ દાસ ટંકને અલાહવાદમાં જણાવ્યું: "આપણું ક્ષેય અને આપણે અ.દર્શન દેયને સુધી મેકશાદી રાજ્ય બનાવવા ને છે કે ભ્યાં એક મુસ્લીમને એક હાંદુ કે બીજા કોઇ પશુ કોમની વ્યક્તિ જેટલાજ હક હેાય તેથી હાંદુ રાજ ન ખારનાક દુસ્ત્રીયા પ્રમ્લએ મોટ રરો દેરાવહ જવું ભેન્એ નહીં. પાકી સ્તાન ભલે ગમે તેમ કરે, આપણે તેની નહલ કરવા માગતા નથી ધાર્મિક સીધંધોતો પર રાખવું ધહતર કરવા માટે પાકીસ્તાને એક દીવસ પરતાવું પડશે એની મને ખાતરી છે આજ ના ફનીયાનાં કોખવ કે સાંપ્રદાયીકતા ને રચ ન હેાઇ શકે નહીં. ભારતને કોખવહ સાથે કશી લેવા દેતા નથી. ન્યાય અને સમાનતાના સીધંધોતોમાંથી ભારત કદી સંકેત યનાર નથી હું એક સંરકૃતિને માટે આમ્રક રાણું છું તે હાંદુએની મુસ્લીમોને વલખ કરવા

નહીં પશુ તેમને એકત્ર કરવા ખરે. હાંદુ અને મુસ્લીમ સંરકૃતી જેવી કોઇ વસ્તુ છે જ નહીં. એક હાંદી સંરકૃતી છે. કેટલાક હાંદુ મહાસભાવાદી એ કોખવાને વખેદતા મારાં તાને તરનાં ઉચ્ચારણથી નીરાશ યયા છે. ભારત હાંદુ રાજ્ય હોવું ભેદએ એવા વીચાર નહીં ધરાવતા હેાય તેએ મોટા ખ્યાલથી તેમ ફરી ગ્યા છે."

'આઝાદ' કાશમીરમાં કમન

શ્રીનગરને એક સદેહા જણાવે છે કે રાવલીકોટ (પાકીસ્તાનના કખળ હેડળને ભાગ) ખાને મળેલી અખીલ જમ્મુ અને કાશમીર મુસ્લીમ પરીયદ તરફથી "આઝાદ કાશમીરમાં લેાકશાસીનું મુદન" એ નામની, હમ્મયાં જ પ્રગટ થયેલી પત્રિકામાં પાકીસ્તાન ના કખળ હેડળના આઝાદ કાશમીરની અંદર હાલમાં પ્રવર્તી રહેલી પ્રતી કુળ પરિસ્થિતિની મોંઘવનારી વીમતો ઉધારી પાડવામાં આવી છે. મોધકી અખ્યાસને કહેવાતા આઝાદ કાશમીર ના સરખખલાર વડા તરીકે વખૂંબી આ પત્રીકા જણાવે છે કે અખ્યાસ તેની ડોળખીનાં મેરખંધારણી કૃત્યોને કારણે મુસ્લીમ પરીયદ વૃદ્ધવાની અમ્ળી પર આવી ગઇ છે. વધુમાં પત્રીકા જણાવે છે: "પાકીસ્તાનમાં પ્રવેશવા પછી મોધકી અખ્યાસે રાજ્યના મુસ્લીમ અધીકારીઓમાં પ્રતિવાદમાં બીજ વાવ્યાં. આઝાદ વીસ્તારો અને પાકીસ્તાનમાં રાજ્યના મુસ્લીમોને એટલી હદે હેરાન-પરેશાન કરવામાં આભા કે હમરો મુસ્લીમો રોજ હિંદી પ્રદેશમાં જવા લાગ્યા. પોતાની સર મુખસારચાહીને માર્ગ મોઝાલા કરી આપવા અખ્યાસે સઘળા પીઠ અને પ્રમાણીક કાંપંરોને મીરઝાહએ તરીકે સમાવવા માંધ્યાં વીવીટ અને નીવો પીવત રાલવનાં કામ માટે પાકીસ્તાન તરફથી મળેલી સખસીડી અને ફડોને ઉપયોગ વીધાકે પ્રવૃત્તિએ અને શુકા તવોને ટકાવી રાખવા પાછળ ફરવા માં આણે."

"આઝાદ" કાશમીર સરકારમાંથી સરદાર હુદાલીમને કેમ હાંકી કાઢવામાં આભા તેની મોંઘવનારી બીજા આ લેખતાં પત્રિકા જણાવે છે: "આઝાદ કાશમીર વીસ્તારમાં પોતાનું પ્રધાન મંડળ રચવા અખ્યાસને જે હીલરીક ડહમન રમ્મું હોતે તેને પરિણેસે લેાક મત મુજબ જ ઉરકેરાઇ ગયો હેના પ્રથમ સપાઠા દરમીયાન પોલીસ દળ અખણ બનાવવામાં આણ્યું. લોક રતાતમ્ય કમ્બી નાખવામાં આણ્યું સભાસરવસ પર મોળખ્યાર કરવામાં આભા, બીને પરિણેસે નવનાં મરજુ યવાં ને વાલ જણુ છમ પામ્યા. દર રાખકાદી. કમ્પંતાને, પત્રકારો, ધારા શ.એ.સી.એ અને વળી આઝાદ કાશમીર સરકાર ને લ.લાક મેડે ડ અધીકારીઓની.

"ગીરવતી" રવામાં આવી. યુદ્ધ શાહ અને સરદાર છાલાદીને આજાદ કાશ્મીર પ્રદેશમાં પ્રવેશવાની સહયોગ મનાઇ ફરમાવવામાં આવી. તમામ મુલકો વાઢન વહેવાર બંધ કરી દેવા ગયા, અને કેટલાક સમય માટે બેટા દ્વારા ગ્રેસમ કોળીખવાની મનાઇ કરવામાં આવી. જનતામાં ભય અને હેતુક પેદા કરવા પાલંદરી વીરનારો લાગ લાગત ૪૮ કલાક સુધી ગેરો ધાલવામાં આવ્યો. રાજદ્વારી કેડીએ પર સીતમ ગુજરાતનું યુદ્ધ ભયનું આ લાંબ કારગત ન તીવરકાયેથી સામાન્ય રીતે જનતાને મળતી આવ રમક યોગ્યોને પુરવઠા રોડી દેવાયો."

ગુજરાતમાં રાષ્ટ્રપતિ

એ અઠવાડિયે ભારતના રાષ્ટ્રપતિ ડો. રાજેન્દ્રપ્રસાદ ગુજરાતમાં પધાર્યા હતા. તેઓ ગુજરાતને ભક્તિમય રીતે આજ્ઞાવા નથી. પશુ આ વેળા તેઓ સમગ્ર દેશના રાષ્ટ્રપતિ (પ્રેસીડેન્ટ) તરીકે પધાર્યા એથી આ મુલાનાને વલ્લય મહરવ પ્રાપ્ત થયું. અમદાવાદમાં પધારી તેમણે સહૃદય પહેલી વાદાકાત સામયતી આશ્રમની લીધી. આ ગાંધીજીને એરડામાં રહેતા હતા તે એરડામાં પ્રાર્થના થય તે દરમિયાન ડો. રાજેન્દ્રપ્રસાદને રહસ્ય આવી ગયું હતું. તેમની આંખોમાંથી અપરધારા વહી હતી, અને ૧૫ મીનટ સુધી તેઓ પોતાની લાગણીને કમ્પમાં લઇ શક્યા નહોતા. પ્રાર્થના બાદ તેમણે આશ્રમવાસીઓને ઉદ્દેશીને કહ્યું: "હું લાંબી સુલત પછી આશ્રમની મુલાકાતે આવ્યો છું. આજે છુલકાળના દિવસોની રાષ્ટ્રતિથી અને બાપુને ગુમાઓની લાગણીથી હું તીવર બની ગયો છું, જેટલે મારી લાગણીને વચ રાષ્ટ્રીય યતને નથી. આજે હું એ સ્થળે બેઠો છું ત્યાં એક મુર્તી તીરાઇ રહી હતી. એ મુર્તી આજે નરી આંખે દેખાતી નથી, પશુ તેનું છુલન અને હેલમ હણુ પશુ છુલવત છે. મહારાષ્ટ્ર ઠાંકી ક્રમ માટે આ આશ્રમ છેડીને ગયા ત્યારે તેમણે પશુ લીધું હતું કે ત્યાં સુધી દેખને સ્વતંત્ર પ્રાપ્ત ન થાય ત્યાં સુધી તેમને અહીં પાછા નહીં ફરે. અત્યારે તેઓ અહીં આવી ઠકે એવી સ્થિતી પેદા થઇ ત્યારે એક બંધી પાગલ યતને તેમને પ્રાણ લીધો. ગળીએ પ્રીય એવો રચનાત્મક કાર્યક્રમ આપણે પુરા કરવો બાકી છે." અમદાવાદની વીરાટ મેળાને સંબંધિતતાં રાષ્ટ્રપતિએ પ્રમુને સરકારના કામમાં મદદ કરવાની વીનંતી કરી હતી.

અહમદાવાદ, હાલોહ અને આજુકાદામાં

મહેમદાવાદ ગુજરાતના કોંગ્રેસ સેવા જળના પાંચ હબાર રવમસેવકોની ત્રણ વિભાગની હેલી હતી. આ સ્થળને ૧૯૪૬ ના જુલાઈમાં અમદાવાદના કોમી

રમણભાઈ આલમવિદાન આપનાર બે જુવાનો વસંત અને રબળ-એક હાલુ અને બીજો સુરસીમનું નામ આપ્યું હતું સ્વવસેવકોએ રેડીયા, ઝાડુ વગેરે જેવાં રચનાત્મક કાર્યોમાં પ્રતીકો પોતાની સાથે રાખ્યાં હતાં એથી રાષ્ટ્રપતિને તીણે આનંદ થયો હતો.

હાલોહમાં બીલ સેવા મંડળનું યુગ્મ મથક છે. આ મંડળ શ્રી હકમરખાવાના માર્ગે દર્શન તલે ગયાં ત્રીસ વરસથી એકઠાં કામ કરી રહ્યું છે. આં રાષ્ટ્રપતિએ સમાજના ધરવ વંગેને આદિવાસીઓના સેવા કાર્યમાં કોળી આપવા વીનંતી કરી હતી. આજુકાદાં બેલી કોલેજની સાથે પશુ સંવર્ધન સંસ્થાનું ઉદ્ધવાન કરતાં રાષ્ટ્રપતિએ જણવ્યું હતું કે "આપણે આ દેશ બેલી પ્રધાન હોવા છતાં આપણે અનાજ માટે વીંદશ તરફ જણવું પડે છે. સોડા એ સર પે તે ત્યાં દસ મજુ અનાજ પેદા થાય છે ત્યાં અગિયાર મજુ ઉત્પાન કરવાનું અશક્ય નથી."

બારડોલી અને સુરત

બારડોલીમાં સરદાર વલ્લભભાઈ પટેલની પ્રતીમાં પુલ્લી મુકતાં રાષ્ટ્રપતિએ સરદારને પોતાના વહીલ બંધુ જેવા જણાવી રહ્યું કે "ગાંધીજીએ સાધન સુચબું ત્યારે સરદાર અને તેમના બારડોલીએ દેશને ગેરથા આપી. સરદારની બરડોલી અભવળના દ્રશ્યોત દેશની સ્વતંત્રતા સીક કરવા સભામંદળે ઉભાં થયાં, અને વજી વર્ષ પર રાષ્ટ્રને આજાદી મળી. બીડીશા ભારત છેડી ગયા બારે તેમણે રાજ્યને મન ફાવે તેમ રાજ્ય કરવાની સ્વતંત્રતા આપી હતી, પશુ સરદાર અને તેમના રિયાસતી ખાતાએ ધીમી પશુ મહકમ મતીએ કામ કરી નાના મોટા પ્રલેકે દેશી રાજ્યની હેલેંગ રકતપાત વગર ત્રણ વર્ષની અંદર સુદર અવવરથા રચાપી હતી." સ્વરાજ આશ્રમ ખાતે ખાદી વીલાલયમાં ઉદ્ધવાન કરતાં તેમણે કહ્યું: "૧૯૨૨માં અમે સહુ અહીં એકઠા થયા હતા, અને બાપુએ અમને સ્વરાજ સીક કરવા માટે છેડા કરવા કરવા ના અને મરી પુલ્લવાના ક્રમય લેવામાં આ હતા ગાંધીજીએ ત્રીવેદો આદિ સા અને સ્વાભંજનને માર્ગે જ તીજની વર્તમાન સમયઓને એક માત્ર ઉકેલ બનશે એ નિઃશંક છે. રેડીયો કે અણુચોળ જગતને શાંતીને માર્ગે લઇ જશે તેને તીજીય તો ભાવી જ રહશે. ગાંધીજીને રાહ સાંચો છે એ વીણે મારા મનમાં ફરી શંકા નથી."

સુરતમાં રાષ્ટ્રપતિએ ગાંધીજીની પ્રતીમાનું અનાવરણ કરતાં કહ્યું કે "ભારત ગાંધીજીએ બતાવેલી પલ્લી

દ્વારા સુરાભ્યનું બેય સીક કરી જગત સમક્ષ લાખડી બેસાડી શકે એમ છે. કોઇ પશુ પ્રકારની રચનાત્મક કીકને હું આવકારું છું, પરંતુ આજ્ઞાલ વારંવાર વહી કીકમાં એક હું ખરે જ ખેદ અનુભવું છું. જનતાને એ પોતાની સરકાર પ્રત્યે સતોપ હોય તો એવી સરકારને ફેરવી નાખવાને તેને અધીકાર છે. છતાં એને માટે લોકો એ લોકશાહીની નીતી અનાવવાની જોઈએ."

અમદાવાદમાં

ગુજરાતને પ્રવાસ પુરા કરી પાછા ફરતાં રાષ્ટ્રપતિએ અમદાવાદમાં ગાંધીજીએ રચાયેલી ગુજરાત વીલાઈની મુલાકાત લીધી હતી. અને કહ્યું હતું કે "અસહકારની હલતને એક ભાગ તરીકે મહાત્માજીએ આદરેશો આ રાષ્ટ્રીય શીક્ષણનો પ્રયોગ અમારા પ્રાંતમાં પ્રતીકુળ સંજોગને કારણે સફળ નથી થઇ શક્યો. પશુ તેમને એ પ્રયોગ હજુ ચાલુ રાખ્યો છે તે માટે હું તમને અભીનંદન આપું છું. સ્વરાજ મેળબ્યા પછી પશુ રાષ્ટ્રીય શીક્ષણ જરૂરી છે. સરદાર નવા નવા પ્રયોગો મહેલાઈથી શરૂ કરી શકે નહીં. પશુ આવા પ્રયોગો સફળ અને રાષ્ટ્ર માટે લાભદાયી પુરવાર થાય તે પછી તેને અપનાવી શકે ખરી. મહાત્માજીને માત્ર સ્વરાજથી સંતોષ થાય એમ નહોતું. તેમને તેા મારસી તેમજ શારીરિક શક્તિની ખીલવણીના હેતુને દ્રષ્ટિ સમક્ષ રાખી નવી શીક્ષણ પદ્ધતિ ઘડી તુલન સમાજ અવવરથા રચાપવી હતી."

તા. ૧૫ મીએ અમદાવાદમાં સ્વ. શ્રી. વિહલભાઈ પટેલની પ્રતિમાનું અનાવરણ કરતાં રાષ્ટ્રપતિએ કહ્યું કે "તેમણે દેશની આઝાદીની હલત વખતે માનુજીમીને કાળે સ્વવંરની આજુકી આપી હતી. વીહલભાઈ નીકર ને બકા ફૂટ કેમિન્ટ સરકારની હકમતના નેતા હતા, અને દેશના હીતમાં પોતાને એ ખર્કે દેશને તે કહેતા, તેમ સમ્યાહ અને ન્યાયચુકિતી તેમના રાજદ્વારી વીરોધીઓ પશુ પ્રશંસા કરતા, ધારાસભાના સ્પીકર તરીકે તેઓ સંપૂર્ણપણે નીષક્ર રહેતા, અને તેથી સર્વ પક્ષોની આદના મેળવી શક્યા હતા."

હીંદ અને પાકીસ્તાન

પંડીત નેહરુએ તા. ૧૬ મીએ પત્ર શારીને જણવ્યું કે "કાશ્મીર અંગે પશુ, સામા પશુ તરફથી અમારા પર આક્રમણ નહીં થાય તો અમે આક્રમક મા તેા ચુલ્કેર પગલું લઇશું. હીંદ એમ કહેવા છું તમમાર છું. તેમણે કહ્યું કે "યુદ્ધબંધીની મહેરત"ને વચ્ચે હીંદ અને પાકીસ્તાનની સરકાર અંગે કીકીક પત્રવગર થયો છે. આ બે દેશો વચ્ચે અલખાના વીચમ યુગ્મયતે ચાર છે, તેમાંથી કાશ્મીરને પ્રથમ અલામતી સમીતીને, અને રૂપીયાના

હીંદીયામથુને સવાલ ઇસ્ટરેશનલ મેને ટરી ફંડને સોંપાયેલો છે. પંડીત નેહરુએ કહ્યું કે "આશીના બે વીધેયો-નિબંધોની મીકલેટો અને અમે નહેરોના પાણીના અકા અંગે અમે ચોક્કસ દરખાસત રજુ કરી હતી. ભારત ના અને પાકીસ્તાનના જાળોનામાંકિત ન્યાયમુર્તીઓની બનેલી ડીયુનહને દ્વારા એ અકાને ઉકેલ લાવવાનું અમે સુચ્યું હતું, અને ડીયુનહને ગમે તે સુકરો માન્ય રાખવા અમે તમધારી બતાવી હતી. અમે એવી પશુ એકર ફરી હતી કે આ ડીયુનહને તમામ કામીલેટની અંદર ગણાય એવા (જરૂરીસીએબલ) વર્તમાન તેમજ ભાવી અકા સોંપવા. આવી ડીયુનહને તેના કામ લેવેતી પધારના (નેન-જરૂરીસીએબલ) એવા રાજકીય પ્રકાર ના અકા સોંપી શક્યા નહીં એ તેા દેખાતું જ છે." આ વીધે પાકીસ્તાન સરકારના ઉત્તરની રાહ જોવાય છે.

ભારત અને જગત

જગતના ચાલુ રાજકારણ સંબંધે અમે તે નેહરુએ આ પત્રકાર પરિષદમાં જે પુલાસા કર્યા તેના યુગ્મ મુલા આ પ્રમાણે છે: "(૧) લોકશાસનવાદી રાષ્ટ્રો અને સામ્યવાદી રાષ્ટ્રો વચ્ચે વિષદ અનીયામ" છે એમ અમે માનતા નથી. આવા વિશ્વવિષદતાં પરીણામ ફરેક રાષ્ટ્ર માટે બનાવક હશે એમ સમજી તેને તીવારવાના તમામ પ્રયાસ કરવા જોઈએ. (૨) ફૂર પુર્વમાં હાલમાં કેડેકાણે પ્રવર્તા રહેલી મુકેલ પરિસ્થિતિ ડું કારણ ચીનને રા ડું સંધમાં ધાખલ કરવાને ધનકાર અને તેની સામે ઉભા કરતા અવરોધો છે. (૩) દક્ષિણ કોરીયામાં છત મળ્યા પછી ઉત્તર કોરીયાને સાંતીનું કેહેણ મોડાવી, જરા ધીરજ રાખી શાંતી રચાવવાને પ્રયાસ કરાવે જોઈએ હતા. તે વિના રાષ્ટ્ર સંબંધોને એ ભારતને મજુર નહોતું. (૪) ફરેક દેશમાં રાષ્ટ્રકલ્પ વતી અલસ લક્ષર રચવાની દરખાસત સાથે પશુ ભારત સંબંધ નથી.

સૌરાષ્ટ્ર ઇતિહાસ પરિષદ

આ અઠવાડિયે જુનાગઢમાં સૌરાષ્ટ્ર ઇતિહાસ પરિષદ ભારાઇ. આવી પરિષદ ભારાવને આ પહેલો જ પ્રસંગ હતો. પરિષદમાં મુલેલ એક કરવામાં સૌ રાષ્ટ્રને સળંગ અને સંપૂર્ણ ઇતિહાસ તૈયાર કરવા માટે સૌરાષ્ટ્રના ફરતવેને તેમજ સાહિત્યક ફરતવેને પશુ મળવવાની અને મંરોધાન કરવાની તેમજ આ કામ માટે નીર્ણય કરવા એક સમાતી તીમવાની વીનંતી કરવામાં આવી હતી. ખીલ્લ કરવા દ્વારા સંભારમૂમાં સંસ્કૃતી અને પતીહાસને બનાવ સાહિત્યક અવરચિયત રીતે સંપાદન કરવા માટે પાર સંબોની સમીતી રચવામાં આવી હતી. ત્રીજા ફરાવમાં જુનાગઢ અને જુનાગઢ સ્વ-પ્રીયમ વચ્ચેના રસ્તાને પંડીત ભાવલન લાલ ફિલ્ડનું નામ આપવાની સુચના કરાઇ હતી. ચોથા ફરાવમાં સોપનાય મંદીરના છળોદ્ધાર માટે આવાર માનવામાં આવ્યો હતો.

પીલગ્રીમ્સ પ્રોગ્રેસ પર ગાંધીજીનું પ્રવચન

(મહારાજવાઈના ડાયરીનું એક પાનું)

૧૯૨૮ માં ગાંધીજીએ આશ્રમમાં 'પીલ ગ્રીમ્સ પ્રોગ્રેસ' વાંચવા શરૂ કર્યો તે વખતનું બોધદાયક પ્રવચન :

“જુઓ બાપુ, આનો કતો કોણ? જન, બનિયન એ કોણ હતા તે તમને ખબર છે? આપણા પ્રદક્ષાદળના જેવા ટેકીલા, સલ્મની ખાતર પ્રદક્ષાદળને જેમ સંકટ વેડેલાં તેમ એ સત્યની ખાતર જેલમાં રહેલો અને આપણા તિલક મહારાજને જેમ 'ગીતારવર'ને જેલમાં ધોવે તેમ એમણે જેલ માં લખી આ યાત્રાગુની મુસાફરી. મુસાફરી કરી, ચડતી કરી, ઉત્તરી કરી, એ લખા.

ગીતા ઉપર બાપુએ છે તેમ 'પીલ-ગ્રીમ્સ પ્રોગ્રેસ' એ બાઈબલ ઉપર એક બાપુ છે. બાઈબલ ઉપર બાપુ પછુ ન કહેવાય. બાઈબલના સુંદરમાં સુંદર બામનું ધોવેય છે. અંગ્રેજીમાં તે એ બારેમાં બારે વસ્તુ અણુય છે. લખબમ બાઈબલની સાથે એ મુકાબ છે, અને બનિયને એને જોવી તો સરળ, સુંદર બાપુમાં બાળકોને માટે મુકરું છે કે

ન્યાં ન્યાં અંગ્રેજી બાપુ બોલાય છે ત્યાં ત્યાં બાળકો માટે એ અદ્ભુત પુસ્તક અણુય છે. એના કરતાં પુસ્તક ના ઉપોદ્દેશાતમાં, તુલસીદાસજીએ જેમ શામાણેને પઠ્યું છે તેમ, એ પુસ્તક ને વીળે કહ્યું છે તેમ, એ પુસ્તક બનિયનમાં વાંચી, અને છે પછુ શામા યજુના જેવું. તુલસી શામાણમાં બાળ કો રસના છુટાં પીએ છે અને બણા મોટા મોટાઓ ગોળાં ખાને છે, તેમ આ પુસ્તકમાં પછુ બાળકોને અતિથય રસ આપે એમ છે. જુઓ 'બવાટવી માં હું બટકતાં બટકતાં' એમ કહ્યું છે.

...આપણે ત્યાં પછુ સંસારને ઘેર અરુપરુપ કરી છે, તેમ એણે પછુ જનને અરુપ કહ્યું છે. એવી બવાટવી માં સાકરો હું એક ઘેર ગુફામાં આવી પડ્યો હતા એમ કહે છે. યાકયો તે શરિરિક પ્રયત્ન નહિ, પછુ આત્મા ને શાક એને લાગેલો, અનેક વીચારો કર્યા, અનેક કેસોવિધી અનેક વસ્તુઓ જણેલી, સાંભળેલી, પછુ કંઈ તત્વ જણુયાનું નહીં મળેલું. એટલે બીચા

રોને આત્મા યાકી પાકીને મુઝાઈ રહેતો એટલે યાકયી મુઝ અયો. મુઝ અયો અને સ્વપ્ન જેવું. સ્વનામાં એણે કોને દીકા? એક શટાટુટાં કપડાં પહેરેલા માણુસને. વાઙ, છોકરાં ઓ, કલો જેવેએ, સુદામા શ્રીકૃષ્ણને ત્યાં અયા ત્યારે કેવા પોયાક પહેરીને ગયેલા? રેશમી કોવની ઘોતી ને જરનીના જમ ને ખારાં બેથ દક્ષિણી પાવડી અને કસબી ઉપરચર્યાં પહેરેલાં કે? નહિ, શટાટુટાં કપડાં પહેરેલાં, તેમ આણે પછુ ચીંધરાં પહેરેલાં? કેમ કપી, ખબર છે, સુદામાએ શું પહેરેલું? તને તે ખબર નહિ હોય, પછુ મને તો ખબર છે, કારણ હું તો સુદામાના મામ પોરખંદર માં જ-ગેલો છું. વાઙ, સુદામાનું મો કષ્ટ બાઈજીએ હતું? જ્યમના ઘર તરફ હતું કે? બાઈ, એ તો ઘર ઝાડીને પ્રજુને ત્યાં જતો હતા. તેમ આપણુ મુસાફર પછુ ઘર તરફથી મો ફેરવેને બીજો કોઈ પથે ચડેલો હતા. અને વળી, એના ખખા ઉપર શું હતું? આપણે કોચરપમાં હતાં ત્યારે પાંચ મણુનો

કોથળો લઇને પેલો મજુર આવતો, તેવો કોથળો એના ખખા ઉપર હતા. પરસેવે એ રચગ્રેખ યદ રહેલો, અને એવા તે વળી અથેલો કે હું જ્યમ જેની રીતે કરી યકું કે હું ટદાર ઉભો રહે? આ માણુસના હાથમાં હતું એક પુસ્તક. એ પુસ્તક બીજુ કોષ નહિ, પછુ બાઈ બલ જ. વાંચીને એને આંસુ ટપકતાં હતાં. ગોપીચંદની વાત ખબર છે કે? પેલે નહાવા મેડેલા હતા ત્યાં ઉપરથી એની માતા એને જોઈ રચાં હતાં અને તેમની આંખમાંથી તેમના ઉપર આંસુ ટપકતાં હતાં. વાઈળાં તે કોઈ હતાં નહીં, છતાં વરસાદ કપાંથી પડતો હતા? ગોપીચંદ જેવું કે વરસાદ પડતો પોતાની માતાની આંખમાંથી પડતો હતો. પછુ એ કેમ રડતાં હતાં એ તે વળી આમાઉ કોષ ઘર સમખનીસ. પછુ આ બાઈને પછુ આંસુ ટપકતાં હતાં, પ્રજુને ઘેર જવા નીકળ્યો છે, આ તો બસતારાજ છે, એટલે એની આંખમાંથી આંસુ વહી રચાં હતાં.”

કૃષ્ણના જીવન પર ગાંધીજીના વીચારો

કૃષ્ણની આટલી બધી બક્તિ શી? મને તો દોઝે છે કે તેના શીર્ષને સાઘ તેની પદોપકાર ઠવેને સાઘ હોવી જોઈએ. પોતાની અમાધ સક્તિથી પાંડવોના નાના શબ્દને છુટ આપાવી, અને દુષ્ટ કોરવેનો નાશ કર્યો તે પ્રજા ને કુ:ખમાંથી ઠાડી. એથી એનાં ગીત ગવામાં ને એ અમર પહેરેને પામ્યા. તેણે કુરોધેન જેવાની ચરજ ન કરી. તેના પૈસાથી ના લલયાયા, પછુ સુદામાના તાંડલ તેને બારે મીઠા લાગ્યા. આ તેમની સાદાઈ. કૃષ્ણ ચરીત ચીતરીને કવીએ હવ વાળી છે. એવા મજુર નર શક અયા એમાં શંકા નથી..... મારો વીધય તો પ્રાય જીવનની જબ્બતા હતા. પછુ મેં કૃષ્ણ ના ચરીતનું લખી નાખ્યું. મને આ કૃષ્ણના જીવનનો વીચાર અઘ રોતના (જે બજન મંડળી મારી પાસે આવી હતી) તેના સંગીતમાંથી યયો. અઘ વાતનું સંગીત આપણા કરતાં પછુ પાતરે સાઘે લાખ્યું. તે સ્વાભાવીક અને મોઠું હતું. તેમાં વીલાટ બહુ નહીં હતા. ટોલક વગેરે બહુ હજવાં વાગતાં હતાં. ખુનખનો ચંદ હતા, એક ઝાડની નીચે અને સો મેઠાં હતા. બધાનો પોયાક મામડીયાનો હતા. સો છુઅણુ પાચીરી મેઠાં હતા. લોહો બધા મેકૂટ હતા. આપો દહાડો મજુરી કરી આવ્યા હતા ને હવે નીરોખ આનંદ લેતા

હતા. પ્રજુનાં નામમાંથી રસ પીતા હતા. મેં તેમાંના એકને કહ્યું, બાઈ, તમે તો બહુ રસ પી રહ્યા છો. તેણે જવાબ આપ્યો, શું કરીએ, બાઈ, મધમાં મારવા કરતાં અમે આમ જબનકીતન માં વખત ગાળીએ છીએ. આ લોહો પારેયાની જાતના હતા, એટલે સામાન્ય રીતે જબલીમાં ખપે, પછુ જારાયે જબલી ન હતા. અધીક્ષીત ન હતા. તેને એ શીક્ષીત વખત આપવાને તેઓ માં નવે રસ રહે તો તેની પાસેથી ધાણું કામ લેવામ એમ મને લાગ્યું. તેઓમાં ગાંનનો તો પાર નથી. તેને ઉપયોગ આપવના જોઈએ. ડેઠાં સુધાર જેમ પોતાના થીવારનો વાંક કાટે તેવી આપણી દયા છે.”

ક્ષણુ બંજુર શરીર ગાંધીજી

“આ ક્ષણુ બંજુર શરીર શું છે? અઘ કામે પવનની લદરીઓમાં સામે માં રહેો એતો હું મેડો હતા. મેં જન્યું કે નીચ પરીવરતને પામતાં આ મહાન ઘુલોની અંદર જેવું કંઈક છે એ ચીરકાળ ટકી રહે છે. દેરક પાંદડા નું પોતાનું અલમ જીવન હોય છે. એ ખરી પડે છે અને કરમાઈ જાય છે. પરંતુ ઝાડ જીવતું રહે છે. દેરક ઝાડ પછુ કાળે કરીને અથવા તો ઘાતકી

કુહાડીથી મરણુને શરણુ માપ છે; પરંતુ જંગલ, જેનો આ ઝાડ એક બામ છે તે જીવે છે. આપણે પછુ માનવ શક્તિમાં આવાં પાંદડાં જ છીએ. આપણે કરમાઈ જઈએ પછુ આપણા માં જે સનાતન છે તે અનંતકાળ પછુ પરીવરતને પામ્યા વીના ટકી રહે છે. કાલે સાંજે આવા વીચારો કરતાં મને બારે આશ્ચર્ય મહત્તું. પ્રજાનાં રમરણુ મને યદ આજુએ અને મેં નીસારો નાખ્યો. પછુ મેં તરતજ મારી ઉપર કાણુ મેળવી લીધી અને પોતાને કહ્યું: ‘હું જાણું છું કે મારો મીત એ જેવું પેલું શરીર નથી પછુ એની અંદર રહેલો આત્મા છે.”

પ્રતિજ્ઞા (ગાંધીજી)

“એક ગ્રહસ્થ વડોદરેથી આવ્યા, મેઠા દહાડા આશ્રમમાં રહ્યા. બાપુજી સાથે વાતો કરી અને સંપૂર્ણ વીચાર પછી પ્રતિજ્ઞા કરીને ગયા કે યુરવારે હું આવીશ અને મારી જાત રાષ્ટ્રિય સેવાને આપણુ કરીશ. પછી વડોદરે જઈને તેમણે યુરવારે ન આપવાનો કાગળ લખ્યો. તેમાં જણુવ્યું કે પાણુ થી વીચારતાં જણુવ્યું કે પોતાની પ્રતિજ્ઞા થી પોતાના કુટુંબને બહુ કુ:ખ રહેવું છે, જુમે મરતું પડશે. કુ:ખ તેને ઉત્તર આપતાં બાપુએ લખ્યું:

બાઈશ્રી પ... “તમારો પત્ર મને અતિ કુ:ખકર નીવડ્યો છે. જે હકીકત લખો છે તે બધી તમે પ્રતિજ્ઞા કરી ત્યારે તમારા ધ્યાન બહાર નહોતો. તમારું આજુએ જેવું જુમે મરે તે પછુ તમારી ફરજ પ્રતિજ્ઞા પાળવાની હતી. આવા માણુસોથીજ પ્રજા ધડાય. બીજન માણુસોમાં જણુવજનહીં. પ્રતિજ્ઞા તેને કરો એવી કોઈની યેચ ન હતી. તમને વીચાર કરવા પુરો વખત હતા. આપણી ઉમતિ ઝટ નથી થતી તેવું કારણુ કેવળ આપણી નખજાઈ છે. આ કાળુ લખવાનો હેતુ તેને હવે પ્રતિજ્ઞા પાળો એ નથી. તમે આજો તે પછુ તમારો સિવાકાર ન થાય. હવે તમે કુટુંબ પોષણુના કાર્યમાં રોકાઓ, યજ્ઞેલા પાપનો વીચાર કરો ને દીનતા થી શાંત જીવન ગણો. ફરી કહી પ્રતિજ્ઞા પુર્ણ નીશય વીના ન કરવી એ તમારું પ્રાયશ્ચિત અણુરો.

ગાંધીજીના વચનાંચિત

દેરક મનુષ્યમાં કંઈક તો સચ્ચાઈનો અંશ છે જ. તેને પોષવો એ આપણું કામ છે. તેમ કરતાં તે આપણુને દોષ દે તો તેનું સાહુ પરીણામ તે બોમવરો આપણે નહિ. * અમલકારોના જુલમો અને અપવૃત્તો અમારે મુંગે મેઠે સહન કરી કરવાં એ અમારે માટે અશકય છે. બવસ્થિત અત્યાચારનો તમામ સક્તિ વાપરીને સામનો કરવો એ હું ધર્મ સમજું છું.

PHONE 33-2651
MASTER BROS.

MANUFACTURERS OF LADIES' & GIRLS' STRAW & FELT HATS
WHOLESALE MERCHANTS & DIRECT IMPORTERS

HOUSE FOR KEEN CASH PRICES
33 West Street, JOHANNESBURG.

માસ્ટર બ્રધર્સ

હોલસેલ મર્ચન્ટ્સ એન્ડ ડાયરેક્ટ ઇમ્પોર્ટર્સ

રેસમી તેમજ સુતરાઉ કપડાં, વુલન રગ્સ. બ્લાન્કેટ્સ—ગિબી બાવળા માટે
નવત બલનેસ માલ. તેમજ ફેપરીલીન ન્યારનેટ સાડીઓ
વોગેરે માટે હમ્પારે લાં પ્રથમ વખાસ કરવા બલામલુ છે.

33 વેસ્ટ સ્ટ્રીટ, જોહાનીસબર્ગ.

ફોન : 33-૨૬૫૧

Cable & Tel. Add.: "HARGVAN".

Phone 29638.

P. HARGOVAN & CO.
(PTY.) LTD.

WHOLESALE MERCHANTS
AND IMPORTERS.

P. O. BOX 1250.

155/7 Warwick Avenue
DURBAN.

દિવાળીના શુભ પ્રસંગે

શ્રી ચોતાના ધરને રંગ રોગાન કરી સુશોભિત કરશે.

તેને માટે સરસ રંગ બોધ્યો તેા

અમારી સુલાકાત લેશે

એલીકન્ટ બ્રેન્ડ, બફેલો બ્રેન્ડ, આઇન, ડ્યુક મોનાય ટાઇન

વિગેરે બ્રેન્ડના

સરસ રંગો અમારે ત્યાંથી વાળખી અને કીકાયત ભાવે

ઘેર બેઠાં પહોંચતો કરીશું

NATHOO TABHA

107 Queen Street,

Phone : 24647

Telegrams : "MANI"

DURBAN.

M. J. PATEL

INTERNATIONAL SPORTS COMPANY

Importers & Exporters & General
Commission Agents

10 Peking Road, KAWOON, HONG KONG.

**Special attention is paid
to indent orders**

Write To Us For Further Particulars.

HANNON'S DETECTIVE AGENCY (PTY.) LTD.

MANAGING DIRECTOR : O. HANNON, seventeen years Royal Irish
Constabulary and Criminal Investigation Department, S. A. Police.
Manager : MINDEN PLUMLEY, ex Headon Police College and Criminal
Investigation Department, New Scotland Yard, London.
Criminal, Commercial and Matrimonial Investigations Carried Out
In Strictest Confidence.

11/12 Posten Chambers, Jeppe Street; P.O. Box 5199, Johannesburg.
Phone—Office: 22-7771. After hours: 24-4644.

HEADACHES

QUICKLY RELIEVED
BY TAKING

TYSONO BRAND (PAIN-K-CURE) HEADACHE POWDERS

FROM YOUR CHEMIST at 9/2, 1/6, 2/6 and 4/6; or POST FREE FROM
ERNEST TYSON, CHEMIST, TOLLGATE, DURBAN 149A

THE
NEW INDIA ASSURANCE
COMPANY LIMITED.

Life, Fire, Motor Car, Motor Lorry,
Motor Bus, Plate Glass, Workmen's
Compensation, Etc. Etc.

Natal Office:

„NATVAR MANSION“
74, Victoria Street,
DURBAN.

Telephone 25845. P. O. Box 1610.

Tel. Add: "RUSTOMJEE"
Durban.

Transvaal Office:

ROOMS NO. 12 & 13,
BARKLY ARCADE,
Digonal Street,
JOHANNESBURG.

Telephone 33 4478

Tel. Add: "RUSTOMJEE"
JOHANNESBURG.

આ દ્વારા વીમા કંપનીમાં જીંદગીના, આમ, મોટર કાર મોટર
લોરી, મોટર બસ, પ્લેટ ગ્લાસ, કામદારોને લખતા વીમાઓ,
સાચવક વોગેરે દરેક બતના વીમાઓ ઉતારાવી શકાય છે.
દ્વારા કંપનીને ઉપલબ્ધ આપવું એ દરેક દ્વારાની કરવું છે.

JALBOHY RUSTOMJEE
Principal Representative For The Union Of South Africa

Tel. Add: "Charotar" Telephone: 33-9885.

MANCHESTER TRADING

CO. LTD.

ESTABLISHED 1923

Wholesale Soft & Fancy Goods Merchants

Direct Importers.

47, Commissioner Street,
JOHANNESBURG.

LIFE INSURANCE

Are you adequately insured?

Have you provided for your dependants?

Prepare for the future

Life Insurance gives peace of mind for the unknown future.

Insure with "THE OLD MUTUAL" your friend for Life—
The S.A. Mutual Life Assurance Society, which has
best Bonus record in the WORLD.

Representative:—

DAYABHAI PATEL

P.O. Box 1760,
JOHANNESBURG.

Phones:— } Business 33-0711
} Residence 33-5961

શ્રી ન્યુ દિલ-ખુશ સ્વીટ માર્ટ

એનેજર: મહીબાઈ શાહુભાઈ ઠાણીપારવાળા.

ફરેક લતની ઓઠાઈઓ, કોળખા ધોની તેમજ ચોખા ચેના.
મસાલાથી બનેલા બનાવોની ઢીલો.

બસાઈ વખજાઓ સુવર્ણ શુક્ર શેવ, અમરા, માંડીલા,
બજબા, પાતરા વિગેરે ફરેશન તાલ બનાવોની ઢીલો.

પાર્ટી બીલેરે માટે ચોલ મસાજીમાં ઓઠાઈ જોડે ૨ અથવા
૬૬ વખતમાં બનાવી આપીયું.

PHONE 33-6576.

P. O. BOX 3680.

THE NEW DIL-KHUSH SWEET MART.

34 President Street Corner Diagonal St., Johannesburg

SPRINGBOK COLLEGE

P.O. BOX 8243,
JOHANNESBURG.

New and up-to-date courses for Standards
VI, VII, J.C., Senior Certificate and Matriculation.
Languages, Maths, Science, Physiology, Commerce,
History, Geography, Etc, Etc.

ALL LECTURES DRAWN UP
BY EXPERTS.

Write To-day For Full Particulars.

LOOK BEFORE YOU LEAP, BUT LEAP AHEAD
WITH THE SPRINGBOK.

PHONE 33-7944 P.O. BOX 4889.
TEL ADDRESS: "ARVIND."

HEAD OFFICE:
409, KRUGER ST., LOUIS TRICHARDT.
PHONE 64. PO BOX 106.
TEL. ADD: "KANJEE."

H. K. GOKAL,

WHOLESALE

GENERAL MERCHANT AND DIRECT IMPORTER.

OUR MOTTO: "SERVICE THAT SATISFIES."

43 Market Street,

JOHANNESBURG.

ફોન ૩૩-૭૯૪૪. મોકસ ૪૮૮૯.
ટેલીગ્રાફીક એડરેસ: "અરવિન્ડ."

હેડ ઓફીસ:
૪૦૯, ક્રુગર સ્ટ્રીટ, લુઈસ ટ્રીચાર્ટ.
ફોન: ૬૪. પી. બો. મોકસ ૧૦૬
ટેલીગ્રાફીક એડરેસ: "કાન્જી"

એચ. કે. ગોકળ,

— હોલસેલ વેપારી —

— જનરલ મરચન્ટ અને આયાત કરનાર —

૪૩ મારકેટ સ્ટ્રીટ, જોહાનીસબર્ગ.

બાલુગર

માધવપુર નામે એક નગર હતું. લાં ના લોકો ઘણા આપોદ્ધ હતા. કોઈ વાતની કમી ન હતી દુઃખ, માંદગી, ટંટા-શીસાદ, અકાળ મરણ વગેરે અહીં વ્યાપિતું નામ કે નીશાન પશુ ન હતું. વિવા, ધન, આરાગ્ય વગેરેનો તે નગરમાં વાસ હતો. લોકો ની આવક સારી હતી. તેથી તેઓ પોતાની જરૂરીયાતો માટે ખર્ચ પશુ ખુબ કરી શકતા. નગરના સાવજનિક કાર્યો માટે પશુ સારી રકમો દાનમાં આપતા. તે દાનમાંથી નગરના રસ્તાઓ બનતા. તે પર દીવાઓ સુકાતા, વીદ્યાની શાળાઓ ચાલતી અને મંદીરો માં પુસ્તકો કામ પશુ ઠીક ઠીક ચાલુ રહેતું.

આ શહેરમાં એક દીવસ એક ખાણસ આશ્રમે. તેણે કહ્યું કે હું બાલુગર ખુબ ટેલકાક અદ્વૈત કામ કરી બતાવીશ. પશુ તે શહેરના નીવાસીઓ તે પોત પોતાનાં કામમાં મરણુક હતા; તેથી કોઈએ તેની પરવા કરી નહિ. બધા પોતાના કામમાં લાગી રહ્યા.

એક દીવસ તે બાલુગર ચોરસે તરવા રહ્યો. તેની પાસે ઘણી ભોતરો હતી. તે પુષ્ટિ મારીને તેના ચુલ્લ વર્ણવા લાગ્યો.—“બાઇઓ, બહેનો, સભ્યોની! આ શુઓ, શું તમે જાણો છો આ ભોતભોમાં શું છે? એ છે કળિયુગનું અષ્ટત. ઘણીજ અજ્ઞાન દવા છે. એનું નામ છે જીવન-રસ સાંભળો હવે તેની ખુબીઓ કહું છું. એમાં ટીપાં સુખ-કિરણોમાં કેનાં હીરા જેવાં અજક છે. એનું દરેક ટીપું તમારામાં નહું જીવન રેલાયશે. એ કિયુગના અષ્ટતને જરૂર ખરીલો.”

સાંજે લોકો પોતાનાં કામમાંથી પર વારી ઘેર પાછા ફરતા હતા ત્યારે પેલા બાલુગરની છુમ સાંભળી તેની પાસે ગયે. તે બાલુગર તે માંડી વાણીમાં કહેવા લાગ્યો :

“તમે મારી વાતો પર બરોસો ન કરતા હો તે આ જીવન રસને ચાખી જુઓ અને પીઓ, પેસા પછી આપને. આવું માંડું શરખત તે તમે જીવનમાં પશુ ચાખું ના હોય! કેટલું રવા દેઉ છે. વાદ, ઝેનની હું જાતે તે ટેલવી તારીક કહું? તમે બધા આખા દીવસના ચાક્યા પાક્યા છો. હવે આમાં થી એકાદ ગ્લાસ લઇને પીઓ. તમારો જાક એકદમ દુર થઈ જશે. તમે સાચું સુખ કહ્યું છે તે શું જાણો? આખો દીવસ ચરોત્ર ધરીને મહેનત કરો છો. અને સાંજે ઘેર આવીને મડદા માદક પડી રહો છો. આ અષ્ટત જે પીને તેની આખી રાત પશુજીવ આનંદમાં વીતશે. શીકરો કાષ્ટવારમાં દુર થશે. રડવા વાળા આનંદ ખુશીમાં નાખી ઉઠશે. બુખ્યા લોકો પીશે તે તેમની જીવન ના રહેશે. ધરડા અને પીને તેની જીવન બની

લેખક: શ્રી. ચક્રવર્તી રાજ મોખાલાચાર્ય
અનુવાદક શ્રી. નરેન્દ્ર વેદાલંકાર

[ભારતના પહેલા અને છેલ્લા હાંડી ગવનર જનરલ શ્રી. રાજગઢ આ સુંદર વાર્તામાં એક શહેરની આબાદી અને બરબાદીનું અદ્વૈત ચીત્ર ખુબ કરે છે. રાજગઢ રાજનીતીમાં જેવા ચાણુકમ ખુદિના છે તેવાજ સાહિત્યના પશુ અનુપમ સ્થા છે દરેકને આ સરસ વાર્તા વાંચી જવાની ખાસ બલામણુ છે.]

જરો તખળા એને પીને વાધ જેવા બની જશે. માંદા માણસો સાન થઈ જશે. કૌમત એની નામ માત્રનીજ છે. એક ભોતભનો ફકત અધો આનો. વાહ! શું તમે અધી આનાની ખાતર આ બુલોકના અષ્ટતને છોડી દેશો?”

પહેલાં તે બેત્રણ દીવસ આ બાલુગરના દેશમાં કોઈ ન સપડાયું. ડરતા હતા કે ન ખખર શું હોય? પશુ તે નીરાશ અને એવો ન હતો. રોજ તેજ ચોરસે જીવ ભેમતો અને તેની ખુબી ચાલુ રહેતી. છેવટે ટેલકાક લોકોને નવાજ ઉપજકે યાલો જીવજી તે તો ખરા જીવસ છે શું? તેમણે તે અષ્ટત ચાખ્યું. તેમને જીવ ખીજ લોકો પશુ પીવા આપ્યા. પીવા વાળા તેના વખાણુ કરવા લાગ્યા. આમ તે બાલુગરનો ઘણો જલ્દી જલ્દી વધવા લાગ્યો. જેમ જેમ તેને વેપાર વધ્યો. “અષ્ટત” ની કૌમત પશુ ચલતી ગઈ. શરખાતમાં જે અર્થ આનાનું હતું તે ધીમે ધીમે બે આને પહેચ્યું અને હવે તેની કૌમત ચાર આના સુધી પહેચી. પશુ લોકો તે તે ખરીદતા જ રહ્યા. બે ત્રણ વરસમાં તે નગરનો પોણા બાગ તે બાલુગરનો ઘરાક બની ગયો. દરેક શેરીમાં તેની કુકાન ચાલુ થઈ.

(૨)

માધવપુરમાં ટેલકાક જુદિસાન લોકો પશુ હતા. નમર પર જે આહત આપી તેની તેમને ઘણી ચીંતા થઈ પડી. તેઓ લોકોને સમમવવા લાગ્યા —“બાઇઓ! જરા વીચારી તે જુઓ. અથગા મહેનત કરીને પેસો કમાઓ છો અને તે આમ શા માટે વેડથી નાખો છો? હવે તે જરા ચોતો. એ બાલુગર તે બધેરો શોતાન છે, દગાપોર છે. તેની પાસે પશુ જરો નહિ. તે ને વેચે છે તે દવા નથી. ખખર નથી શું બાલુ છે તે તમને બધાને દગીને, તમારા સફળના પેસો ટુંટવી લઇ તમને ઉડા ખાડામાં ધકેલી રહ્યો છે. તેની પાસે જરો પશુ ના.”

પશુ તેમની વાતોની કોઇના પર જરાએ અસર થઈ નહિ. એક વખત જેઓ તેની જાળમાં ફસાયા તેઓ ફસાઇ પડ્યા. તેઓ કહેવા લાગ્યા, “બલે પેસા જતા, જે થાય તે. એ દવામાં જેવી મળ છે. તેનાથી તે ચીંતાઓ નાસી જાય છે. તે થાકને

દુર કરે છે. જીવ મદામ પડતી નથી તેનાથી જોશ આવે છે. હમોને ખીજું જોશજી ન શું છે?”

પશુ જેઓ તે બાલુગરની જાળમાં ફસાયા ન હતા તેઓ ચેતી ગયા. તેમણે જોયું તે તે બાલુગરના પેસા દીવસે દીવસે વધતા જ જાય છે. અને તેના દેશમાં ફસાયેલા એમના લોકો તે રોજ રોજ ગરીબ બનતા જાય છે. તેથી તે બધા સાથે મળીને રાજ પાસે પહેચ્યા અને રાજને તેમની વીતક કવી સંભળાવી.

લોકો ગરીબ બનવાથી રાજની આવક પશુ ઘટી ગઈ હતી. તેથી રાજએ બાલુગરને તેગમ્યો અને કહ્યું; “તમારે આ નગર છોડીને તરત ચાલ્યા જવું.” બાલુગર મોલ્યો, મહારાજ! ટેલકાક નીચ લોકોની વાત સાંભળી તેને મને ચાલ્યા જવાને જણાયો છે. શું તમે જાણો છો કે એનું પરિણામ શું આનશે? તમારી હકમત પર જ બચ તોલારો. આ નગરનો મોટો બાગ મારી તરફેણમાં છે. હું રોજ તેમને ધણીજ આનંદ આપું છું. અઘોથી ખાર ચાલ્યા જવાની વાત બે તેમને મમાર પડશે તે બધેરો બારે તોહન મચાવશે. તેથી બધી વાતોને ખુબ વીચાર કરી નીચૂંચ આપશો. બલે હવે એ વાત પડતી ચુકો. મને એ તે જાણવો કે મારે લીધે તમને કેટલું ટુંક સાન પહેચ્યું છે?”

રાજએ ખખનચીને પ્રુછ્યું. તે મોલ્યો, ‘રાજને લગભગ એક લાખનું ટુંકસાન થયું છે. બાલુગર તે સાંભળી મોલ્યો, ‘તો, લો, મહારાજ! એ એક લાખ તે હું આ આપું છું. એ સતિવા તમારા પોતાના ખર્ચ માટે મહારાજ, આ ખીજ એક લાખ રૂપિયા આપું છું. દવાખાના માટે એક લાખ વધારાના આપું છું. આ નગર માં કોલેજ માટે સાઈ મકાન નથી તેને માટે આ પચ્ચોતેર હજાર ખીજ આપું છું. એ ઉપરાંત તમારા રાજ કમં ચારીઓની બધુ ફરિયાદ છે કે તેમને મા પમારો બહુ સારા નથી. ખાસ કરીને તેને માટે આ ખીજ બે લાખ રૂપિયા જુદા કાઢું છું.”

તેની આવી ઉદાર સખાવતોથી તે બધાને ધણીજ સંતોષ થયો. રાજ પશુ પરતાવા લાગ્યો કે પોતે આવા

નમર હિતેચ્છુને પોતાના રાજમાંથી કાઢી ચુકવાનો વીચાર કર્યો. જ્યારે નગરવાસીઓને આ દાનોની ખખર થઇ ત્યારે તેઓ પહેલાં કરતાં પશુ વીચીય તે બાલુગરની સોખત કરવા લાગ્યા.

(૩)

બાલુગર પોતાના વાયદા પુરા કમી, જે કામો માટે જેટલા પેસા કચલુ કરેલા તે બધા આખી દીધા પશુ પોતા ની દવાની કૌમતમાં દરેક ભોતલ પર એક આને ચડાવી દીધા. આથી જે વધારાની આવક થઈ તે ઉપર કરેલાં દાનોની રકમ જેટલી થઈ રહી. તેથી તેના લાભમાં તે એક પ્રાઇઠની પશુ ખોટ ચાલી નહિ.

રાજના દરબારમાં બાલુગરને ઉચ્ચ આસન મળ્યું. રાજ તરફથી પછી દરેક જાતનું સન્માન તેને જ મળવા લાગ્યું. ‘રાવ બહાદુર’ ‘દીવાન બહાદુર’ વગેરે પદવીઓ તેને મળ્યા. તેની કુકાનોની સંભાળ પેલોસ લેવા લાગી. રાજ તરફથી હુકમ કર્યો કે નગરમાં કોઈ પશુ તેની વીરક એક અક્ષર પશુ ન બોલે. રોજનીક પછી આજ મોટો યુનો ગણાયો.

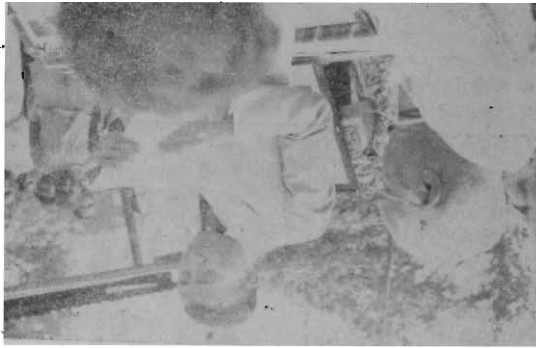
પશુ માધવપુરના ખુદિમાનોને તે પહેલાં કરતાં પશુ વધુ ચિંતા પડી. ‘હાયા! આ શું થયું? અમે તે કુચો ખોવાવા ગયા અને તેમાંથી તે નીકળ્યું છત. હવે તે નગર બરબાદ થઈ જશે. આખી પ્રજાને નાશ થશે!’ પશુ તેમની વાતો સાંભળે કોણ?

આમ તે આમ સાત-આઠ વરસ વીતી ગયા. ધન-ધાન્યથી બરપુર તે નગર ગરીબાણમાં ડુખતું ગયું. રોડો વધ્યા. દવાખાઓમાં રોગીઓની ભીડ જમી. તે જમાનો તે અદ્યધ જ બન્ધો જ્યારે કે લોકો હાથે કામ કરી પેસા મેળવતા. સડકોપર બીખારીઓની દેક જમવા લાગી, તેમને બીખ પશુ ઓછી મળવા લાગી. ચોરી, ખુન, હુલ્લક વગેરે યુનાઓ પશુ ખુકળ વધ્યા. ન્યાં એક દેડખાનું હતું ત્યાં નવ થયાં. ઠેકાણે ઠેકાણે ગાંડાની હોરનીકલ બંધવા લાગી. બાળકો જીવને લીધે અને રોગોથી સુકવા લાગ્યા. માતાઓ રડી ઉઠી. મારે દીશઓ રડવાના અવાજથી ગાલ ઉઠી.

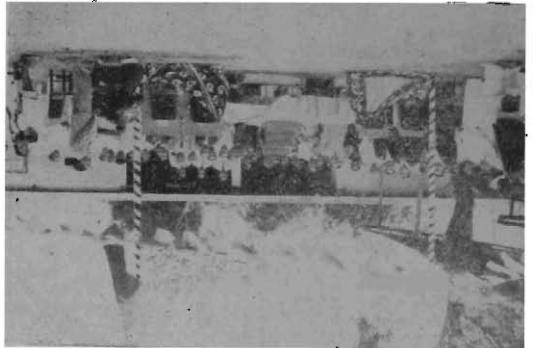
પશુ તે વેપારીને કોઈ જાતની ખોટ ન હતી. તેની દોલત દીવસે દીવસે વધતીજ ગઈ. દર વર્ષે તે એક નવું મકાન બંધાવવા લાગ્યો. તે રાજમાં કાંઈથી રહેવા લાગ્યો. પોતાને ઘેર પશુ પેસા મોકલતો. રાજને તેના પ્રધાનોને અને ખીજ-રાખ એમ અમલદારો ને પોતાના કાળમાં રાખતો. દર વર્ષે તે તે કુલતો જ ગયો.

માધવપુર નીવાસીઓમાં એક મહા તમા હતા. તેમણે જોયું કે નગર પર

ଶ୍ରୀ ୩୩୬ ଓ ୩୩୭
 ଶ୍ରୀ ୩୩୬ ଓ ୩୩୭ ପ୍ରକାଶନ ସମ୍ପର୍କରେ ଶ୍ରୀ ୩୩୬ ଓ ୩୩୭

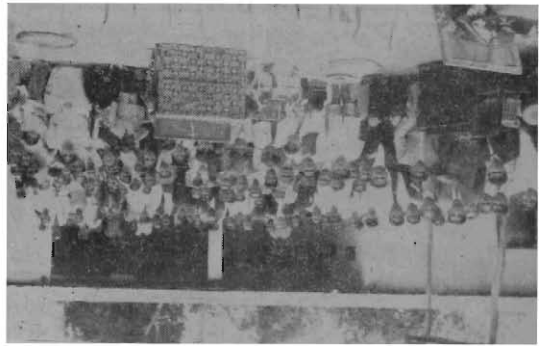
ଶ୍ରୀ ୩୩୬ ଓ ୩୩୭ ପ୍ରକାଶନ ସମ୍ପର୍କରେ ଶ୍ରୀ ୩୩୬ ଓ ୩୩୭

ଶ୍ରୀ ୩୩୬
 ଶ୍ରୀ ୩୩୬ ପ୍ରକାଶନ ସମ୍ପର୍କରେ ଶ୍ରୀ ୩୩୬ ଓ ୩୩୭

ଶ୍ରୀ ୩୩୬ ଓ ୩୩୭ ପ୍ରକାଶନ ସମ୍ପର୍କରେ ଶ୍ରୀ ୩୩୬ ଓ ୩୩୭

ଶ୍ରୀ ୩୩୬
 ଶ୍ରୀ ୩୩୬ ପ୍ରକାଶନ ସମ୍ପର୍କରେ ଶ୍ରୀ ୩୩୬ ଓ ୩୩୭

ଶ୍ରୀ ୩୩୬ ଓ ୩୩୭ ପ୍ରକାଶନ ସମ୍ପର୍କରେ ଶ୍ରୀ ୩୩୬ ଓ ୩୩୭
 ଶ୍ରୀ ୩୩୬ ଓ ୩୩୭ ପ୍ରକାଶନ ସମ୍ପର୍କରେ ଶ୍ରୀ ୩୩୬ ଓ ୩୩୭
 ଶ୍ରୀ ୩୩୬ ଓ ୩୩୭ ପ୍ରକାଶନ ସମ୍ପର୍କରେ ଶ୍ରୀ ୩୩୬ ଓ ୩୩୭

ଶ୍ରୀ ୩୩୬ ଓ ୩୩୭ ପ୍ରକାଶନ ସମ୍ପର୍କରେ ଶ୍ରୀ ୩୩୬ ଓ ୩୩୭

ଶ୍ରୀ ୩୩୬ ଓ ୩୩୭ ପ୍ରକାଶନ ସମ୍ପର୍କରେ ଶ୍ରୀ ୩୩୬ ଓ ୩୩୭

ભારતના પાટનગરના પ્રવાસે

લેખક: લલ્યુભાઈ ઉપાનકાર

હિંદનો ઉત્તર પ્રદેશ નેવાની અભિક્ષાપાથી અને પી. પી. સી. આઇ. રેલ્વેના વલસા રોડસેથી, મેઇલ ટ્રેનમાં જવા નીકળ્યા. મુંબઈ થી વલસા સુધીની રેલ્વે તા. ૨૭-૧૧-૧૯૩૪માં આરૂ થયેલી. ૩૬ કલાકના પ્રવાસ પછી વીંધ્ય પ્રદેશના અંજન ને પહોંચી નીરખતા "ભારતનું પારિસ" અથવા Pink City ની ઉપમાવાળું જયપુર શહેરમાં જઈ પહોંચ્યા. સવાઈ જયસિંહ સને ૧૭૨૨માં આ શહેર વસાવી તેના નામ ઉપરથી જયપુર નામ રાખેલું; એનો વીસતાર ૧૭૬૯૫ ચોરસ માઈલનો છે. અસલ અંબર અથવા આગેરમાં રાજધાની હતી.

સવાઈ માધવપુરાની જ્ઞકશન રોડને ખોટરોજેલ રેલ્વેની ટ્રેન બસતી વેળા ઉતારાઓની ધાંધલથી પુખ્ત તકલીફ વેઠી પડી. હિંદની મુસાફરીમાં રટી-મર, રેલ્વે, ટ્રામ, બસ તથા સ્ત્રીનેમા અને મંદીરા આદિ સાર્વજનિક વ્યવહારમાં રમથોએ યવરા ઉતરવા અને આવવા જવામાં અનિયંત્રિતપણું મચી રહે છે. દરબારની ધમાલ ભેંષ્ટને એમ લાગે કે આ આપણી દોરેલ જનતાની એક સાક્ષીપત ને હોવી નોએમ ! અમેરિકા, આફ્રિકા, યુરોપ આદિ પૃથ્વીના પ્રદેશો ની પ્રબલમાં આપી મેકામ ધાંધલ ભાંગે જ નેવામાં આવશે. આમાં અવરચા ની ખામી કરતાં આપણી વર્ષ અધીરતાજ નો મોટે ભાગે કારણરૂપ હોય છે. આપણી પેતાની ચીસપાલનની પામોથી અનેકને નીરર્થક વીડુંબણા વેઠવી પડે છે એ ઉપરાંત પેતાને પછી કલપિત ખાસ કાતારઓના બોધ યુગ પડે છે તે જુદું. સૌરાષ્ટ્રમાં અમનાર, શુભરતામાં વડોદરા અને એવાં ધણાં શહેરો જયપુર કરતાં બધાં તામાં મટે તેવાં છે. કોંતુ જે આયર્ષકતા જયપુરની છે તે બીજી નહિ મળે. રાજ પુતાનાના લાલ પત્થરનાં "કબર સરખી વાંધણીના બધા મકાનો અને કુંદાનો ની સવાઈ માઈલ સુધીની દારમાયા બદારના આવનાર પ્રવાસીઓને હેરત પમાડે છે.

પડદાનો દિવાળ

મારવાડી સ્ત્રીઓમાં પડદાનો રીવાજ કસ હોવાથી વીશાળ રાજમાર્ગ પરના આશીશના મકાનોમાં પછી ખારીઓને બદલે નાની નાની જળાઓ કે માત્ર પાકોરાંજ રાખેલાં હોય છે. સ્ત્રીમાંથી મુદ્ધીઓનો રસ્તાપરતું દસ્ય જોઇ શકે પછી બહારનું કોઈ તેમને ન જોઈ શકે. મહારાજા જયસિંહને જ્યોતિષવના ધણી શોખ હતો. જેથી તેમણે ૧૮ મી સદીમાં ખજોળના નીરીસિંઘ માટે વેશશાળા તંત્રચાર કરાવેલી. દીલ્હી, ઉડ્ડેન અને કાશીમાં પછી તેમજ જનકપુર - Observatory બંધાવેલી.

પણ અહોની વેશશાળા દોહબરમાં પ્રખ્યાત છે. દોહિતું મથરચળ અને રાજ્યના આચરને લીધે જ્યોતિષવિદ્યોને જયપુર માનીતું થયેલું છે ત્રહોની કીડચાલ અને ગણુની મરોનાં અદભુત યત્રો પ્રેક્ષકોને જોવા-કરવા માટે સદા ખુલ્લાં રહે છે. અહોની જ્યોતિષવિદ્યા કેવા મહેલ મહારાજા માધવસિંહ પહેલા એ ૧૮મી સદીમાં બંધાવેલો એ પાંચ માળનો અનેક અટારીઓથી બધાં દોસે છે. શહેરની ઉતરે ઉંચા કુંબેરા ની દારમાળાની એક છેડે બીજી ખાસ બધા રાજ મહેલ પછી છે અને બીજી છેડે સિખરદાર મંદીર એક આદર્શ દોહુ રાજ્યની પ્રતીતિ કરાવે છે. અહો નું મુગ્ધીયમ મુંબઈ અને વડોદરા કરતાં નાનું પછી સિલ્પકળાના નચુના રૂપ લાગે છે.

જયપુરની એક રાત્રીના પ્રવાસ પછી અમે આઝા શહેરમાં આવી પહોંચ્યા. પડયાઓનો પરિચય કંટાળાજીવ લાખવાથી દોહુ લોજમાંજ રહેવાનું અમને બધે સુગમ જણાયું. દોહિમાં મુસલમાની અમલ દરખાન કેટલીક નામચીન ધમારતો બંધાએલી છે. તેમાં તાજ મેલાલ મેખર જે રહે છે. શાહજહાંજી પેતાની હવાલી જેમમ મુખતાજ (હક) ના રમારક માટે ચાર કરોડ ચાર લાખ રૂપીઆના ખર્ચે એ બંધાવ્યો હતો. ૧૭ વર્ષ કામ ચાલ્યા પછી ૨૮-૧-૧૬૪૩ માં એ પુરો થયેલો. ચીનથી અરખસ્તાન સુધીની એના માટે સાઈમી મંગાવેલી. ધરવાના શિરાક શહેર નો ધરા નામે મુખ્ય કારીગરે તીશ હન્ગર માણુસની મદદ લઈ બાંધેલી હતી. એની ઉંચાઇ ૨૨૨ ફીટ છે અને ચારે ડુબે ૧૩૭ ફીટ જુગા ચાર ખીનારો છે. દરવાજાની કમાન એક સો ફીટ ઉંચી છે.

દયાલાખાગ

આ ગ્રામમાં "દયાલમંદીર" નામે એક ધમારત બાર વર્ષથી બંધાય છે. જેમાં ચાળીસ લાખ રૂપીઆ ખચાયા છતાં હજુ તો સાતમા બાગનુંજ કામ થયેલું છે. આરસપાથુની મોટી મોટી સિલાઓ ઉપર કારીગરીવાળું આ બધમંદીર નીરખ્યાં પ્રમાણે પૂરું થશે તે અહોના તાજ ૨૨૨-લી જેમ જેમ પછી પ્રવાસીઓને માટે એક આકર્ષક દસ્ય ગણાયશે. આગ્રાને કાલેસી નેવા માટે મ્રમ અને સમયની ખાસ જરૂર રહે છે. એની વીશાળતા અને પુરાતન બાંધણી જીતકળાના છતિદાસની યાદ આપે છે. ધ. સ. ૧૫૬૬ માં મોગલ શાહ અકબરે આ કિલ્લો બંધાવી

આગ્રાને હોલિવું પાપતત્ત્વ બનાવ્યું હતું. કાલેસીની ૭૦ ફીટ ઉંચી દીવાલ નો વેરાવો દોઢ માઇલ છે. શાહજહાં એ એમાં દિવાને ખાસ આદિ સુંદર બાંધકામ કરાવી એને દીવાલો હતો.

અમે આ તરફનાં યાત્રાનાં સ્થળો નેવાની પછી નેમ રાખી હતી. જેથી અહોથી મથુરા અને વંદાવનના દેવ મંદિરો નેવા ગયા. અમારી સાથે એક ભાઈ દોટોઆકર પછી હતો. જે આકર્ષક દ્રશ્યો તેના મુતી તથા કિલ્લા કેમેરામાં ઉતારી લેતો હતો. મથુરાથી વંદાવનના માર્ગે જતાં એક માઈલવર હિંદના જાણીતા જીવોગપતિ ખીરલાહ એ બંધાવેલું એક સુંદર મંદિર આવે છે. બીજાં દેવમંદિરોની અમેક્ષાએ આ મંદિર બધી રીતે ગૌરવ લેવા જેવું છે. નારિતક, વિદ્યાર્થી કે આધુનીક સુધારકોને પછી એનાં દર્શન કરવાથી જ નહીં બનાવે એવી એની રચના છે.

ખીરલા મંદીર

શ્રી. ખીરલાહએ આવાં જ બધા મંદીરો દીલ્હી, હરદોર અને કાશીમાં પછી બંધાવેલાં છે. એ મંદીરોમાં દોહુ ઉત્સવ સીવાયના બીજા દોસોએ વીધામંજીને પછી નેવા જવાની છૂટ હોય છે. એ પ્રસાંસનીય છે. પર ધર્માઓ અને અભ્યુસ્યોથી દેવ, મંદીર કે પુનરી અબગાઇ જાય એ જડ માન્ય તા હવે તો દુર થવી જ જોઇએ. સત્વ વસ્તુને છુપાવવાની જરૂર ન હોઈ શકે.

આપણાં ધણાવખાર મંદીરોમાં ૧. અચુક્યતા. ૨. યુતીઓ અને તેની સખવટ નેવાની ધમપગલા. ૩. પુનરી અને પડયાઓની ધનલેણપતા. તથા ૪. યુતીની આબુખાહુ અધર્ષક અને ગંદા. આ દુપણો વીશેરો નેવામાં આવે છે. એ કલ્કો ખીરલા મંદીર માં નથી એ ચેની વિશેષતા છે. નવ બારતમાં હોહુધર્મની પ્રતિષ્ઠા વધાર નારાં આવાં મંદીરો તરફ હમણાના પ્રવાસીઓ સહર્ષ આકર્ષીતા જણાય છે. એમાં સનાતની કે સમાજરત, બીક કે જન, શૈવ કે શાકત. નારિતક કે આરિતક, ધીસ્તી કે મુસલીમ સોને માટે કંઈક નવું નેવા અને જાણવાનું મળી શકે એમ છે.

અમારા કેમેરામેને પ્રાચીન દેવ મંદીરોમાં પ્રવેશતી વેળા અચુધારી યુરફેલી આવી પડતી. કાળો કોટ ભેંધ તે જેસ બાક તેમ એમની કાંબે લટકેલો કેમેરા નેતાતમ મંદીરના દારપણો અને પુનરીઓ મોડો ઉતારા. એક દરવાને ગઈદાર પાસે કેમેરા સાથે નહીં જવાની આઝા કરેલી. બીજા

એક મંદીરના પુનરીએ બગવાનીની યુતીની છબી નહિ પાડવાનો હુકમ કર્યો હતો. નોન એક મંદીરના રક્ષકે કેમેરાને મંદીરની બહાર મુકી આવવા નું ફરમાન કર્યું હતું. રાજ્યના કાલેસી ઓ અને લરકરી મથકોએ આવવા પ્રતિબંધો દેશના સંરક્ષણ માટે અવસ્થક અન્ય છે. પછી આ દેવ મંદીરો માટે એની શી જરૂર છે એ પ્રશ્ન અતુત્તર રહે છે. અમારા કેમેરામેને એક દાર પાળને તેની જ છબી પાડે તો કંઈક વધી છે? જેમ પુષ્ટતાં વીના સંકોચે તે કેમેરા સામે આવી ઉભો. તેની સમજ મુજબ છબી તો પાડી પછી એ ફોટોગ્રાફર શીલ્મ નહોતી બગાડી!

રાષ્ટ્રપિતા ગાંધીજીની પ્રેરણા મુજબ દેશોમાટે માટે પેતાના ધનનો છુટથી ઉપયોગ કરનાર ધનપતિ ખીરલા બધેરે દોહુ ધર્મનાં ગૌરવ માટે પછી અડગા ધન ખર્ચેલું છે એમ દીલ્હીનું ખીરલા મંદીર નેવા પછી યાજણાઓને ના:શક લાગે છે. આ મંદીર ખીરલાહના ખીજાં મંદીરો કરતાં વીશેર આકર્ષક અને સિલ્પકળાની કારીગરીથી ભરપૂર છે. કલાકો ને દીવાનો સુધી નેવા છતાં તુમિ ન ચાપ એટલી ખેનારજકતા એ મંદીરમાં જણાય છે.

શ્રદ્ધાનંદ ભવન

દીલ્હીમાં અમે "શ્રદ્ધાનંદ બલીદાન ભવન" માં રહ્યા છતા. આ મકાન માં જ ૨૨. સ્વામી શ્રદ્ધાનંદજી સને ૧૯૨૬ના ડિસેમ્બરની રઠમી તારીખે કોમવાદની જ્ઞાનમાં હોમાઈને અચરવ ને પાયા દતા. તેમના રમાક રૂપે આયર્ષસમાજ સંસ્થાએ આ ચારમાળનું બધા મકાન આયર્ષજનતાના હિતાર્થે બંધાવેલું છે.

અમારી મંડળી અને લાં સુધી રક્ષી દાર પ્રવેક શહેરમાં નેવા લખક સ્થળો જોઈ લેતી. જેથી સમખ જોઈ હોવા છતાં ધણું જોઈ શકતું. દીલ્હીના ખેતિદાસીક બાલ કાલેસી જમના નીના જમણા કીનારે લાલ પત્થરને બાંધેલો છે. નદી પાસે ૬૦ ફીટ ઉંચી અને શહેર તરફ સો ફીટ ઉંચી દીવાલ છે જેનો પરિધ દોઢ માઇલનો ચાપ છે. ફરતે જા દોટ પહોળા નહેર છે. શાહજહાંજી બાદશાહ (૧૬૨૭-૫૮)માં એક કામતાર રૂપીઆ ખર્ચેલા અને દસ વર્ષે તંધપાર થયેલો. એમાં દીવાને ખાસ ૧૪ લાખ રૂપીઆના ખર્ચે બંધાવેલ તેમાં ૭ કરોડ રૂપીઆની કિંમતનું મથુરાસન મુકેલું જે સને ૧૭૩૬માં ધરવાનો નાદિરશાહ લુટી ગયા હતા. એમાં કોસિતુર હીરા પછી મથેલો. હીવાને આમના જ્ઞાણિરા ગવાં પછી આરસ ની કારીગરી અને મથુરાસનનો બાબલ પેક્કોને નેવાનો મળે છે. કાલેસી જવા વીના દીલ્હી જ્ઞેયુ ન અણાવે છતાં અમારા પેકો ધણાને જે લાખ નહિ મથવે કારણ કે આ વખતે રાષ્ટ્ર પતાના યુની ગોસડેને સખત પહેરા હોવા એ કાલેસીમાં કેસ ચાલતો હતો. જેથી મેજસ્ટ્રેટની પરવાનગી વીના અંદર નહોતું જાય.

હિંદનાં મેગેઝીનના દિવોત્સવી અંકો આપની પાસે હોય તે આપ નથી ધવ્ચતા ?

દરેક મેગેઝીનનો દિવોત્સવી અંક રાજકીય તેમજ સામાજિક લેખો, વાર્તાઓ, અને હાસ્ય રસથી ભરપુર હુચકા તેમજ કાઠુંનોથી ભરપુર હશે અને તે આપને જરૂર આનંદ આપશે.

ધર્માપરાં મેગેઝીનના દર નીચે જણાવેલ છે તે આપને અમારી પાસેથી મળશે.

માસીક દિવોત્સવી સાપ્તાહીક અંક અઠવાડીક	વાર્ષિક લવાજમ રી. પે. શી.	માસીક દિવોત્સવી સાપ્તાહીક અંક અઠવાડીક	વાર્ષિક લવાજમ રી. પે. શી.	માસીક દિવોત્સવી સાપ્તાહીક અંક અઠવાડીક	વાર્ષિક લવાજમ રી. પે. શી.
અખંડ આનંદ મા	૩-૦ ૧૬	નરનારી	૨-૯ ૮	મેષ્ટ્રીનોજ અ	૩-૯ ૩૬
આનંદ અ	૧-૯ ૧૫	૩૫ લેખા મા	૧-૬ ૩૬	બાલજીવન અ	૧-૦ ૮
આદેશ	૨-૩ ૧૮	વિકાસ મા	૧-૬ ૧૦	ભતીખવાણી મા	૪-૦ ૧૫
ઉર્મી-નવરચના મા	૨-૩ ૧૫	સાંજવર્તમાન મા	૪-૬ ૧૨	મનોરંજન મા	૨-૦ ૧૫
વેતન મા	૪-૫ ૧૭	નવવેતન મા	૩-૦ ૧૫	યુમાનર મા	૩-૦ ૨૦
છાયા સા	૨-૩ ૩૬	પ્રજ્ઞસત્તાક અ	૧-૦ ૧૫	રેખા મા	૧-૦ ૧૨
છપ્પી મા	૧-૦ ૩	પુષ્પ	૧-૦ ૧૧	શારદા મા	૧-૩ ૧૫
ન્યૂનિ સા	૩-૦ ૧૮	પ્રતિમા મા	૩-૦ ૧૧	સ્ત્રીજીવન મા	૧-૩ ૧૩
ન્યાયવિષદર્શન	૫-૦ ૧૨	શીલ્પચિત્ર અ	૨-૩ ૧૨	સીનેમારન અ	૨-૩ ૧૫

વાર્ષિક લવાજમ ભરનારને 'દિવોત્સવી અંક' ક્રી મોકલવામાં આવે છે માટે આપનો ઓર્ડર પૂરેપૂરી રકમ ધી. પો. ઓ. કે બેન્ક ડ્રાફ્ટથી જલદી નીચેના સરનામે મોકલો.

EXCELSORS SUBSCRIPTION SERVICE

9 Cantonment AHMEDABAD-3. INDIA.

ધી સુરત હિંદુ એસોસીએશન

ધર્મશાળા ૧૫ મેગ્ઝીન રટ્ટીટ, ૩૨ખન.

આથી યુનીયનમાં વસતા દરેક હિંદુ બાઇઓને ખબર આપવામાં આવે છે કે દેશથી આવતા જતા બાઇઓ માટે ઉપરોક્ત સંસ્થા તરફથી રહેવાની સખ વડ રાખવામાં આવેલી છે. આસા છે કે તેનો લાભ સધળા બાઇઓ બેશે.

ગોવનભાઈ મણીભાઈ પ્રજુખ.

દયાળભાઈ ડીખાભાઈ સેક્રેટરી.

શી. સુ. હિં. એસોસીએશન.

“મિલાપ”

ત'ગી: સહેન્દ્ર ગેધાજી

આ માસીકમાં દેશ પરદેશના અનેક છાપાઓમાંથી તારવેલી સામગ્રી આપ વામાં આવે છે. કાકના ધમાલીવા જીવનમાં નીરાંતે વાંચવું મુશ્કેલ અને છે તેવાઓ માટે આ માસીક રસ ભરી સામગ્રી પુરી પાડે છે.

અંક સાતમે પણ છેલ્લી બોટમાં આવી ગયે છે.

૨/૩ માં ચોરસ સાથે અમારી ઓર્ડરોથી મળશે.

INDIAN OPINION, P. BAG, PHOENIX.

નવાં વેચવાના પુસ્તકો

	શી. પે.
સમરાંજણ	૧ ૩
જીવનનું બંધ	૧ ૦
મધુપ	૭ ૩
વિજ્ઞાનીક જ્યત	૫ ૩
શુભવન (શંખર કૃત નોવેલ)	૮ ૦
ચિત્રલેખા	૧ ૦
ચાંદ યુખી	૭ ૦
જ્યતનો તાંત (અરધે વાવે)	૨ ૧
ઉપાચરમા	૧ ૧
પંડિતજીની હાસ્ય પ્રથા	૭ ૬
ધરતીને માથામે	૩ ૦
વિરાટને જન્મે	૧ ૦

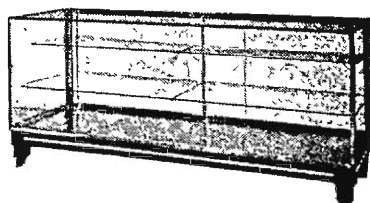
પડીત જવાહરલાલ કુલ

જ્યતના છતીકાસતું રેખા દર્શન ફુનીયાની યરવાતથી તે આજ સુધીની ફુનીયાની માહીતી આપતો છતીકાસ જે આજમાં સેટની કીમત. ૧-૩-૦

જીવન પરોઠ

શી. પ્રજુલાસ માંધીએ શીનીકસ આગ્રમ ના કેટલોક છતીકાસ પોતાની જીવન પરોઠ દરમ્યાન અનેમે આલોખ્યો છે.

“ગોલ્ડ મેટલ” ક્વોલિટી

હાઈ-ક્લાસ ડીપ્લો ક્રાફ્ટમેન અને ડી ફેબ્રીકેશન સોલિડર ક્રાફ્ટમેન વાલ યુનિટસ, ડેપાર્ટમેન્ટ ડી ક્રાફ્ટ, લિ. લિ. નવાં સાયન કેટલેજ અંધવા.

એસોસીએટેડ સોપફીટર્સ લીમિટેડ

જની સુધે એક્સલેન્સીવર સોપફીટરસ, લિમિટેડ, સા. અ. સોપફીટરસ, લિમિટેડ. અમા હાઈ ક્લાસ ડિસ-સી ફેબ્રીકેશન બનાવનારો છ અને રેન્ડ ઈસ્ટરસોમાં સુપરચુ વાલ મેળવ્યા છે, તેમજ એગ્રીમેન્ટ છે.

104 Marshall Street, (Facing Ecom House) Jehanaburg
Phone 33-4211/2 P. O. Box 6501.

ગ્રોપર્ટી વેચવાની છે

આ ગ્રોપર્ટી કીમતી છે મોકાની, ખુબા ઉપરની અને સારા વેપારના લતામાં આવેલી છે.

નવા અને જીના બાંધકામ સાથના મકાનો છે. જીના આગો વિસ્તાર ૧૦૦x૧૫૦ શીટ છે.

૧૦૦x૭૫ શીટમાં ૭ કુકાનો અને નવ બે રૂમના ફલેટો ૧૯૪૦-૪૧ માં બાંધ્યા છે.

૧૦૦x૭૫ શીટમાં ચાર નાની કુકાનો અને ૧૪ રૂમો-કોચન, બાથરૂમ અને જાનર સાથે છે. આ જીવન મકાન છે તે તોડીને કુકાનો, ફલેટો થા મોટી ફેક્ટરી યા અજાબ બાંધી શકાય એમ છે.

બાકુ ધર્જી સાઈ આવે છે મોન્ડની ગોઠવણ મહ ચકરો ક્યાર મળવાથી વેનારને ધણો ફાયદો મશે. લખો યા મળો

ગોવનભાઈ મણીભાઈ ૧૫૦ વીકેટરીયા સ્ટ્રીટ, ૩૨ખન.

અઠવાડીક પંચાંગ

વાર	આસતી ૧૯૫૦ નેવેમ્બર	હીંદુ ૨૦૦૬ આસી	ધુસલમાન ૧૩૭૦	પારસી ૧૩૨૦ શહેર કદમી	સુરોદય ક.મી.	સુખારિત ક. મી.
શુક્ર	૩	૧૬	૮	૨૨	૨	૫-૦૦
શની	૪	૧૭	૯	૨૩	૩	૪-૫૯
રવી	૫	૧૮	૧૦	૨૪	૪	૪-૫૮
સોમ	૬	૧૯	૧૧	૨૫	૫	૪-૫૭
મંગળ	૭	૨૦	૧૨	૨૬	૬	૪-૫૬
બુધ	૮	૨૧	૧૩	૨૭	૭	૪-૫૫
ગુરુ	૯	૨૨	૧૪	૨૮	૮	૪-૫૪

કુકાન વેચવાની છે

ક્રાંતિવાસમાં નાખજલ યુકાને આવેલી એક બહેનના વેપાર કરતી, સારા મોકાની કુકાન વેચવાની છે. રહેવાની સારી કીમત અને ચહેરના મખ જામ માં આવેલી છે. વધુ ખુલાસો જાને મળવાથી

મળો:
C. VALLEY,
35 SPRINGS ROAD,
NIGEL, TVL
Box 59. Phone: 244

आ ओझीसथी भणतां पुस्तकोनुं सुचिपत्र

वी. पी. ना आररतेने पीलकुल थान देनामं नदि आवे, आररर ओझवनामोजिमे ओररर साये ऋक अथवा पोस्टल आरररर ओझवना महेरेणानी इरणी.

नेतेनर, सुचिपत्रमन आभितिमन/ **INDIAN OPINION, Phoenix, Natal.**

पुस्तको गणवतुं ठेकाळीः—

धापक धर्म शावना	३ ०	कण्डीवती डीवीकासीक नारेव	४
आंगीलतेना सुकरार साये पनन्यवकार १९१२ नी बळत नपते पळोवे	७ १	डेविलियन डेविलर एवन नवतपती नारेव	८
'सुचुक्' पत्र व्यवहार	७ १	मरुथमा आयु आयुजिनो एवनते ठेवाक पावटी नारेव	८
आंगीलतां सामानसुमं	३ १	डोरवम आथर ओररपनी पातोपपरी स्यात्मर	७
आंगीलती आर्थिक शोवत	१२ १	असेली	१ १
पुसुप म्हेक आंगील(अ. घुलव)		डोरापनी वाते	१ ०
		नण सभापी नारेव	८ ०
डीशोरकास बराहावाजानी हुतीजि	२ १	नवतानी क'दिरकां डीवीकासीक नवडमा	१० ०
आंगी विचार शोवन आंगीलता विचारेने स्पष्ट मंदां पुस्तक	२ १	नरक सिक्कार	६ १
आंगीपुसुप अयोडा आनर मल आं, पुसुपमां शेवाती डुरा ठपट्टुजता	२ १	नळकण्डीकु नारेव	५ ०
प्रकाना नवानपर ये वेणो वमाया छ तेना संभड		दिसीपनी वाते	१ १
		मळ अरपु के	१ ०
		म्हानी वातजिनो सुंर संभड	१ १
		म्हानी वातजिनो संभड	१ ०
सुर रोधापुकुणुननी हुतीजि		आयुपी वात	१० ३
नेका शीवोकोश्रीना गढान डेअक छ तेमना पुस्तको किंड प्रभं,		अभौत शीवोपी वातजि	२ १
अ'सुपी ठपट्ट आनवाळ' पाटे छ.		ए'सुपी एतवानी नखी जुरी	१२ १
ठकरी अकववा अ'सुपीम' भावी		करी सुअधी भा. १-२ साये	१२ ०
वेडनी विचार भावरा वेड ठपट्टा तेमना आपजिनो संभड		अमारा भा रम. म्हारववा भापी विरो कुशुवा	
युवातेनी अ'कवार साधना		नेकर अंत ननमणा परीजे वजिब	४ १
		नणवाओर पीतानी तस्वीर म्हापरीस सळी	६
		नळक ठेकाळी	८ १
धार्थिक साहित्य	३ ०	डोवाळी	
शीयडवणवत शरीता शोला अझरेजो संशुभमां	२ १	डोवाळीवाडली ईत ठेकाळी	
धर्मात्मना कसिटा शरीता शरीतेना संभड		डोवाळी विचमड नवळकठा भा. १-२ शेडनी	
शी योववासीस आ वेदांती वापुस प्रभने वणतो म्नी,	१ ०	आयुपी वात संभड	
म्हानी म्नी आमं सुशो छ.		विचमडेना	
		तळुमवा भाग १-२-३ वाडल'स'क प्रसोनी	
		डोवाळी	
अ'कवार शिखरा विख्यात डेअक अनतोबाची नारेव		डोवाळीवाडल'स'क भाग १-२ शेडना भावी नारेव शेडनी	
यामा डेअक इपरी, केक रशीवन पवीतमंड विच शेरती नवडमा		डोवाळी सुंन	
		डोवाळी	
इयान'क अरररती		नळक ठेकाळी	
आपळ कथा		नळक ठेकाळी	
तेज विजो आमो आंगील पळुणवण, शीवाळ, आगी तेताळोना		नळक ठेकाळी	
एवन विरो लजेक छ		नळक ठेकाळी	
डेवडीक ईतम नवळ कथाजि		नळक ठेकाळी	
नदीप'मा सुंर वातजिनो संभड		नळक ठेकाळी	
आयुवाळी केक डीवीकासीक नवळ म्हा		नळक ठेकाळी	
नवळक डेवडोना कापड संभड		नळक ठेकाळी	
प्रीमाळीक भा. १-२ केक सुंर सामाळ'नवळ म्हा—मने		नळक ठेकाळी	
आजनी शोमड		नळक ठेकाळी	
ठपळीत सुंर नारेव		नळक ठेकाळी	
डोवाळी नारेव		नळक ठेकाळी	
डोवाळी डोवाळी नारेव		नळक ठेकाळी	
आंगीलता सुंर		नळक ठेकाळी	
आजवाण अणवडेव		नळक ठेकाळी	

True Freedom

True freedom is the freedom of the human spirit. A focus of the world is in the individual. Each individual must have the liberty to dream, adore and meditate. You can reach individuals into a group but you cannot bind them into a single unit. All the advances of history are due to the spirit of man. The unconquerable spirit which is the source of an endless variety of form and expression, which is behind all men's strenuous endeavours, ambitions and achievements—hoping, striving, fighting, still advancing, gaining ground, pressing onwards—this indomitable spirit of man is at the heart of human history. To smother it, to suppress it, is to make man an inhuman being."

—Sir S. Radhakrishnan.

પરી સ્વતંત્રતા

"મનની સ્વતંત્રતા એ માનવ આત્માની સ્વતંત્રતા છે. જગતનું કેન્દ્રસ્થાન વ્યક્તિમાં રહેલું છે. મનને સ્વતંત્રતાને સ્વતંત્ર શોધવા, ઉપાસના કરવા, ધ્યાન ધરવાની છુટ હોવી જોઈએ. વ્યક્તિઓને બેઠક ટેબલોમાં તરો કુચ કરાવી શક્યો, એક જ અંગમાં તેને જોડી દઈ નહી શકો. ઇતિહાસની પ્રતીકો માનવ આત્માને આભારી છે. અછત આત્મા એ અનંત પ્રકારના સ્વરૂપ અને સમર્થિત્વ રાજ છે, જે સમગ્ર માનવીઓના અધ્યાત્મ પ્રયત્નો, અભિલાષાઓ અને સિદ્ધિઓની પાછળ તરફ છે—આશા સમી રહી છે, પડતો આખડતો આગળ ને આગળ જઈ રહી છે—એ પ્રયત્નમાં માત્ર આત્મા માનવ ઇતિહાસનાં મુળમાં રહી છે. તેને તુકસાત પહેંચાડવું તેના પર દાબ દુકનો એ માનવને અમાતુષી બનાવવા બરોબર છે."

—સર એસ. રાધાકૃષ્ણન.